

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Krønike-Riim til Børne-Lærdom med Indledning og Anmærkninger

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Krønike-Riim til Børne-Lærdom med Indledning og Anmærkninger", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1829_477A-txt-shoot-idm154.pdf (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

i

Krønike-Riim

af

Nik. Fred. Sev. Grundtvig.

ii

I

Krønike-Riim til Børne-Lærdom med Indledning og Anmærkninger

af

Nik. Fred. Sev. Grundtvig.

Dage skal Dagene svare,
Og Nætter hinanden opklare!

Kjöbenhavn, 1829. Forlagt af den Wahlske Boghandling. Trykt hos C. Græbe.

II

Maa trykkes.

I Kjöbenhavns Politieret, den 24de Febr. 1829.

H. J. Holm.

III

Fortale og Indledning.

Ingenlunde siger jeg mig fri for den Egenkiærlighed, som tilhvisker os, at hvad vi skrive, kunde i Grunden hele Verden have godt af at læse, men jeg smigrer mig dog kun med det Haab, at hvem der ellers læser mine Bøger, ei vil forsmaae disse Riim-Blade; og i Grunden har jeg kun skrevet dem for mine egne Børn, og for Deres, der troe som jeg: at Historien giver den *sande Menneske-Kundskab*, og at man desaarsag bør gjøre Alt hvad man kan, for at lokke de Smaa til Dens saakaldte Labyrinth, lette dem Veien, og hindre Forvirringen.

Hvorvidt nu denne lille Bog kan svare til sit Øiemed, det kommer vistnok (som alt Saadant) paa en Prøve an, der først kan gøres, naar man har den; men dog maatte jeg tage meget feil, om den ikke, i en betænksom Lærers Haand, skulde yde Bekvemmeligheder, han i andre Bøger forgiæves vilde søge!

Maaskee var det bedst hermed at slutte Fortalen, men da Bogen dog er beregnet paa en Lære-Maade, der ikke er den sædvanlige, vil jeg heller være Nogle for vidtløftig, end maaskee netop dem for kort, der helst vilde følge mit Raad.

Det er da min Maneer, uden alle Bøger, at begynde med Land-Kortet og det historiske Kort (Tidens

Strøm) ivog mundtlig, paa det Korteste og Enfoldigste, at sige Lærningen, hvilke store Omskiftelser Verden har lidt i de Dage og Dele, vi have fortløbende Kundskab om; thi dette er den historiske *Grund-Kundskab*, som Ingen, der skal gjøre ordenlige Fremskridt, eller ogsaa kun forstaae en Historie-Bog, kan undvære, og som dog i vore Dage er hos de Fleste meget dunkel og forvirret.

Før man kan indføre Nogen i den *historiske Verden*, maa man vide, *hvor* den er, og, skiøndt den er nem at finde, har jeg dog bemærket, at de Fleste kun have en meget taaget Forestilling derom, og vil derfor anmærke, at Den bedst over skues fra to kiendelige Middel-Punkter, som er *Middel-Havet* og *Øster-Søen*, og Hint, hvis Kyster udgiøre den gamle Verdens historiske Skue-Plads, er derfor det Første man skal lære at kiende. Veed man nemlig blot, hvorledes Middel-Havet ligger for de tre gamle Verdens-Dele, og hvad man kalder saavel de største Øer deri, som Landene deromkring, da veed man ogsaa, hvad det var, de gamle Stor-Folk: *Perser*, *Græker* og *Romere*, beilede til, og naar man derhos lægger Mærke til de asiatiske Lande fra Middel-Havet til Indus, da har man den geographiske For-Kundskab, som *nødvendig* behøves, for at følge Begivenhederne, til det Vestlige Riges Undergang. Man bør imidlertid, da det ingen Sag er, strax giøres bekiendt med Landene omkring *Øster-Søen* og *Kattegat*, samt den store Ø i Vester-Havet, for at man kan have det Hele i Sigte, og undgaae Afbrydelse. Da man kan lære Børn dette, omtrent saa tidlig som man vil, fristes man ikke til at gaae videre, før de er sadelfaste, men længere bør man heller ingenlunde gie; thi Geographi uden Historie er, historisk og menneskelig talt, en Ørk, hvori man ikke maa lade de Smaa omvanke længer end vndvendig, og det er derfor en dobbelt Synd, man sædvanlig begaaer, ved at trække om med dem i alle fire eller fem Verdens-Dele fra By til By, at læse Told-Ruller over ind- og udgaaende Vahre, og Mand-Tal over alle anonyme Ædere i hele Verden! Det er dobbelt Synd, thi man trætter Børnene ved at lade dem løbe efter Næsen, og lære hundrede Dele, hvoraf de ni og halvfemtsindstyve nødvendig glemmes, og man gjør dem *historisk* talt *folkesky*, eller indprænter dem dog den umenneskelige Fordom, at *Hoved-Sagen* ved et Land er *ikke hvad Folk* det føder, og for *hvilket Menneske-Liv* det har været Skue-Pladsen, men kun hvad Byerne hedder, hvordan Jords-Monnet falder og stiger, hvilke ædendes Vahre man finder, hvad man tjener Føden med, og hvormeget vel omtrent Mandskabet og Skatterne kan beløbe sig til. At en *Napoleon*, der ikke ændsede nogen Historie, uden sin egen, og søgte derfor kun at gjøre *den* saa mærkværdig og daadfuld som mueligt, at han drev paa en saadan geographisk Underviisning, som baade han selv og hans Soldater kunde have godt af, det var naturligt; men at den drives ligesaa livløst, hvor den skal tjene til at udvikle dannede Mennesker og høilærde Mænd, det er saa urimeligt, at man har Ondt ved at troe, og maa nødvendig have ondt af at see det!

Dog, kun i Forbigaaende vilde jeg berøre en Uskik, der falder bort af sig selv, naar man seer Frugterne af en fornuftig Lære-Maade, og tvivler Ingen om, det var Daarskab, naar man vilde bebygge et øde Land med to Hænder, da at stikke Grunde af paa tusinde Steder, og lægge et Par Steen til Rette paa dem hver, da skulde man heller ikke tvivle om, det er bagvendt, naar man vil lære Nogen Geographi og Historie, da at adsprede hans Opmærksomhed over hele Jord-Kloden, og saa enviten forvirre ham med Snak om Alt paa een Gang, eller sætte ham i Bolt og Jern, ved at indskrænke sig til et enkelt Folks Historie uden Hoved og Hale. For at man imidlertid ikke skal tænke eller sige, det er umueligt, ved en kort almindelig Oversigt af Universal-Historien, at lægge en forsvarlig Grundvold, vil jeg give min Hjemmegjorte til Priis, kun med det Forord, at man tager den for hvad den er: et *Exempel*, der viser ikke blot Mueligheden men Letheden af det Forlangte, uden at gjøre mindste Krav paa Fuldkommenhed i sit Slags.

De ældste Riger i Verden, som vi kiende Noget til, var det *Assyriske* i Asien, (med Hovedstaden *Ninive* ved *Tigris*) og det *Ægyptiske* i Afrika, (med Hovedstæderne *Thebe*, *Memphis*, og *Sais* ved *Nilen*) men siden blev der *tre* temmelig store Riger i Asien: det *Mediske* (omtrent det nuværende Persien) det *Babyloniske* (fra Middelhavet til *Tigris*) og det *Lydiske* (som indbefattede næsten hele Lille-Asien c : Natolien).

Alle disse tre Riger blev indtaget af et lille Bjerg-Folk, som kaldtes *Perser*, og boede i det nuværende *Farsistan*. Deres Konge, *Cyrus*, kom da til at raade over alle Landene mellem *Indus* og *Middelhavet*, og hans Søn *Kambyses* gik endnu videre og indtog *Ægypten*, men derimod vilde det slet ikke lykkes Perserne at indtage det lille *Grækenland*, (hvis fornemste Stæder var *Sparta* og *Athenen*) og Kong *Serxes*, som kom derover med en forfærdelig stor Flaade og Krigs-Hær, maatte være glad ved at slippe tilbage til Asien paa en lille Baad.

Siden kom der en Konge i *Macedonien* (tæt nordenfor Grækenland) som hedd *Alexander den Store*, og han fik alle Grækerne med sig over til Asien, og sloges der med Perserne, saalænge til han indtog Alt hvad viide havde eiet, saa han blev endnu mægtigere end *Cyrus*! Det varede imidlertid ikke længe, førend *Alexander den Store* døde, og saa blev Riget efterhaanden splittet ad i mange Dele, men der blev dog strax tre temmelig store Riger: et i hver Verdens-Deel, nemlig det *Macedoniske* i *Europa*, det *Syriske* i *Asien*, (med Hovedstaden *Antiochien* ved *Orontes*) og det *Ægyptiske* i *Afrika* (med Hovedstaden *Alexandrien* ved Middelhavet) og dertil kom siden endnu et Fjerde, nemlig det *Parthiske* Østen for *Euphrat* (med Hovedstaden *Ctesiphon* ved *Tigris*).

Alle disse Riger, (saanær som det *Parthiske*) og desuden mange andre Lande, blev indtaget af *Romerne* som havde hjemme i Staden *Rom*, som ligger i den mellemste Deel af Italien, og var bygt længe før *Cyri* Tid, (af *Romulus* omt. 750 f. Ch.) men *Romerne* blev ikke mægtige paa eengang, som *Perser* og *Græker*, de krøb,

til de lærde at gaae, og sprang ikke før de blev store.

I Roms Barndom var *Etruskerne* Hoved-Folket i den mellemste Deel af Italien. *Samniterne* i den nederste Deel, og *Gallerne* i den Øverste; men allerede i Alexander den Stores Tid var baade Etrusker og Samniter nær ved reent at bukke under for Romerne, og halvtredsindstyve Aar derefter begyndte allerede Romerne at tænke paa Indtagelsen af *Sicilien*.

Paa *Sicilien* stødte imidlertid Romerne sammen med et mægtigt Sø-Folk, som var kommet fra *Phoenicien*, men boede nu i Nord-Afrika, i Staden *Carthago* (omtrent hvor *Tunis* nu ligger) og kaldtes derfor *Carthaginenser*, og med dem førde Romerne tre mærkværdige Krige, som man kalder de *Puniske*. Den første puniske Krig opkom da paa *Sicilien*, og allerede ved den mistede Carthaginenserne hvad de havde paa *Sicilien*, og i det Hele deres Herredømme paa Middelhavet. Nu skyndte Romerne sig da ogsaa at undertvinge *Gallerne* i Øvre-Italien, og i den anden puniske Krig fik de aldeles Bugt med *Carthago*. Denne Krig opkom i Spanien, hvor Romerne ikke kunde lide, Carthaginenserne gjorde Erobringer, og i den saae det en Tidlang meget farligt ud for Rom; thi Carthaginensernes Anfører, *Hannibal*, gjorde sig saa dristig at gaae baade over *Pyrenæerne* (Bjergene imellem Spanien og Frankerig) og over *Alperne* (mellem Frankerig, Schweits og Italien) og trængde ned forbi Rom, men Rom fik han dog ikke, og mens han var i Italien, tog Romerne ikke alene Spanien, men gik over til Afrika, og satte *Skræk* i *Carthago*. *Hannibal* maatte nu skynde sig hjem at forsvare *Carthago*, men blev slaaget (af Romeren *Scipio*) og fik ikke engang Lov til at døe i sit Fædreland. Den tredje puniske Krig opkom i Afrika selv, fordi Romerne var ikke rolige, førend de fik *Carthago* reent lagt i Gruus, og det lykkedes dem.

Samme Aar (146 f. Ch.) som Romerne ødelagde *Carthago*, indtog de ogsaa *Corinth* (i Grækenland) og fuldendte dermed Erobringen af Macedonien og Grækenland, og nu gik det rask med Lille-Asien, Syrien og Ægypten, Alt maatte bukke, Gallien (som nu hedder Frankrig) indtog Romerne under *Julius Cæsar*, og da *Augustus* blev deres første Keiser, eiede de alle Landene omkring det store Middelhav.

Rige Folk faaer sjelden Nok, og saaledes gik det med Romerne, de vilde ogsaa undertvinge *Partherne* i Asien, og *Germanerne* i Europa, men det kunde de ikke, saa deres Grændse mod Østen blev *Euphrat* i Asien, og *Rhinen* i Europa. De vilde ogsaa undertvinge den store Øe i Vesterhavet, men fik kun den sydlige Deel ikke den nordlige, som hedder *Albanien* (nu *Skotland*).

Det var under Keiser August, at *Christus* blev født i Jødeland, de som troede paa ham kaldtes *Christne*, og Christendommen udbredte sig stærkt i hele det Romerske Rige; men *Nero*, det Afskum, og mange af de følgende Keisere, som vilde selv holdes for Guder, forfulgte de Christne gruelig med Ild og Sværd, og førde derved Krig med deres bedste Undersaatter, indtil Keiser *Constantin* den Store selv blev Christen, og bygde sig en ny Hovedstad oppe ved det sorte Hav, som efter ham blev kaldt *Konstantinopel*. Dette skedte trehundrede Aar efter Christi Fødsel, og da havde allerede enstund Folk oppe fra det sorte Hav og fra Landene omkring Øster-Søen begyndt at gjøre Indfald i det Romerske Rige, men det blev dog først ret Alvor hundrede Aar derefter, da Keiser *Theodos* den Store havde deelt Riget imellem sine to Sønner: *Arcadius* og *Honorius*. *Arcadius* fik den østlige Deel (Donau-Landene, Thracien, Macedonien og Grækenland i Europa, Lille-Asien og Syrien i Asien, og Ægypten i Afrika) med *Konstantinopel* til Hovedstad, og *Honorius* fik den vestlige Deel (Italien, Gallien, Britannien, Spanien, og Nord-Afrika) med *Rom* til Hovedstad. I Rom talde man *Latin*, men i *Konstantinopel* talde man *Græsk*, derfor kalder man det øst-romerske Rige det *Græske* Keiserdom, men man kalder det ogsaa det *Byzantinske*, fordi *Konstantinopel* hedder i gamle Dage *Byzants*.

Det vest-romerske Rige blev lige fra Begyndelsen plaget af raae og krigerske Folkefærd, som Romerne med eet Navn kaldte *Barbarer*, (især af de asiatiske *Hunner* under *Attila*) og førend det endnu havde staaet xi hundrede Aar, deelde Folk fra Landene omkring Øster-Søen det imellem sig.

Angler, *Sachser* og *Jyder* (*Angel-Sachser*) indtog *Britannien* (under *Hengst* og *Hors*) og kaldte det *England*; *Vandaler* (under *Genserik*) tog Nord-Afrika, *Frankerne* (under *Klodovig* 3: *Ludvig*) tog Gallien, og kaldte det *Frankerig*, og af *Gotherne*, som var deelt i to Stammer, tog *Vest-Gotherne* (under *Alrik*) *Spanien*, og *Øst-Gotherne* (under *Theodorik* 3: *Didrik* af *Bern*) *Italien*.

Det Øst-Romerske Rige havde bedre Lykke, thi det blev gammelt, og der var en Keiser som hedder *Justinian* den Første, som havde det Held, at en af hans Generaler (*Belisar*) tog Nord-Afrika fra *Vandalerne*, og en Anden (*Narses*) tog *Italien* fra *Øst-Gotherne*, men det varede dog ikke længe, før ogsaa dette Rige fik sin store Plage og snævre Grændser, især ved et nyt erobrende Folk, som opstod i Asien, og kaldes *Araberne*.

Halv-Øen *Arabien* (sydost for Middelhavet og østenfor det røde Hav) var fra Arilds-Tid beboet af omvankende og indbyrdes splidagtige Stammer, men sexhundrede Aar efter Christi Fødsel, opstod der en stor Mand iblandt dem, ved Navn *Mahomed* (født i *Mekka*) som indtog hele *Arabien*, og lovede alle dem Himmerig, der vilde troe paa ham, og føre Sværdet kiækt til hans Riges Udbredelse. Under hans Eftermænd (*Chaliferne*) indtog *Araberne* i mindre end tohundrede Aar hele *Syrien* og *Persien*, *Ægypten*, *Nord-Afrika* og *Spanien*, (siden ogsaa *Sicilien*, *Sardinien* og *Corsika*) men da de saa fra *Spanien* brød ind i *Frankerig*, blev de

slaaede af Frankerne under *Carl Hamximer* (Martel) og det store Araber-Rige (Chalifatet, først med *Damask* i Syrien, og siden med *Bagdad* ved Euphrat og Tigris til Hovedstad) sank efterhaanden, saa *Tyrkerne* blev det mærkværdigste Folk i Asien, og *Frankerne* i Europa.

Den franske General *Carl Hammer*, som slog Araberne (ved *Tours*) havde nemlig en Søn som hed *Pipin* den Lille, og stødte *Klodovigs* Slægt (Merovingerne) fra Thronen, saa han blev selv Konge i Frankerig, og hans Søn, *Carl*, blev berømt over hele Verden under Navn af Keiser *Carl den Store* (Carl Magnus). Det Rige han stiftede var vel kun lille imod det Romerske, men det var stærke og modige Folk, han overvandt, først *Araberne*, som han tog et Stykke af Spanien fra, (lige til *Ebro*) dernæst *Longobarderne*, et nordisk Folk, som (under *Alboin* : *Ælfvin*) havde taget Øvre-Italien fra de Græske Keisere, og truede Resten, og endelig var det *Sach serne* (et nordtydsk Folk), som han maatte drages med i hele tredive Aar. Efter disse Seire, da Carl var Herre over *Frankerig*, *Tydskland* og den største Deel af *Italien*, lod han sig (lige *ottehundrede* Aar efter Christi Fødsel) krone til Keiser i Rom. Dette Keiser-Rige varede imidlertid kun stakket, thi Frankerig og Tydskland fik snart hver sin Konge, og *Carolingerne* duede ikke stort, saa de kunde for det meste ikke engang forsvare sig imod de Nordiske Vikinger (*Normannerne*), som nu (under *Rolf*) nedsatte sig i det vestlige Frankerig (Normandiet) og indtog siden Engeland, (under *Vilhelm* Erobrer) samt Neapel (den nederste Deel af Italien) og Sicilien (under *Robert Guiskard*).

I Asien blev *Tyrkerne*, (som havde hjemme nordenfor det *Caspiske* Hav,) først bekjendte som Leie-xiiTropper (Soldater) hos de Arabiske Chalifer i *Bagdad*, som de efterhaanden reent tog Magten fra, og den Tyrkiske Stamme, som først blev navnkundig, hed *Seldschukerne*. Disse seldschukiske Tyrker tog næsten hele Natolien (Lille-Asien) fra de Græske Keisere, og truede med snart at tage *Konstantinopel* ogsaa, men paa dem blev Vingerne dog stækkede ved *Kors-Togene*. Saaledes kalder vi nemlig en underlig Herrefærd fra Europa til Asien (omt. fra 1100 til 1200 eft. Ch.) for at udrydde *Jerusalem*, *Jødeland*, og i det Hele den gamle *Christenhed*, af de vantroe og grumme Mahomedaneres Hænder, og det var Noget man længe havde tænkt paa, men det blev først til Alvor, da en Franskmand, ved Navn *Peter Eremit*, kom hjem fra *Jødeland*, reed paa et Asen igiennem *Italien*, *Frankerig* og *Tydskland*, jamrede sig over al den Spot og Plage, de Christne i Østen maatte lide af Tyrkerne, og fortalte en *Drøm*, han havde havt i Kirken ved den hellige Grav (Christi Grav ved Jerusalem), hvor *Jomfru Marie* var kommet til ham, og havde sagt, han skulde kalde alle Christne til Vaaben mod de Vantroer. Da nu *Korsets Tegn* var det gamle Kiende-Tegn paa de Christne (som den *Korsfæstedes Tilbedere*) saa havde alle de Krigs-Folk, der gik til Asien, for at befrie den hellige Grav, Kors paa Klæderne, og derfor kalder man disse Krige *Kors-Tog*. Det første Korstog er det mærkværdigste, og Hoved-Manden for det var Hertug *Gotfred* af *Bouillon*, (i Nederlandene), som indtog Jerusalem, (1099) og paa dette Tog udmærkede ellers især Normannerne sig, under *Robert Curthos* (*Vilhelm* Erobrers Søn) *Boemund* (*Robert Guiskards* Søn) og hans Frænde *Tancred*.

Paa samme Tid som Kors-Riget i *Jerusalem* xiiigik under, opstod der et hedensk Folk i det nordlige Asien, som kaldes *Mogolerne*, under deres Høvding (eller Dsingis-Khan) *Temudschin* (omt. 1200), som truede med at indtage hele Verden, undervang *Tyrkerne*, indtog *Rusland*, og trængde frem lige til Grændserne af Tydskland, men deres Over-Magt varede ikke længe, og saa kom en ny *Tyrke-Stamme* for Orde, som efter sin første navnkundige Høvding (Othman omt. 1300) kalder sit Herredom den *Ottomanniske Port*. Disse ottomanniske Tyrker indtog (under deres Sultan *Mahomed* den Anden) *Konstantinopel* (Aar 1453) og bemestrede sig hele det *Græske Keiserdom* som de omtrent har endnu; men det øvrige Europa, som de ogsaa truede med at indtage, fik de dog ikke, for de fandt stridbare Naboer (ved Donau og Dnister) i Russer, Polakker, Ungarer, og fik en mægtig Modstander i det *Østerrigske Huus*, som nu med mange andre Lande ogsaa fik Ungern under sig.

Østerrig i sig selv er kun et lille Hertugdøm (ikke engang saa stort som *Nørre-Jylland*) paa begge Sider af *Donau* i *Syd-Tydskland*, men Hertugerne der, havde (i det 15de og 16de Aarhundrede) Lykken saa besynderlig med sig, at det lod, som de skulde deelt Europa med Tyrkerne, og været Keisere i hele det vestlige Romerske Rige, ligesom de Tyrkiske Sultaner i det Østlige. De kom da ogsaa til at føre den Keiser-Titel, som *Carl* den Store havde antaget, thi den havde Kongerne i Tydskland tilegnet sig, og efterat der havde været Tydske Keisere af adskillige Huse, især *Sachsiske*, (*Henrik* Fuglefænger og *Otto* den Store) *Frankiske* (Henrik den Fjerde) og *Schwabiske* (Frederik Rødskiæg, og Frederik den Anden) kom Kronen til det Østerrigske Huus, og af det var *Frederik* den Tredie, som xivregierede i Tydskland, da Tyrkerne indtog *Konstantinopel*. Hans Søn, Keiser *Maximilian* den Første, blev Herre over alle *Nederlandene* (Landene ved Nordsøen, *Rhin*, *Maas* og *Schelde*) og Maximilians Sønesøn, *Carl* den Femte, blev tillige Herre over hele det *Spanske* Rige, som da var det mægtigste i hele Christenheden.

Med *Spanien* var det nemlig gaaet saaledes til, at Vest-Gotherne, som, da Araberne indtog Landet, var flygtet op imellem *Asturiens* Bjerge, oprettede snart to Smaa-Riger (*Navarra* og *Leon*) som Araberne ikke kunde undertvinge, og disse Riger udvidede sig efterhaanden til to store (*Arragonien* og *Castilien*) som næsten indbefattede hele Spanien, og blev, kort efter Konstantinopels Indtagelse af Tyrkerne, forenede ved Giftermaal mellem *Ferdinand* i *Arragon* og *Isabella* i *Castilien*. Araberne mistede nu ogsaa *Granada*, som var det Sidste, de eiede i Spanien, og *Ferdinand*, med Tilnavn den *Catholske*, blev tillige Herre over *Neapel* og *Sicilien*, men hvad der især gjorde den Spanske Magt frygtelig, var *Amerikas* Opdagelse, som ogsaa skedte under *Ferdinand* med Spanske Skibe, af den berømte Genueser *Christoffer Columbus*. I Amerika indtog

Spanierne de store Riger *Mexiko* og *Peru*, hvor Bjergene var fulde af Guld og Sølv, og da Ferdinand var sønneløs, tilfaldt det store Herredømme hans Daatter-Søn, *Carl den Femte*, der, efter sin Farfader Maximilian, tillige blev Keiser i Tydskland, og Herre over Nederlandene. Havde der ikke paa samme Tid været en tapper Konge i Frankerige, (*Frands den Første*) og havde Carl ikke, ved at sætte sig imod *Morten Luther*, (som 1517 stod op imod Paven) xvgjort sig mægtige Fiender i Tydskland selv, kunde det seet galt nok ud for Europa, thi Carl havde Lyst nok til at raade ene, var kiæk og klog, og havde Ryggen fri for Tyrkerne, da hans Broder *Ferdinand* var blevet Konge i *Ungern* og *Bøhmen*. Nu kom han imidlertid ikke videre end han var, og det Østerrigske Huses Magt deeldes derpaa imellem hans Broder *Ferdinand*, som fik Østerrig og Keiser-Værdigheden, og hans Søn, *Philip den Anden*, som fik *Nederlandene*, og det *Spanske* Rige, med Alt hvad dertil hørde. Vel var man endnu i hele hundrede Aar bange for det Østerrigske Huus, og Frankerig fik megen Roes for sin bestandige Strid med det, men den *Westphalske* Fred havde neppe endt Trediveaars-Krigen, og slukket Sorgen, før man maatte grue for Frankerig, der ogsaa virkelig overvældede Europa og vandt (for et Øieblik) en Enevolds-Magt, der ikke havde havt sin Lige siden det gamle Roms Dage.

Fra det 11te Aarhundrede af, (da *Carolingerne* uddøde), har Frankerig kun havt een Konge-Stamme, nemlig den *Capetingiske* (efter *Hugo Capet*); men den sidste Green deraf kaldes den *Bourbonske*, som arvede Thronen i Slutningen af det 16de Aarhundrede, og En af disse Bourboner, *Ludvig den Fjortende*, var allerede Naboerne saa overlegen, at de kun ved et almindeligt Forbund, som Engeland stod i Spidsen for, kunde holde ham Stangen. Dette var i Slutningen af det *Syttende* Aarhundrede, men dog var det først i Slutningen af det *Attende*, og i Begyndelsen af det *Nittende*, Frankerig med Rette blev en Skræk for hele Europa. Der skedte nemlig (fra 1789) en Grund-Omvæltning, som vi kalde *Revolutionen*: Konge-Magt og Christendom blev afskaffet i et xvialmindeligt Oprør, Kongen (*Ludvig den Sextende*) blev henrettet, alle fra Fortiden berømte og mægtige Slægter blev udryddede eller fordrevne, og *Ny-Frankerne*, som de kaldte sig, opmuntrede alle Folk til at gjøre ligesom de, og lovede at hjælpe dem. Det var en farlig Sag, især fordi man længe havde anseet Franskændene for de klogeste Folk i hele Europa, og hardtad alle Fyrster forenede sig derfor om at undertrykke den franske Revolution. Det blev en lang og blodig Krig, og, skiøndt Frankerne paa alle Sider gjorde stor Fremgang, havde man dog kanskee faaet Magt med dem, dersom der ikke var opstaaet en stor Mand, som gjorde Ende paa den umaadelige Forvirring, hvor Alle vilde byde og Ingen vilde lyde, og denne Mand hedde *Napoleon Bonaparte*.

Bonaparte var egenlig en *Italiener*, født paa *Korsika*, men *Korsika* hørde nu til Frankerig, og *Bonaparte* var en ung fransk Officeer, da Revolutionen begyndte. Han blev imidlertid for sin Tapperhed snart General, indtog til Alles Forundring hele Italien paa een Sommer (1796), og nødte Keiseren i Østerrig, som var Frankerigs haardeste Modstander, til at slutte Fred. Siden seilede han over til *Ægypten*, og indtog det, men da Østerrig imidlertid brød løs paa ny, og, ved Hjælp af *Russerne*, indtog Italien, skyndte *Bonaparte* sig hjem, bemægtigede sig Regjeringen (under Navn af Første-Consul) gik over *Alperne*, hvor man troede det var umueligt, og vandt den berømte Seier ved *Marengo* (Aar 1800), som gjorde Sagen klar. Nu sluttede Alle Fred med ham, han gjorde sig (under Navn af *Napoleon den Første*) til Keiser i Frankerig og Konge i Italien, gjorde siden En af sine Brødre til Konge i *Holland*, en Anden i *Spanien*, og en Tredie i *xviiWestphalen* (som var et nyt Kongerige, han oprettede i Nord-Tydskland) og skiøndt især Engeland og Østerrig var utrættelige Modstandere, gjorde dog længe hver ny Krig ham kun mægtigere, saa tilsidst kom han i Forbund med Østerrig og Rusland og kunde gjøre paa Fast-Landet Alt hvad han vilde.

Dog, da den Russiske Keiser, *Alexander den Første*, ikke vilde lade sig beherske, brød *Napoleon* med en uhyre Krigshær ind i Rusland, lige til *Moskau*, (1812) og der fik hans Magt sin Hælsot. *Russerne* brændte selv *Moskau*, saa *Napoleon*, som allerede havde mistet den halve Krigshær, maatte midt om Vinteren trække sig tilbage til Polen, og mistede paa denne Flugt i Ørken hardtad alle sine Folk. Endda var han kiæk, skyndte sig hjem til Frankerig, fik sig en ny Krigshær, og sloges drabelig, men da nu alle de underkuede Folk gjorde Opstand, maatte han dog give tabt, blev slaaet ved *Leipzig* (1813) og forfulgt til Paris, saa at sige, af hele Europa. Han afstod nu Alt, (1814) saa nær som Keiser-Titelen, og den lille Øe *Elba*, (vestenfor Italien) og *Ludvig den Sextendes* Broder blev Konge i Frankerig, men næste Aar (1815) kom *Napoleon* igjen med en Haandfuld Tilhængere, og da Kongen sendte en Krigs-Hær ud imod ham, gik den over til sin gamle Keiser, saa *Napoleon*, uden en Draabe Blods Udgydelse, holdt sit Indtog i Paris, og satte sig igjen paa Keiser-Thronen. Det varede imidlertid kun *hundrede Dage*, thi da hele Europa rustede sig, hastede *Napoleon* til *Nederlandene*, for at slaae Engelskmændene og *Preuserne*, som var først kommet paa Benene, og *Preuserne* (under *Blücher*) fik han vel slaaet, men dog ikke anderledes, end at de, næste Dag, da han havde arbeidet sig træt paa Engellænderne (under *Wellington*) kom *xviii*bag paa ham, og ødelagde hans Krigshær. Efter dette Slag (ved *Waterloo*) var det forbi med *Napoleon*, hans egne Redskaber nødte ham til at nedlægge Regjeringen, og da han derpaa overgav sig til Engellænderne, satte de ham i Fængsel paa Øen *St. Helena* (ved Afrika) hvor han (kun lidt over 50 Aar gammel) endte sit æventyrlige Levnets-Løb 1821.

Ved Napoleons Fald fik Europa nogenlunde sin forrige Skikkelse igjen, med fire saakaldte store Magter: *Engeland* og *Frankerig* i Vesten, *Østerrig* i Syden, og *Rusland* i Østen og Norden. *Preusen*, der under *Napoleon* var saa godt som opløst, regnes nu sædvanlig igjen for den femte store Magt, men er dog ikke at regne mod de Andre.

Engelands Magt er den mærkværdigste, thi det er en *Sø-Magt*, der beroer paa en mageløs Søfart, Handel

og Rigdom, som især i det sidste Aarhundrede er saaledes tiltaget, at Engeland nu agtes for at være omtrent enevældig til Søes, og kalder sig gjerne selv *Havets Dronning*. Med dette Dronningskab er det ellers i Tidens Løb gaaet underlig til; thi i Oldtiden havde først *Tyrus* det, (til Alexander den Stores Tid) og siden Dens Aflægger *Carthago* (indtil de Puniske Krige) og i Middel-Alderen var Havet en Viking-Fælle for *Araber* og *Normanner*, indtil, under Kors-Togene, *Sømagt* og *Kiøbmandskab* igien blev forenet i de Italienske Sø-Stæder, især *Genua*, *Pisa*, og Dronningen for dem Alle, *Venedig*. Dette varede til Slutningen af det femtende Aarhundrede, men da fandt *Portugiserne Sø-Veien* (sydenom Afrika) til Ost-Indien, og bemægtigede sig Handelen dermed, (som før var gaaet over det røde Hav, *Alexandrien* og *Venedig*) og, skiøndt Spanierne blev de Mægtigste i *Amerika*, bar xixdog Portugiserne Prisen paa Havet, indtil Spanierne indtog Portugal, (under *Philip den Anden*); men saa kom *Hollænderne*, som paa samme Tid rev sig løs fra Spanien, fortrængte Portugiserne i Ost-Indien, og i det *Syttende* Aarhundrede var *Holland* Dronning paa Havet. Endelig kom *Engeland*, i det Attende, og medens Revolutions-Krigen forstyrrede hele Fast-Landet, blev Engeland enevældig saavel i Ost-Indien som paa Havet.*Betydelig lettes Underviisningen paa begge Sider, naar man tilligemed Land-Kortet, har det historiske Kort (Tidens Strøm) for sig, men nødvendigt er det ikke, og desuden vilde det være en smal Sag, naar Folk ønskede det, at tilveiebringe et historisk Kort efter en formindsket Maale-Stok, som kunde blive godt Kiøb, og gjøre samme Nytte, da de fleste Navne og Aarstal, paa et saadant Kort, er tilovers.

Omtrent i dette Omfang bør Historien, efter mine Tanker, først meddeles mundtlig, og, naar det er gjort *tilgavns*, mener jeg, disse Krønike-Riim, der levere Omridset til en Universal-Riimkrønike, kan være til Nytte, deels for deri at giemme, hvad man har lært, og deels for derved at føres til nærmere Bekiendtskab med de mærkværdigste Mænd og Folke-Færd! Man vil nemlig finde, at Endeel af Rimene er aldeles som Fod i Hose, medens der i Andre med Flid nævnes Endeel, der ei kan forudsættes bekiendt, men skal oplyses ved en Anmærkning, der i Hukommelsen vil følge med det Ord i Rimet, den er bundet til. For nu at lette Brugen af disse Riim med Spørgsmaals-Tegn, tilføier jeg en lille Række Anmærkninger i Bogstav-Orden, hvori jeg stræber kortelig at give de Oplysninger, de Fleste kunde ønske, og, skiøndt det med slige Giætninger er en mislig Sag, bør de dog forsøges, især da alle livlige Børn, som holdes til at læse med Efter-Tanke, derved kan lære sig selv Endeel med lidt Umage. I Øvrigt er det mit Forsæt at udarbeide en proxxsaisk Oversigt af Universal-Historien, omtrent af samme Størrelse som *Joh. Müllers* bekiendte fire og tive Bøger i tre Bind, hvor, saavidt mueligt, slet Intet nævnes, uden hvad der tillige fortælles efter Kilderne, saa Børnene veed hvad det er, de læser om. Hermed skulde (Fædrenelands-Historien uskadet, der bør behandles som en egen Sag) den universal-historiske Cyklus sluttes, som jeg vilde fordre giennemvandet af dem, der gaae til Høi-Skolen, og jeg tør mene, de kom der da, vel med langt færre Mænds og Byers Navne, Slægt-Registere og Aars-Tal, men ogsaa med langt bedre Beskeed om de store Handlinger og Giernings-Mænd i Tidens Løb, og med anderledes Deeltagelse i Menneske-Slægtens vidunderlige Levnets-Løb, end det nu sædvanlig skeer.

Nu kan man vide, fra hvilken Side dette Forsøg skal betragtes, og hvordan det kan benyttes, men jeg er saa vant til, at Alt hvad jeg gjør, skal kaldes galt, at jeg maa vente det dobbelt om et første Forsøg, der ikke blot har mange virkelige Mangler, men er vaabenløst mod hvem, der vil betragte det skiævt, enten som en Riim-Krønike, der heel igiennem skulde forstaaes af sig selv, eller som en Række historiske Digte, der skulde kunne fyldestgjøre den æsthetiske Kritik. Alt hvad jeg herom kan sige, er, at det skal være mig omtrent det Samme, hvorledes man bedømmer Bogen, naar man kun vil benytte hvad man finder brugbart; thi da *Livlighed* var Hoved-Sagen, maatte jeg udelade Adskilligt, der nu ikke vilde flaske sig, og meddele Resten i den Form det vilde blive livligt for mig, enten det saa var den mest eller den mindst skikkede til Hensigten. Oplever Bogen flere Oplag, mens jeg lever, skal jeg gjøre mit Bedste med at forbedre den, og jeg veed, den kan egenlig Ingen være i Veien, saalænge den er den eneste i sit Slags.

Christianshavn d. 27de Decbr. 1828.

N. F. S. Grundtvig.

XXI

Indhold.

	Side.
I. Europa, Asien og Afrika	1.
II. Middel-Havet	2.
III. Euphrat	3.
IV. Nilen	4.
V. Den Assyriske Magt	5.

VI.	Libanon	6.
VII.	Jerusalem	8.
VIII.	Troja	13.
IX.	Kong Krøsus	14.
X.	Persepolis	15.
XI.	Perser-Magten	16.
XII.	Grækenland	17.
XIII.	Alexander den Store	20.
XIV.	Græker-Magten	21.
XV.	Antiochien	23.
XVI.	Alexandrien	25.
XVII.	Rom	27.
XVIII.	Romer-Magten	31.
XIX.	Keiser August	39.
XX.	Nero	41.
XXI.	Vespasian	42.
XXII.	Constantin den Store	44.
XXIII.	Konstantinopel	46.
XXIV.	Øster-Søen	48.
XXV.	Folke-Vandringen	49.
XXVI.	Araberne	52.
XXVII.	Frankerne	54.
XXVIII.	Karl den Store	56.
XXIX.	Angelsachserne	58.
XXX.	Knud den Store	61.
XXXI.	Harald Haardraade	64.
XXXII.	Normannerne	68.
XXXIII.	Tydskland	71.
XXXIV.	Alperne	74.
XXXV.	Italien	76.
XXXVI.	Paven i Rom	80.
XXXVII.	Tyrken	83.
XXXVIII.	Spanien	84.
XXXIX.	Portugal	87.
XL.	Nederlænderne	90.
XLI.	Det Østerrigske Huus	95.
XLII.	Gustav Adolph	97.
XLIII.	Friedrich den Eneste	100.
XLIV.	Frankerig	101.
XLV.	Napoleon Bonaparte	107.
XLVI.	John Bull	113.
XLVII.	Engeland	115.
XLVIII.	Skotland	121.
XLIX.	Rusland	125.
L.	Sverrig og Norge	127.
LI.	Danmark	128.
LII.	Den Christne Tro	131.

I. Europa, Asien og Afrika.

- 1 **D**en gamle Verden udgiøre vi,
Som *Middel-Havet* er midt udi,
Og haver i Øst, i Syd og Nord,
De deiligste Lande, Man veed paa Jord,
Med en uopregnelig Blomster-Flok,
Med Cedre, med Palmer og Ranker Nok,
Med Figen, Oliven, og store Meloner,
Ranetter, Citroner, og smukke Personer!
- 2 Hvor Alting voxer og lever flot,
Naturligviis ikke Alt er godt,
Saa glubende Dyr, Forgift, og Snoge
Der hardtad findes i alle Kroge,
Og Fuglene, som har de favreste Fjer,
Ei synges desbedre, men skrige kun meer!
Trods Slanger, og Tigre, og stolte Løver,
Trods Mygg, og mangen en rædsom Røver,
Forgaaet endnu er ei Folk den Lyst,
At boe paa den deilige Middelhavs-Kyst;
Og stort gik det til foruden Mage
Omkring det Vand-Sted i gamle Dage!

2

II. Middel-Havet.

Hvad Tryk der vanker paa Alfar-Vei,
Det veed slet Ingen saa godt som jeg!
Vil ei de Sorte, saa vil de Hvide
Fra alle Hjørner til Vands mig ride,
For Trilling-Jetten det huged bedst,
At have mig til sin Mellem-Hest!
Især *Europa* jeg har paa Nakken,
Thi mens jeg roses af Falske-Blakken,
Han dybt mig pløier paa Langs og Tværs;
Saa dyrt jeg køber hans Ære-Vers,
Paa *Græsk* og *Romersk*, paa *Fransk* og *Spansk*,
Ja, selv paa *Engelsk*, paa *Tydsk* og *Dansk*!
Dog maae de Viser mig vel behage,
Hvori man priser de gamle Dage,
Da om mig dreied sig Alt paa Jord,
Som skinned i Øst, i Syd og Nord,
Saa hvem der eied min Rund-Deel blot,
Med Skiel sig kaldte al Verdens Drot!
Men hvad jeg kan for min Død ei lide,
Er Æventyret fra Avinds Side:
At Pokker i Vold, og stik i Vest,
Der findes hvad Folk nu huger bedst!
Lad Guld der findes som Gruus i Grav,
Der findes dog aldrig et Middel-Hav,
Hvor Mindes-Mærker staae tykt paa Kyst,
Som høit det vidne, at her var lyst,
Da Mid-Nat ruged saa vinge-breed,
Hvor Guld nu glimrer i Vester-Leed,
3Og blænder dem, som ei agte paa,
Hvad klart sig speiler i Bølgen blaa!

III. Euphrat.

- 1 Mange Bække de gjør en Aa,
Mange Floder et Hav og saa,
Bølge-Taarne er bygt af Blæst,
Brall af Vinde er mig en Pest;
Som ved *Babylon*, saa ved *Helle*,
Seer jeg immer paa det Reelle.
- 2 Vædde-Løber! hvor er din Priis?
Jeg har været i Paradis!
Æltet blev og i mig tilforn
Mursteens-Leret til Babels Taarn,
Taarne-Kæmpen i Kreds af Dværge:
Myre-Tuer med Navn af Bjerge!
- 3 Korn og Kæmper ei noget Sted
Voxe kunde som ved min Bredd,
Hvad der voxde ved Middel-Hav,
Var kun Blomster paa Babels Grav,
Var kun Kviste af mine Stubbe,
Poge smaa af den store Gubbe!
- 4 Middel-Havet sig bilder ind,
Verden hænger i Kalve-Skind,
Gaaer ei længer, end Folk i Rom
Skrive kunde de overkom,
Som i Verden ei var det Hjørne,
Hvor til Forkort kom Romas Ørne!

4

IV. Nilen.

- 1 Jeg løber igiennem Ægypti Land,
Men Ingen veed min Kilde,
Vil Nogen mig ligne ved Hverdags-Vand,
Da gid det gaae ham ilde!
- 2 Jeg graver og gjøder for Folk i Vaar,
Og Regn kan de undvære,
Thi blev i mangfoldige Maane-Aar
Jeg holdt som Gud i Ære!
- 3 Jeg gider knap øinet den dumme Strand,
Som ei er værd at nævne,
Sin Fedme den fik af mit Spilde-Vand,
Vil Æren mig ei levne!
- 4 De Stæder, som prunkede paa min Bredd,
De lagdes tidlig øde,
Som *Thebe*, saa *Memphis*, og *Sais* med,
Dem kan mig Ingen bøde!
- 5 Dog kneiser endnu i min gamle Dal
De stolte Pyramider:
Saa bygged af Bjerge man Ridder-Sal
I mine gyldne Tider!
- 6 Urokkeligt staaer og mit *Snegle-Huus*,
Og spørger om sin Lige,
De Klogeste veed, det er fuldt af Gruus,
Men ei hvad det vil sige!
- 7 En Gaade som jeg, er den gamle Skrift
Paa *Isis-Folkets* Grave,

Og kun hvem der ret er med Vranghed gift,
Sig kan til Gaaden stave!

8 5Af *Perser* og *Græker* min Dal fik Skam
Af *Romer-Pak* deslige;
Araber og *Tyrker*, det Tyve-Kram,
End rives om mit Rige!

9 Ad saadanne Tyve dog leer min *Thot*,
Ei stjæle de hans Tanker,
Og Hieroglyphen sig hytted godt,
Selv for de fine Franker!

10 Thi bærer jeg taalig de trange Kaar,
Jeg ei formaaer at vende,
Og venter mig immer et Gylden-Aar
Endnu før Verdens Ende!

V. Den Assyriske Magt.

Det er fuldlænge siden,
Mit Bane-Saar jeg fik,
Saa det er glemt med Tiden,
Hvor vidt og bredt jeg gik.
Dog veed man nok for Resten,
Min Kreds var Øster-Land,
Og Grændsen imod Vesten
Var Middel-Havets Rand.
Med *Ninive* hin store,
Var *Babel* Hoved-Stad,
Skiøndt det er ondt at spore,
Hvor tidt de skildtes ad;
Thi mens jeg var i Aande,
Jeg blæste ad hver Pen,
Og da jeg sank i Vaande,
Saa blæste de igien,
6Og gav mig ikkun Spidser,
Som en *Sardanapal*,
Der sad imellem Sidser,
Og spandt, som han var gal,
Til Fruer-Buret brændte,
Med Tot og Teen og Rok,
Og sandt er det, jeg endte
Kvindagtig, tosset nok!
Thi raader jeg hver Magt,
Som ikke vil fordømmes,
Med Pen at giøre Pagt,
Imens den kan berømmes!

VI. Libanon.

1 Videre end Vind og Vove
Fordum bar min Ceder-Mast,
Ry der gaaer af mine Skove,
Skiøndt som Glar min Lykke brast!
Ak, ei meer paa mine Aase
Stævner Cedren rank i Sky,
Og ei meer om Snekke-Kaase
Kvæder man i *Melkarths* By!

Tyrus, Tyrus! dybt begravet
Ligger du i Tidens Strøm,
Som en Steen der sank i Havet,
Som en fjantet Barne-Drøm!
Drotter dine Kiøbmænd vare,
Paa din Kyst den vilde Strand
Sølv og Guld, og Rav hint klare,
Skylled op som Havets Sand!
Dine Sange, dine Stavne
7Over Bølgerne sig svang,
Vel til alle Verdens Havne,
Som til fjerne Dane-Vang!
Derfor *Ørkens Skibe* strømmed
Til din Kyst med Ladning svar,
Alle Kister sig udtømmed
For hvad dine Snekker bar!
Konger sig med Guld at krone
Lærde af din gyldne Stavn;
Trindt i Landene paa Throne
Med dit *Purpur* steeg dit Navn!

- 2 Men ak, see, paa Navnet nær
Som en Drøm er Alt forsvundet,
Du i Hulen tier kvær,
Knap dit Maal man har udgrundet!
Med sig tager Kiøl sit Spor,
Som dit *Glas* var skiør din Lykke;
Derom *Speilet* trindt paa Jord
Minde Kiøbe-Drotter trygge!
Nu af alt *Phønicisk* Stort
Stander ene jeg tilbage,
Hvad sig høit har selv ei gjort,
Daler ei som Røg saa fage!
End maaskee i *Drusers* Telt,
Maroniters Munke-Bure,
Fostre kan mit Skiød en Helt,
Som opreiser faldne Mure!
Meer end det formaaer den Haand,
Der, med underfulde Stave,
Har betegnet *Libanon*
Som et Giærde for sin Have!

8

VII. Jerusalem.

- 1 Som i Bog man vender Blad,
Vender sig min Lodd og Lykke,
Som den store Konges Stad
Staaer jeg dog i Lys og Skygge;
I Hans Haand, som Alt formaaer,
Med Hans Minde-Tegn jeg staaer!
- 2 Fast jeg stod paa hellig Grund,
Da sin Telt med Snore fæsted
Abraham i Mamre-Lund,
Hvor de Himmelske ham gjæsted;
Dengang alt sit Konge-Slot
Havde i mig *Fredens Drot!*
- 3 *Abrahams* og *Isaks* Gud
Lod sit Folk med *Jakob* flytte
Did, hvor af de vilde Skud

Joseph fletted dem en Hytte;
Zion da, som Fiendens Rov,
Blev en Høi i Heden-Skov!

- 4 *Nilen* i det røde Hav
Misted fage *Jette-Størken*,
Aarons brune Hyrde-Stav
Blomst og Mandler bar i Ørken,
Immer dog de Lamme Ly
Fandt i *Melchisedeks* By!
- 5 Floden veeg for Herrens Ark;
Og for Helligdommens Lure
Kæmper paa den slette Mark
Faldt om Kap med faste Mure;
9Guder dog af Steen og Træ
Immer fandt paa *Zion* Læ!
- 6 Men de faldt fra Top og Tind,
Der han steg, den lille Kæmpe,
Hyrden efter Herrens Sind,
Født til *Jette-Skryd* at dæmpe;
Da annammede jeg glad
Øge-Navnet: *Davids Stad!*
- 7 Kiendelig blev Herrens Haand
Selv for Tyri Konges Øie,
Cedrene fra Libanon
Flokkedes paa mine Høie,
Stak som Gylden-Spir i Sky
Over Helligdommens By!
- 8 I mit store Bede-Huus,
Med *Jehovahs* Ark og Alter,
Med de gyldne Manna-Kruus,
Og den himmeldybe Psalter,
Gjennemtrængt af Viisdoms-Aand,
Knælede Kong *Salomon!*
- 9 Tider kom, og Tider svandt,
Skifteviis med Sorg og Glæde,
Immer *Davids-Ætten* fandt
Dog i mig et Konge-Sæde,
Til man loved, falsk i Ord,
Hvad i Hjertet man forsvor!
- 10 Da for *Babels* Skade-Ild
Sank i Aske Bede-Huset,
Under Flamme-Legen vild
Styrtes jeg dermed i Gruset,
10Da kom *Zion* under Plov,
Blev en Høi i *Tjørne-Skov!*
- 11 Stammen, i Propheters Stii,
Før en frugtbar Drue-Moder,
Stod nu som en Græde-Piil,
Ynkkelig ved *Babels* Floder,
I dens Grene sælsom klang
Tone-Suk for *Zions* Sang!
- 12 Dog vidunderlig var giemt
Frø i Pilen til en Palme,
Og i Sukket, harpe-stemt,
Slumred der en Høitids-Psalme,
Sprængde kiæk sin Klippe-Grav
Og gienlød fra Hav til Hav!

- 13 Aldrig mat, *Jehovahs* Aand
Blæsde mildt paa Tempel-Gruset;
Under *Serubabels* Haand
Jeg stod op med Bede-Huset,
Og fornam: min Ungdoms-Priis
Klækkede kun spaadomsviis!
- 14 Skjøndt han tøved, dog han kom,
Helten af den høie Stamme,
Født til evigt Herredom,
Smilende ad Fiender gramme:
Konge-Keiseren i Løn,
Baade Guds og Davids Søn!
- 15 Var end Kors hans Konge-Stol
Og hans Krone Krands af Tjørne,
Brændemærked som en Soel
Han dog Roms de stolte Ørne,
11Og saa vidt, som Hav er blaat,
Knæle Folk for Zions Drot!
- 16 Knæle maatte dybt i Gruus,
For den Drot, som raader ene,
Jeg og med mit Bede-Huus,
For vi stod som døde Stene;
Altid dog Jerusalem
Er den store Konges Hjem!
- 17 Derfor mangen Orlogs-Stavn
Hisset fra, hvor Konger bøie
Knæ i Zions Konges Navn,
Stævned efter mine Høie:
Efter *Graven*, hvor *Han* laae,
Under hvem nu Skyer gaae!
- 18 Glad jeg, over Tyrke-Liig,
Saae den Helt i mig indtræde,
Som med Løve-Mod i Krig
Parred Barne-Graad og Glæde,
Pløied kun det vilde Hav,
For at vogte Herrens Grav!
- 19 Kronen, som han vraged her,
Stirrende paa Torne-Krandsen,
Sikkerlig ham smykker der,
Hvor ufalmelig er Glandsen,
Gotfred derfor regnes skal
Med i Zions Konge-Tal!
- 20 Vel han sank i Graven brat,
Paa hvis Bredd han vilde bygge,
Tyrken dog, hvis Dag er Nat,
Skælved længe for hans Skygge,
12Nys end mumled Musselmænd
Om at *Gotfred* gik igjen!
- 21 Før staaer han forklaret op,
Og, som Lys fordriver Mørke,
Driver dem fra Zions Top,
Som kun Natten laaner Størke:
Tyrken, der sig stirred blind
Paa det halve Maane-Skin!
- 22 Derfor ei, som *Nimrods* By,
Blev i Ørken jeg begravet,
Ei, som *Tyrus* med sit Ny,
Jeg nedsank i Verdens-Havet,

- Tæller end, trods bange Kaar,
Paa *Hegiras* Maane-Aar!
- 23 Han i Dag er, som i Gaar,
I hvis Haand jeg blev indtegnet,
Komme skal mit Gylden-Aar,
Skiøndt ei let det er udregnet,
Throne skal i *Salem* vist
Melchisedek først og sidst!
- 24 Penne-Staven underfuld,
Viet ind med Guddoms-Tale,
Fundet har jeg tro som Guld,
Selv i Dødens Skygge-Dale;
Tøve kan, men komme maa
Alt hvad grandt den peger paa!
- 25 Staven er min Tugt og Trøst,
Er og, jordisk talt, min Ære,
Thi hvor toner vel en Røst,
13Som kan *Bibel-Ordet* bære!
Har, som mit, vel noget Folk,
Nyt og gammelt, slig en Tolck!

VIII. Troja.

- 1 Knap veed de Lærde, hvor jeg laae,
Paa Blomster-Landets Kyster,
Men godt mig kiende dog de Smaa,
Fra *Hektors* Kæmpe-Dyster!
- 2 Jeg skinned kun i Morgen-Gry,
Med Barne-Øine synet,
Før Soel gik op bag Torden-Sky,
Var *Ilion* nedlynet!
- 3 Dog Skjalden med sin Harpe-Leg
Min Aske Bod har givet:
Jeg i en Lignelse opsteg
Med Barne-Heltelivet!
- 4 Saa kæmpe end ved *Priams* By,
Hellener og Trojaner,
Om *Helena*, og Helte-Ry,
Paa klare Skygge-Baner!
- 5 Ja *Agamemnon* og *Akil*,
Med ædle Følge-Svende,
I Drømme deres Ridder-Spil
Fornye til Verdens Ende!
- 6 Og mens man kappes om, hvo bedst
Kan *Sangen* oversætte,
14Tilfods man fører, og tilhest,
Den gamle Kæmpe-Trætte!

IX. Kong Krøsus.

De kaldte mig længe den rige Mand,
Og *Lydien* var mit Fædrene-Land,

Og Riget mit, siden Troja faldt,
Paa Halv-Øen skøn for høiest gjaldt.
I *Sardes* jeg havde mit høie Slot,
Og drømde, jeg var en lykkelig Drot,
For *Paktolus* kom med Guld-Støv rød,
Og lagde sit Hoved i mit Skiød!
Dog kom der en Græker til min Gaard,
Som sagde: Konning! af gode Kaar
Sig rose Ingen saa overbrat,
Før Dagen siger: god rolig Nat!
Han var ingen Gaas, for han var graa,
Det sandede jeg, da lavt jeg laae,
Som styrtet i Hast fra Sky til Muld,
Med Lænker i Bod for alt mit Guld!
Da raabte jeg: *Solon!* saa hedde den Mand,
Som Stormene saae over Høiheds-Stand!
Det hørde den Konge, mig overvandt,
Og spurgde mig brat, hvad i Hug mig randt,
Og der han det hørde, da blev han blød,
Gav Herre-Sæde mig til sin Død,
Da saae jeg atter, det Ord staaer fast:
Sig Lykken vender fuldtit i Hast!

15

X. Persepolis.

- 1 Jeg var kun som en Myre-Tue,
Mod Ninive og Babylon,
Dog skjælv de for min spændte Bue,
Og faldt for Tiger-Skyttens Haand!
- 2 Ja, for min Helt, for *Cyrus*, bøied
Sig Mure dybt, og sank i Grav,
Han alle Riger sammenføied
Fra Indus til det store Hav!
- 3 Til ham, med røden Guld i Favnen,
Om Kap da Floderne udsprang,
Med Sølv til ham sig Tyrus-Stavnen
Fra *Gades* over Bølgen svang!
- 4 For ham og bølged Euphrats Vange,
Om Haverne ved Babylon,
Og Davids-Harpens Takke-Sange
Velsignede hans Konge-Haand!
- 5 Dog, timeligt er Alt paa Jorden,
Det var hans Glands, og det var min,
Han ramdes af en Piil fra Norden,
Jeg knustes af et Vester-Lyn!
- 6 For Huse nu jeg har kun Grave,
Og slukte Brande af mit Baal
Er Tavlerne med Rune-Stave
Paa Perser-Folkets glemde Maal!

16

XI. Perser-Magten.

Man maa sige hvad man vil,
Blandt de store Magter,
Som kan sige, de var til,
Forrest jeg mig agter!
I det lille *Farsistan*
Ud jeg sprang af Fjelde;
Til det fjerne Grækenland
Strakde sig min Vælde!
Mest Navnkundighed mig gav
Hvad mig lagde øde:
Tungen ved det sorte Hav,
Riget ved det Røde!
Dog, for Intet faaes kun Lidt,
Allerhelst ved *Nilen*:
Der Flod-Hestene fuldtit
Skiennede, trods Milen;
Men for den uvane *Tyr*
Jeg forstod at tæmme,
De guddommeligste Dyr
Maae min Roes istemme!
Fik paa *Hellespontens* Kyst,
I de græske Stæder,
Jeg en kostbar Flyve-Lyst,
Jeg den ei begræder;
Reiste i et Tjørne-Krat
Jeg en Løve-Unge,
Fandt jeg ogsaa der en Skat
I en Saga-Tunge!
Alle Magter sove hen
I hvor snildt de dvæle,
Jeg dog først mig skar en Pen
Til mit Efter-Mæle.
For Kambyses vel mit Navn
Høre maa lidt ilde,
Staaer, med *Cyrus* i sin Favn,
Dog iblandt de Gilde!

XII. Grækenland.

- 1 Jeg var et Land saa lysteligt,
I mine unge Dage,
Saa yndefuldt og folkerigt,
At knap der fandtes Mage!
- 2 End gaaer der om al Verden Ry
Af Børnenes Bedrifter,
Af Skjalde-Sang i høien Sky,
Og tankefulde Skrifter!
- 3 Paa *Argo* vist der var ombord
Med *Jason* ingen Kryster,
Da han om Gylden-Skindet foer
Til Svarte-Havets Kyster!
- 4 Med *Agamemnon* Folke-Drot,
Og med *Akil* hin Snare,
Ved *Ilions* det høie Slot,
Man saae min Adel-Skare!
- 5 Høi-Sædet i min Kæmpe-Hald
Dog *Herkules* man giver,
Homer var min Hoved-Skjald,
Og *Herodot* min Skriver!

- 18 Blandt mine mange kloge Mænd,
6 Som Stjerner To mon tindre:
Vær *Sokrates* og *Platos* Ven,
Dog Sandheds ei desmindre!
- 7 Blandt mange Stæder, hver og een,
Paa Kunst og Kæmper rige,
Ei vilde *Sparta* og *Athen*
Hinanden Rangen vige!
- 8 Vel op de randt af fælles Rod,
Som *Dorer* og *Joner*,
Men fremmed før end fælles Blod
Medbeilere forsoner!
- 9 *Lykurg* og *Solon*, hist og her,
Gav Love, som var fine,
Men *Sparta* har det Lov især,
At godt hun fulgde sine!
- 10 Med Perserne paa Liv og Død
Som Løver streed de Begge,
Spartaneren dog Æren nød,
At han stod bedst for Egge!
- 11 Med Folk som Græs fra Perser-Land
Kom *Serxes* over Bølge,
Hvem, tænkte han, tør holde Stand,
Mod slig en Flok i Følge?
- 12 Det saae han i det snevre Pas
Imellem *Oetas* Bjerge:
Spartaneren *Leonidas*
Han var min Lande-Værgel!
- 13 19 Vist ved den gamle Retter-Gang
Athen ei tabde Sagen,
Veltalenhed og Kløgt og Sang
Der spurgde kiækt om Magen;
- 14 Der overleved *Platos* Huus
Dog længe sin Indbygger,
Befolket er *Athenens* Gruus
Nu kun med Penne-Skygger!
- 15 Fuldlænge under Tyrke-Band
Jeg visnet laae og øde,
Det dønner høit dog over Strand,
At jeg staaer op af Døde!
- 16 *Mainotten* er end Tyrkens Gru,
Hvor *Spartas* Grund man søger,
Oplive kan maaskee endnu
Hans Mund *Athenens* Bøger!
- 17 Ja, meer end dem: *hans* Breve med,
Som Alter-Flammen tændte
Paa Græker-Aandens Offer-Sted,
For Gud, den Ubekjendte!
- 18 Om da end Tyrken sprang i Flint;
For Skyggen af hans Maane,
Fra *Salonichi* til *Corinth*
Skal Dagen meer ei daane!
- 19 I Choret da med Sang og Dands
Skal mine Piger træde,
Og offre hver sin Rosen-Krands

Paa Alteret med Glæde!

20

XIII. Alexander den Store.

- 1 En Nisse-Konge var jeg kun,
Da Spir jeg fik at føre,
Men Andet om en liden Stund
Al Verden fik at høre!
- 2 *Hellenerne* var studse nok,
Men jeg vil ikke dølgje,
Dem lærde godt mit Sværd i Flok
Min Kæmpe-Lur at følge!
- 3 Saa gik jeg over *Hellespont*,
Den hele Jord at vinde,
Og at mit Sværd forstod sin Dont,
Fik Perserne at finde!
- 4 Jeg fældte brat i Skjolde-Læ,
De store Perser-Hære,
Saa let som man det hule Træ
Med Sav kan overskiære!
- 5 Jeg tæmmed *Skytherne* i Nord,
Jeg *Hinduer* hjemsøgte,
Og vandt, om ei den hele Jord,
Saa dog det største Røgte!
- 6 Ja, Daaden min gav Stof til fleer
End tusind Helte-Sange,
Kun Skade, at ei een *Homer*
Jeg fandt paa Tog fuldmange!
- 7 Vel fulgde Een mig, hvor jeg foer,
I Fløiel jeg ham klædte,
Men ei om mig han kvad et Ord
Hvor godt jeg ham end stædte!
- 8 21Han var mod *Den* saa kold som lis,
Der vilde *ham* forgude,
Opvarmedes ei til min Priis
Selv af min Hoved-Pude!
- 9 Thi blev jeg baade leed og kied
Af Skjalden paa det Sidste,
Og putted ham i Graven ned,
Dog i en gylden Kiste!
- 10 Nu ogsaa kied af Helte-Navn,
Som Alle det kan bære,
Jeg drukken tog en Sky i Favn,
Og kræved Guddoms-Ære!
- 11 Jeg Indtog holdt i *Babylon*,
Alt som en Gud i Drømme,
Dog med Guld-Bægeret i Haand,
Jeg fandt, det lod sig tømme!
- 12 Ja, her udtømde overbrat
Jeg Dødeligheds Bæger,
Og fandt, at i den sidste Nat

Ei Drømmen vederkvæger!

- 13 Min Guddom sank med mig i Grav,
Mit Herredom tillige,
Dog Ry der gaaer fra Hav til Hav
Af Alexanders Krige!

XIV. Græker-Magten.

- 1 Vestenfra jeg kom, og gik,
Som en Sky mod Solen,
Satte i et Øieblik
22Græsk paa Dronning-Stolen!
Men i Græsk er Enighed
Hvad man leder efter,
Derfor brat sig paa hver Leed
Deelde mine Kræfter!
Græsk da vel en Dronning blev
Over brede Vange,
Men med Pen og Spyd man skrev:
Kongerne blev mange!
Hellas kom vel under Een,
Nam dog seent at lyde,
Thi i Sparta og Athen
Pleied man at byde!
Ved *Orontes* og ved *Nil*
Reiste sig med Glimmer
Throner i den græske Stil,
Vaklede dog immer!
Ogsaa mine Stamme-Træ'r
Paa det falske Stade,
Seleucider, *Ptolomæ'r*,
Hyppig skifted Blade!
Skildte Fingre bøies let,
Det i korte Krige
Ørne-Kloen lærde net
Alexanders Rige!

- 2 Dog det kiendes paa min Færd:
Støvets Drot er Aanden,
Som i Munden har sit Sværd,
Vinge-Spyd i Haanden!
Støvet ei, der sank i Grav,
Aand var Rigets Stifter,
23Selv naar mat den gaaer ved Stav,
Øver den Bedrifter!
Staven er mit Spir og Spyd,
Som til Rygtet svarer,
Saa mig hylde end med Fryd
Skyther og Barbarer!

XV. Antiochien.

- 1 Af *Seleuciderne* paa Jord
Jeg ene er tilbage,
Og har i *Navnet* kun et Spor
Af mine Glimmer-Dage;
Men *det* Udødelighed vandt,
Da inden mine Volde

Det store *Folke-Navn* oprandt,
Som Skyer fik til Skjolde!
Det bredtes vidt i Verden ud,
Herfra ved Kæmper stærke,
Som stolede paa Guders Gud,
Og fulgde *Korsets Mærke!*
I Spidsen gik en Helt saa from,
Fuldblodig var hans Bane,
Da bold i Grækenland og Rom
Han planted *Korsets Fane*,
Men Blodet, som i Strømme flød,
Hvor han lod Sværdet sjunge,
Det var *hans eget*, han udgiød,
Med Naadens Ord paa Tunge!

- 2 Saa bredtes ud fra Øst til Vest
Det store Navn paa Jorden,
Hvis Glands er som en Jule-Fest,
24Indskudt med Advents-Torden!
Men da *fra Vesten* Navnet kom
Igien til mine Mure,
Det kom fra Grækenland og Rom,
Med andre Sværd og Lure,
Som Aanden var af Kiød og Been,
Og Korset var af Klude,
Og Kirken var af Kalk og Steen,
Og Glandsen var en Rude!
Dog, sagtens var den Synet værd,
Den stolte Kæmpe-Skare
Af alle Vestens Folke-Færd,
Som trodsed Fald og Fare,
For i den underfulde Egn,
Hvor *Navnet* var oprundet,
At frede kiækt om *Korsets Tegn*,
Som tykdes overvundet!
De Tyrker slog i Tusind-Tal,
Men Ingen de omvendte,
Saa æret mest ved deres *Fald*
Blev Navnet, de bekiendte!
Ja, at ei *Tankred, Boemund*,
Med Jævninger fuldmange,
Et Rige vandt paa tyrkisk Grund,
Som kunde staae og prange,
Forherliger det store Navn,
Der vrager Staal til Væрге,
Kun for det bærer i sin Favn
Den Tro, Som flytter Bjerge!
Thi priser høit jeg *Pauli Sværd*;
Ei Trang har hvo det svinger,
25For Christendom i Herrefærd,
Til *Damascener-Klinger!*

XVI. Alexandrien.

- 1 Vinket op ved Middel-Hav,
Med den store Konges Finger,
Over *Alexanders Grav*
Breder end jeg Marmor-Vinger,
Og ei fattes Roes paa Blad
Ptolomæers Hoved-Stad!
- 2 Her man saae, i fordum Tid,
Graven for den Græske Tunge,

- Hvor som Pennen med stor Flid
Vilde lært sig til at sjunge,
Hvad dog lykkedes kun slet,
Er end Fjer af Fugle-Æt!
- 3 Intet hændes dog omsonst,
Mindre da det sære Møde,
Da hos mig i Skrive-Konst
Græker kappedes med *Jøde*,
Bøgerne, som til en Fest,
Flokkedes fra Øst og Vest!
- 4 Her de gamle Skjalde fandt
Aaben Grav og Marmor-Kiste,
Hvor de Døden halv forvandt,
Der de maatte Livet miste;
Kvidre end paa visne Blad
Om hvad de for Maien kvad!
- 5 Her og Mesteren i Løn
Skabde sig en Blandings-Tunge,
26 Til at tale om Hans Søn,
Dybere end Skjalde sjunge,
Før i Hellas-Stemmens Klang
Smelter Zions Morgen-Sang!
- 6 Dog, skiøndt ogsaa paa mit Bord
Pennene laae immer skaarne,
Ei jeg veed, *naar* Livets Ord
Kom til mig om den *Eenbaarne*,
Veed kun, *naar* med Pral og Pragt
Det hos mig blev kistelagt!
- 7 Prøve Konster nu igjen
Vilde Fjer af Fugle-Vinge,
Som en Hexemester-Pen
Over *Ordet* sig opsvinge,
Præked nu, som før den sang,
Hvæsende med Hades-Klang!
- 8 Pennen i en Mester-Haand,
Som for Livets Feil sig hytted,
Dødt og magtesløst om Aand,
Prækede, som Stene lytted:
Penne-Fjer af mange Gjæs
Prise end *Origines!*
- 9 Af Nødvendighed en Dyd
Alle Dage gjør de Døde,
Naar hos dem faaer Øren-Lyd
Christen, Hedning, Tyrk, og Jøde;
Thi gjør end paa Dyden Krav
Drotten i min Tunge-Grav!
- 10 *Moham-Ali* som en Tyrk
Troløs slagted Mamelukker,
27 For de støied i hans Ørk;
Men han slaar kun hvem der mukker,
Undte gierne al Forstand
Marmor-Grave i sit Land!
- 11 Saa hos mig fra Heden-Høs
Aanden sig et Grav-Sted søger;
Immer død og magtesløs
Stod jeg mellem Kraftens Bøger,
Selv at ligne ved en Bog
Paa et uforstaaet Sprog!

- 12 Skal maaskee nu brat igjen,
Naar Storherrens Throne falder,
Frankernes omskaarne Pen
Skabe mig en Gravskrift-Alder,
Giøre snildt, som Gaase-Fjer,
Fugl af Frankernes Homer!

XVII. Rom.

- 1 Ene jeg blandt alle Stæder,
Som det gjerne være gad,
Blev, mit Navn til evig Hæder,
Hele Verdens Hoved-Stad,
Det og kiendes end paa Haanden:
Mig troloved Verdens-Aanden!
- 2 Mellem mange Fiender gramme,
Fulgde jeg det gode Raad,
Romulus fik af sin Amme,
Der han pattede med Graad:
For det Lave maa man lude,
Mellem Ulve skal man tude!
- 3 28Derved har jeg Livet fristet
Femogtyve Hundred-Aar,
Og beholdt, hvad end jeg misted,
Immer taalelige Kaar,
Saa, kan Verden stedse vare,
Har med mig det ingen Fare!
- 4 Avind siger, jeg mig nærer
Kun af Lig som Ulv og Ørn,
Og i Trang paa Stene tærer,
Eller og paa mine Børn;
Undes bedst mig burde Føden,
Hvis jeg spiser kun fra Døden!
- 5 Sandt det er, men til min Ære,
At af Steen jeg lever nu,
Maatte Verdens Skiændsel bære,
Hvis man ei det kom ihu,
Hvilke prude Bauta-Stene
Kraft og Konst i mig forene!
- 6 Er det Kiærlighed, som stræber
At forbinde Alt i Glands,
For mit *Pantheon* jeg kræver
Rettelig en Rosen-Krands,
Thi det Unge med det Gamle
Bedre kan ei Haand forsamle!
- 7 I *Augusti* gyldne Dage
Ingen søgde her omsonst
Sine Guder, som neddrage
Lode sig fra Sky med Konst,
Saa der mangled kun *den Ene*,
For han vraged hugne Stene!
- 8 29Siden, da med Ræve-Bælgen
Øgedes min Løve-Hud,
Lettelig fandt hver *sin Helgen*,
Og en Moder til sin Gud,
Kunde hvad ham lysted tænke

- Paa de gamle Gude-Bænke!
- 9 Naar alt Himmelsk gaaer af Mode,
Haandens Kraft og Haandens Konst,
Komme de end ei paa Fode,
Vise sig dog ei omsonst,
Men forgudes, tør jeg mene,
Helst i deres Bauta-Stene!
- 10 Derfor *Peters-Kirken* vrimler,
Skiøndt man leer ad *Peders Stol*,
Og i *Kuppelen* man himler,
Hævet over *Capitol*,
Vidt paa Jord man veed at sige
Af det Konstens Himmerige!
- 11 Faa vel kun i *Vatikanet*
Spørge om den gamle Tro,
Mange troe dog, de har ahnet
Rafaël og *Angelo*,
Søge til *Madonna* Magen,
Finde *deilig Domme-Dagen*!
- 12 Mellem stolte Mindes-Mærker
Af den gamle Verdens-Aand,
End i Greb paa Mester-Værker
Øver sig den snilde Haand;
Øger Fjer, naar det gelinger,
Til mit Rygtes Ørne-Vinger!
- 13 30Dog, hvo Andet hos mig søger,
Finder og sin gode Deel,
Thi med *Vatikanets* Bøger
Kirken jeg afbilder heel,
Som en steentrykt Kirke-Sage,
Lige fra *Sanct Peders* Dage!
- 14 Ingen end mig ret har gjæstet,
For at kiende, det var her,
Sancte Peder blev korsfæstet,
Og *Sanct Povel* sank for Sværd,
Saa tilvisse er min Pave
Ormen i Apostel-Grave;
- 15 Her, hvor *Neros* Fakler brændte,
I en Strøm af Martyr-Blod,
Hedning-Templerne, omvendte
Under Kors til Kirke-Bod,
Tale høiere end Torden
Om det *Stærkeste* paa Jorden!
- 16 Det er derfor kun i Blinde,
Galilæerne i Nord
Ønske deres Troes Veninde
Femten Mile under Jord;
Heller skulde de mig gjæste,
Giøre Bøn til fælles Bedste!
- 17 Naar sig vilde saa forene
Troens Bøn med Verdens Lyst,
Taalde sagtens, tør jeg mene,
End med Tiden jeg en Dyst,
Naaed, som man kan heneden,
Hvad jeg kalder *Evigheden*!

XVIII. Romer-Magten.

- 1 Verdens-Klogskab er mit Navn,
Derfor stræber jeg at knytte
Hele Verdens sande Gavn
Til hver Enkelts Egen-Nytte;
Glipper det, som let kan skee,
Er det dog en stor Idee!
- 2 Tøsser det kan ei forstaae,
At, vil Verden ret man styre,
Man den først indtage maa,
Om end gode Raad er dyre;
Over Tossens Ak og Vee
Stolt mig hæver min Idee!
- 3 Naar en Mand, for han er stærk,
Hele Verden vil indtage,
Det er ikkun Børne-Værk,
Praleri og spildt Umage,
Blinde kun det ikke see,
Dybere laae min Idee!
- 4 Jeg gav Ly og Borger-Ret
Til en dygtig Røver-Bande,
Haabede med deres Æt
At indtage alle Lande,
Og paa deres klare Sprog
Giøre hele Verden klog!
- 5 Krybe skal man, før man gaaer,
Vil man ei paa Næsen dratte:
Først i et Par Hundred-Aar
Lærde *Rom* sig selv at fatte;
32Til at smække Stort af Hest
Haand paa Smaat sig øver bedst!
- 6 Hvad der ei er vant til Tugt,
Naar det skubbes, gierne stritter,
Saa kun langsomt jeg fik Bugt
Med *Etrusker* og *Samniter*,
Var i *Alexanders* Tid
End dermed kun godt paa Glid!
- 7 Kostbart er det første Skridt,
Farligt var for mig det Andet,
Thi jeg kommet var saa vidt,
At jeg maatte over Vandet,
Og i Veien laae en Blok,
Som var uforskammet nok!
- 8 Det var en forgiftig Ting,
Middel-Havets store Drage,
Glat som Aalen, snu i Spring,
Kort og godt, det var *Karthage*,
Som med *punisk* Kræmmer-Aand
Fristede min Kæmpe-Haand!
- 9 Dog, skiøndt *Hannibal* mig faldt
Plump med Døren ind i Huset,
Jeg tilsidst dog strøed Salt
Hvor *Karthago* laae i Gruset,
Snildt jeg fanged Ræv med Ræv,
Edderkop i Spindelvæv!

- 10 Da den rette Lige-Vægt
Grækerne ei kunde ramme,
Tog jeg i min Vare-Tægt
33Deres Stæder med det Samme;
Fik, for Ømhed velbekiendt,
Riger og ved Testament!
- 11 Endelig den Dag oprandt,
Som taalmodig var udregnet,
Da sig *Middel-Havet* fandt
Af mit Rige vel-indhegnet;
Men Dets lykkelige Kaar
Kosted mig *syvhundred* Aar!
- 12 Nu af Verden Alt var mit,
Som jeg agted værdt at nævne,
Til det store Kæmpe-Skridt,
Fandt hos Røverne jeg Evne;
Saa nu gjaldt det kun derom,
At forvandle *Alt til Rom!*
- 13 Skal til hele Verdens Gavn
Virke Alles Egen-Nytte,
Maa sig i en Keiser-Favn
Alles Skæbne sammenknytte;
Saa mig ret forstode just
Sylla, Cæsar og August!
- 14 Skade kun, at hvo ei har
Nogen Jævning over Mulde,
Vorder let en Himmel-Nar,
Som det *Nero* blev tilfulde;
Retter Alt sig efter Krumt,
Selv det Kloge synes dumt!
- 15 Dog, min store Verdens-Plan
Ingen *Nero* kan forrykke,
Hæver kun *Vespasian*,
34Som er Lyset til hans Skygge;
Vei til Kiærlighed og Had
Bedst i Høiden skilles ad!
- 16 Men hvad mig i Hjertet skar,
Var den Forskiel, jeg opdaged
Mellem *Skythe* og *Barbar*,
Som til Krig mig end nødsaged,
Da til Skole-Gang og Lov
Høit jeg havde Fred behov!
- 17 De forvovne *Skythe*-Børn
Ikke blot afbrød min Hvile,
Men de vingeskiød min Ørn,
I en Sky af skarpe Pile,
Saa ved *Euphrat* og ved *Rhin*,
Brat han glemde sit Latin!
- 18 Nys og fik jeg om en Sø,
Lønlig under Nørre-Lide,
Brusende om *Herthas* Øe,
Mylrende af Kæmper stride,
Siden jeg, desværre, fandt,
Rygtet var kun alt for sandt!
- 19 Dog min Plan sit Bane-Saar
Gav en Tro, som har ei Mage,
Thi den fløi som Ild i Blaar
Trindt om Land i kolde Dage,

- Trosed Ild og Sværd og Kløgt,
Og henveired Dødens Frygt!
- 20 Til min store Hjerte-Sorg
Den fordømde Egen-Nytte,
Hvorned jeg paa Roma-Borg
35Alting vilde sammenknytte,
Og Dens Skjalde helst besang
Roms og Verdens Undergang!
- 21 Hvad jeg agted mindst paa Jord,
Fandt jeg nu dog, var det Store;
Thi jeg saae et *Troens Ord*,
Intet Sværd kan giennemboere,
Lagt paa Baal, det gløder kun
Farende fra Mund til Mund!
- 22 Skulde ei jeg reent forgaae,
Med den Tro jeg maatte thinge,
Prøve, om den ei, paa Skraa,
I min Plan sig lod indbringe,
Saa den, til sit eget Gavn,
Lod mig raade i sit Navn!
- 23 Forbund er en farlig Sag
Med hvem stærkest er i Grunden,
Derfor end et Hoved-Slag
Vovede min Haand med Munden,
Men opgav med *Julian*
Mat sin gamle Verdens-Plan!
- 24 Spiret uden Lov og Dom
Tog nu Skyther og Barbarer,
Og til Kæmper, selv i Rom,
Jeg beholdt kun Præste-Skarer;
Hvor der messedes *Latin*,
Immer dog var Æren min!
- 25 Snildt jeg nu i *Vatikan*,
Af en Franke-Drot husvalet,
Omarbeidede min Plan,
36Efter Kirke-Ritualet,
Saa bogstavelig i Pagt
Haand og Mund gav Pave-Magt!
- 26 Verdens-Klogskab er mit Navn,
Derfor stræber jeg at knytte
Hele Verdens sande Gavn
Til hver Enkelts Egen-Nytte;
Glipper det, som let kan skee,
Er det dog en stor Idee.
- 27 Altid var det Prøven værd,
Om af Præster skabes kunde,
En almægtig Romer-Hær,
Som gik aldrig meer tilgrunde,
Og som gav, for billig Priis,
Verden Pas til Paradis!
- 28 Tossier det kun ei forstaae:
Vil en Stærk man overvinde,
Maa man *der* ham overgaae,
Hvor hans Størke er at finde,
Og at kun af *Over-Tro*
Lod sig Troen overgroe!
- 29 Maa man Verden gjøre dum,

- For den grundig at oplyse,
Vorder Veien lang og krum,
Saa Kortsynede maae gyse,
Men Ideen selv sin Vei
Baner sig, og gyser ei!
- 30 Classisk er, med Romas Sprog,
Skriften fra Augusti Dage,
Den skal gjøre Verden klog,
37Men ei uden stor Umage,
Faaer man Verden ret i Stil
Efter *Flaccus* og *Virgil!*
- 31 Sammenflyde maa, engang,
Magten i en Keiser-Pave,
Som med Sværd og Gude-Rang
Holder Pøbelen i Ave,
Mens for alle kloge Folk
Han kun er *Fornuftens Tolk!*
- 32 For det store Maal at naae,
Som jeg øiner, vel tilmode,
Er mig, naar de kun forslaae,
Alle Midler lige gode:
Alle Veie gaee til Rom,
Og kun *een* gaee *oven* om!
- 33 Længe har *den Vei* mig brudt,
Som mit Hoved, saa min Bane,
Trods min Sværte og mit Krudt,
Bedst dog beed den gamle Vane,
Knap er end saavidt det bragt,
At den Vei blev ret aflagt!
- 34 Dog er Verden nu saa klog
Blevet paa sin egen Nytte,
At vel kun et fyndigt Sprog
Fattes, for at Alle knytte
Hvad de kalde Christendom
Kiønt til Enighed med Rom!
- 35 Mellem Paverne til Stads
Trilling-Kronen bar de Fleste,
Innocens og *Bonifas*
38Ahned af min Plan det Meste,
Hildebrand mig ei forstod,
Var mig dog en Kæmpe god!
- 36 *Morten Luther* var mig haard,
Men han tænkte, til min Lykke,
Jeg var født i Pavens Gaard,
Lod mig classisk undertrykke;
Og *Calvins* de værste Nap
Var i Grunden Venne-Klap!
- 37 *Jesuiten* mig har
Fremmet meer end mange Paver,
Til at gjøre Sagen klar
De forened sjeldne Gaver,
Feiled, efter Munke-Skik,
Kun det høie Ørne-Blik!
- 38 Nys en romersk Keiser-Haand
Hævede mit Ørne-Banner,
Og imod *Napoleon*
Kalder smaa jeg Stor-Britanner;
Men mit Pave-Keiserdom

Han paa Fransk kun drømde om!

- 39 Tiden skrider, Banen med,
Noget dog tilsidst maa vinde,
Verdens-Fred maa finde Sted,
Hvor end Fredegod er inde;
Hvad om han til Verden kom
Dog med Konningen af Rom!
- 40 Jeg, med Kraft og Kløgt og Konst,
Under Korset, som paa Thronen,
Ei to tusind Aar omsonst
39Beilet har til Trilling-Kronen,
I det Mindste dog paa Een
Finkle maa dens Ædelsteen!
- 41 Klart er Ordet, jeg har ført,
Stor er Planen, jeg har fattet,
Fiin er Farven, jeg har rørt,
Deilig Stenen, jeg har glattet;
Alt er hans, som Gaaden veed,
Troer paa mig, og falder ned!

XIX. Keiser August.

- 1 Rom, al Verdens Herskerinde,
Alle Guders Yndlings-By,
Gjorde jeg til min Slavinde,
Vandt og derved Gude-Ry!
Mangt et Huus, før jeg blev Ene,
Sank i Gruus, men jeg for Tegl
Byggede med Marmor-Stene,
Bøded saa paa alle Feil!
Mangt et Hoved maatte springe,
Ogsaa *Ciceros* det graa,
Før jeg rigtig kunde bringe
Alt til efter mit at gaae,
Men da jeg fik Lov at raade,
Gjaldt for Retten immer Naade!
- 2 Mig og *Livia* til Ære
Neppe siger Prosa Nok,
Som af *Livius* kan lære
Hvo hans Phraser har i Flok,
Men at man mig helst bør kalde
40Gud for Alt hvad jeg bedrev,
Vidne trofast mine Skjalde
Som det ei for Intet skrev,
At, trods Avinds tomme Skvalder,
Og Sophisters Hjerne-Spind,
Digternes den gyldne Alder
Virkelig med mig gik ind,
Saa om mig og Roms Poeter
Spaaed *Nilens* syv Propheter!
- 3 Derfor end, af alle Skygger,
Jeg det hører med Plaseer,
At paa *Maro* Verden bygger
Fremfor paa den graa *Homer*,
Sluttende: trods alle Lyder,
Og hvad *Momus* kalder Aag,
Bugned dog den Tid af Dyder,
Da selv Digteren blev klog,

Gjorde Vers, som man gjør Tøier,
Brugde Guder kun til Stads,
Var begeistret kun for Løier,
Som *Ovid*, og som *Horats*,
Krandsende med Tusindfryder
Bonde-Dont og Borger-Dyder!

- 4 Freden blev min Kiæle-Dægge,
For den kaldte mig *August*,
Skade kun, at skarpe Egge
Huge nær saa godt ei Rust,
Jammer-Skade, at *Germaner*,
Tølpere i Bjørne-Skind,
Tog fra *Varus* mine Faner,
Og forbittrede mit Sind!
41Dog, om end min Guddom halter,
Før jeg kom i Skygge-Lag,
Staaer og falder dog mit Alter
Kun med Verdens gode Smag,
Thi det staaer paa gyldne Stave
I Apollos Kiøkken-Have!

XX. Nero.

- 1 Ikkun den er fri at nævne,
Som kan gjøre hvad han vil;
Hvem der sparer paa sin Evne,
Veed ei hvad den duer til;
Derfor gjorde vel og ilde
Jeg iflæng, alt som jeg vilde!
- 2 Heraf følger jo tillige,
Man kan gjøre Sort til Hvidt,
Saa det intet har at sige,
For hvem der kan handle frit,
Hvad han gjør, naar som en Kryster
Ei han laster hvad ham lyster!
- 3 *Seneca* og *Burrhus*, begge,
Lærde mig, at jeg var fri,
Ved at slaae de gamle Giække,
Jeg bestyrked dem deri;
Var det Løgn, for egen Brøde
Og for min de skulde bøde!
- 4 Uden Forskiel Folk og Frænder,
Som det lysted mig, jeg slog;
Guld jeg gav med begge Hænder,
Som jeg gav, jeg ogsaa tog;
42Prøved Alt hvad prøves kunde,
Som det Gode, saa det Onde!
- 5 Jeg og prøved Christendommen,
Deels med Staal og deels med Ild,
Prøven dog var ufuldkommen,
Thi, langt meer end Guldet gild,
Skal den (sagde Sancte Peder)
Prøves i hvad bedre heder!
- 6 Alle Konster, alle Dyder,
Prøvede jeg i en Hast,
Prøved alle Feil og Lyder,
Had og Yndest, Roes og Last,

Prøved, som jeg nødig vilde,
Og tilsidst at fare ilde!

- 7 Tant det er med eget Tykke,
Støvet kun sig drømmer frit,
Ei engang en livløs Skygge
Mægted jeg at vorde kvit,
Mindre det, som, da jeg endte,
Hedere end Ild mig brændte!

XXI. Vespasian.

- 1 *Tibren* rødmede af Blod,
Skyerne af vilde Luer,
Vaklende paa Kuglen stod
Fruen over alle Fruer,
Dronningen for Herredom:
Lykken i og over *Rom*!
- 2 Ordet gik i Spaamands-Hjem,
At omtrent i mine Dage
43Skulde fra *Jerusalem*
Lykkens Yndlinger uddrage,
Og, trods Raaderne i Rom,
Vinde Verdens Herredom!
- 3 Trodsende paa dunkle Ord,
Som de dristig sig tilegned,
Jøderne i Harnisk foer,
Tænkde mindst, de Ord betegned
Lykken, som med Straale-Glands
Kronede min Laurbær-Krands!
- 4 *Carmel-Guden*, lønlig stor,
Uden Bram og Billed-Støtte,
Klogere det dunkle Ord
Knytted til hvad klarlig mødte,
Sanddru, sagde han, dig spaaer:
Times skal, hvad du attraaer!
- 5 Maatte da end *Capitol*
Først af vilde Luer gløde,
Skabde dog min Lykke-Soel
Rom en liflig Aften-Røde,
Mens for *Titus* sank i Gruus
Carmel-Gudens Bede-Huus!
- 6 Haard jeg var, men ei for Spot,
Ei af Lyst, men kun for Penge,
Thi de lugte immer godt,
Overstemme alle Strænge,
Guld er, hvad man saa end troer,
Over-Keiseren paa Jord!
- 7 Skade kun, at snart forbi
Det og skal med Rigdom være,
44Ei selv den mig kunde frie
Fra den tomme Guddoms-Ære,
Som mig Lykken, lunefuld,
Gav for alt mit Sølv og Guld!

XXII. Constantin den Store.

- 1 Purpur-Kaaben, tit opfarvet
I sin Bærers Hjerter-Blod,
Immer ranet, sjelden arvet,
Nemt itu sig rive lod,
Den paa Ny at sammenstykke
Dertil hørde Magt og Lykke!
- 2 Kiæden mellem Jord og Himmel
Knyttet er med lønlig Konst,
Hos en broget Gude-Vrimmel
Søgte Mange den omsonst,
Og dog kun med Himlens Naade
Mand kan over Muldet raade!
- 3 Hvem der smile kan ad Døden,
Ham har Himlen smilet til,
Og som Soel i Aften-Røden
Daleder min Fader mild,
Rakde mig, med Favnen aaben,
Rørt sin Flig af Purpur-Kaaben!
- 4 Derfor, da mod arge Trolde
Det, ved Verdens Hoved-Stad,
Gjaldt om Stand og Stik at holde,
Til min Faders Gud jeg bad:
Du i Løn, som raader ene,
Raad og Lykke mig forlene!
- 5 Solen daled for mit Øie,
Sælsomt Straalerne sig brød,
Til et Jær-Tegn i det Høie,
Som det Seirende betød,
Vanskelig dog var at finde
Veien til i det at vinde!
- 6 Natten kom, og Søvnens endte
Langt, forgiæves Hoved-Brudd,
Drømmen Lys i Mørket tændte,
Til mig kom de *Christnes* Gud,
Sagde: see, til Seier danner
I din Haand jeg *Korsets* Banner!
- 7 Solen steg paa Himlens Bue,
Haand paa Værket var ei seen,
Brat der blev i Kors at skue,
Røden Guld med Ædel-Steen,
Hvor, paa Lykkens Løbe-Bane,
Løfted sig min Purpur-Fane!
- 8 Trolde sank, og Kæmper bæved,
For det store Himmel-Tegn,
Brat sig Verdens-Thronen hæved
Under mig med Engle-Hegn,
Rifterne i Purpur-Kaaben
Dækkede mit Straale-Vaaben!
- 9 Som den første *Christne* Keiser,
Er udødeligt mit Navn,
Mens *Konstantinopel* kneiser
Over Maste-Skov i Havn,
Ja, saalænge Korset danner
Under Sky et Seiers-Banner!
- 10 Hvem der smile kan ad Døden,
Ham har Himlen smilet til,

Og som Soel i Aften-Røden
Lukked jeg mit Øie mild,
Da med Christen-Tøi i Daaben
Jeg ombytted Purpur-Kaaben!

- 11 Stridig Ordets Strømme rinde
Giennem Sekler ved min Grav,
Immer tvistes om mit Minde
Christendom og Hedenskab;
Men hvad hos mig vandt omsider
Seierrig for Kronen strider!

XXIII. Konstantinopel.

- 1 Hvad Tibren med sin flakke Grund,
Kun stor imellem Bække,
Er mod mit Hav og dybe Sund,
Og Baad mod Orlogs-Snekke,
Det er paa Høi af Potte-Skaar
Det stolte Rom mod *Maglegaard*,
Mod Herrens Stad paa Bjerget.

- 2 Jeg er og ei et Værk af Rom,
Thi ved Helleners Hænder
Byzants med Priis til Verden kom,
Før Rom fik Haar paa Tænder,
Og medens Græsk gaaer for Latin,
Er alle Dage Æren min,
Som Hellas-Hovedstaden.

- 3 Det var den store Helgen-Drot,
Hvem Himlen skiød i Sinde,
47At reise her sit gyldne Slot,
Ved *Marmor-Havets* Minde,
Saa Korset fik en Hoved-Stad,
Før ham, der meer ei throne gad
Imellem Afguds-Bænke!

- 4 Her fyldte sine tusind Aar
Det store Christus-Rige;
I *Thule* selv af *Magle-Gaard*
Man vidste godt at sige,
Thi Kæmper fra det høie Nord
Det kaldte Ære størst paa Jord,
At vogte mine Volde!

- 5 Thi fandt i mig et Bolværk stolt,
Araber og *Osmanner*,
Jeg tyve Tørninger udholdt,
Med Korset i mit Banner;
I Constantin den Stores By
Fandt Øiet Lys, og Vidskab Ly,
I *Fimbul*-Vinterdage!

- 6 Gud bedre mig! den grumme Tyrk
Forspildte al min Lykke,
Af Paradiis at skabe Ørk,
Det er hans Mester-Stykke,
Nu, snart i fire hundred Aar,
Der trives trindt om *Maglegaard*
Kun *Haler* af *Hel-Heste*!

- 7 Dog, selv i Faldet var jeg høi:

Alt som en Fugl af Reden,
Helleners Sprog og Vidskab fløi
Fra mig til Vester-Leden,
48Og finde vel engang, paa Ny,
I Constantin den Stores By
Høi-Skolen, de end savne!

XXIV. Øster-Søen.

- 1 Mellem mig og *Kattegat*,
Trindt omkring tillige,
I den stjerne-klare Nat,
Førdes Gude-Krige,
Fugle sang derom i Lund,
Saa deraf i *Øre-Sund*
End gaaer Ry med Ære!
- 2 Med det store Middel-Hav,
Ei tør vi os maale,
Prise dog det gyldne Rav,
Kan og Frosten taale,
Bytted ei vor Eeg og Bøg
Bort for tusind Blomster-Løg,
Sundet ei for *Strædet*!
- 3 Smaat er kun vort Folke-Tal,
Dog slet ingen Bølge
Pløiet blev af Helt og Skjald,
I saa stort et Følge,
Ei for Verdner kom paa Valg
Bedre Navn end *Kæmpe-Balg*,
Det fik Nørre-Leden!
- 4 Derfor intet *Rom* i Nord
Indgang fandt og Stade,
Men et Rom kun sank til Jord
For Dets Øxe-Blade;
49Fra vor lille Verden kold
Løver kom med Herre-Skjold,
Skifted Ørnens Rede!
- 5 Derfor, skiøndt vor Folke-Kreds
Liden er til Skue,
Vi os finde vel tilfreds
Med vor *Kæmpe-Tue*,
Hvor med os i Bølge-Gang
Kappes Tunge-Maal og Sang
Over Bøg og Bjerge!

XXV. Folke-Vandringen.

- 1 Bisse-Læder vel i Sko
Findes alle Dage,
Selv hvor med Citronen groe
Blomster uden Mage;
Men at hele Folke-Færd
Bisse om med Spyd og Sværd,
Sjeldent er til Lykke.

Der, hvor Jernet groer i Fjeld,

- 2 Buerne i Skove,
Drengene i Vinter-Kveld
Feie Skridt paa Vove,
Der var Folk med Staal i Arm,
Det var Folk med Iis i Barm:
Skyther og Barbarer!
- 3 Volde kan, hvor *Jøkler* staae,
Snee-Skrid Midler ringe;
Det kan hist en Gemse-Taa,
50Her en Fugle-Vinge!
Saa i Vovehalse-Vang
Volde kan et Vink, en Sang,
Lange Kæmpe-Reiser!
- 4 Det var fire hundred Aar
Efter Herrens Komme,
Da i Rom og Maglegaard
Kraftens Tid var omme,
Riget som et Arve-Gods
Mellem Børn af *Theodos*
Skiftet til at smuldre!
- 5 Da med *Hunner* fra Nord-Ost
Atle foer saa fage,
Han, som kaldte sig uroest
Selv en Lande-Plage,
Det han var med Ild og Sværd,
Dyrisk var hans Herre-Færd,
Djævelsk var hans Glæde!
- 6 Dog, kun Ørk er Dyr-Lodd
Mark er Mande-Sæde,
Hunner faldt for Egg og Odd,
Mennesker til Glæde!
Haardt paa Haardt kun holder Styr,
Vilde nok, men dog ei Dyr,
Gother var at nævne!
- 7 *Alrik*, med en Flok af dem,
Pyrenæer-Dalen
Kaared til sit andet Hjem,
Byggede paa Valen,
51Grundede paa Romer-Gruus
Der et Gothisk Konge-Huus:
Borgen i *Toledo!*
- 8 Keiser-Thronen nu i Rom
Stod paa skiøre Suler,
Styrtes end før *Thjodrik* kom,
For en Flok *Heruler*,
Men dog kun for *Gothen* fiin
Hynde laae paa Gylden-Skrin:
Thronen i *Verona!*
- 9 Det var *Diderik* af *Bern*,
Høvdingen for Riser,
Om hvis Navn end holde Værn
Nordens Kæmpe-Viser,
Skiøndt i *Apenniners* Land
Stakket kun holdt *Gothen* Stand,
Sank i Romer-Gruset!
- 10 Vester-Havets Dronning-Øe
Haardt det fik at finde,
At indvandre over Sø
Folk kan faae i Sinde,

Der kom *Hengst* og der kom *Hors*,
Med fuldsvalt et Britte-Kors:
Gridske Angel-Sachser!

11 *Gallien* dog værre foer,
Der løb *Alfar-Veien*,
Gother gik i *Hunne-Spor*,
Saa kom *Hurlum-Heien*,
Og *Burgunder, Alleman*,
52 Hver tog Sit, med *Negl* og *Tand*,
Holdt det, mens de kunde!

12 *Klodovig* kom sidst og bedst,
Karl var han for *Hatten*,
Slog fuldmangen *Mand* af *Hest*,
Tog saa hele *Klatten*,
Franker hedde hans *Kæmpe-Trop*,
Selv de brat sig kaldte op
Flaut i *Frankerie!*

13 Saa hver *Strids-Mand* tog sin *Part*,
Vester-Keiserdommet,
Blev udskiftet i en *Fart*,
Gik som det var kommet!
Hvor *Karthago* sank i *Gruus*,
Genserik et *Konge-Huus*
Reiste for *Vandaler!*

14 Længer paa sin *Helsot* bar
Øster-Keiserdommet,
Skiøndt med *Narses, Belisar*,
Ei til *Kræfter* kommet;
Selv det *Bane-Saar* sig gav,
Sank saa *Led* for *Led* i *Grav*,
Tusind Aar om *Døden!*

XXVI. Araberne.

1 Fra *Landet* ved det røde *Hav*,
Vi gik paa lange *Reiser*,
Og brugde *Sværd* til *Vandrings-Stav*,
Det saae den *Græske Keiser!*

2 53 *Ægypten* var et *Bede-Sted*,
For vores *Karavane*;
Og *Syrien* vi toge med
Paa samme *Løbe-Bane!*

3 *Nord-Afrika* vi glemde ei,
Det var os vel til *Maade*,
Der havde vi vor *Lande-Vei*,
Og byggede *Færge-Baade!*

4 Med dem vi over *Strædet* løb,
Vi drev for *Vind* og *Vove*,
Fik *Spanien* for *Røver-Kiøb*,
Og stadsed i *Cordove!*

5 Dog, under al den *Vester-Færd*,
Os *Østen* ikke savned,
Vi maalde *Persien* med *Sværd*,
Og *Indien* os favned!

Det skedte Alt i hundred Aar,

- 6 Fra *Mahomed* at regne,
Som Ørkens Sønner til en Hjord
Forsamled allevegne!
- 7 Hans Eftermænd *Kalifer* hedd,
Og hvor de os udsendte,
Med Sværd til Tro paa Mahomed
Vi Hedninger omvendte!
- 8 Med *Christne* gik det ei saa redt,
De turde os fortælle,
Vi troed paa en falsk Prophet,
Derfor saa blev de Trælle!
- 9 54Imens vor Plov den gik saa rask,
Fra *Omar Seier-Fader*,
Vor Hovedstad var mest *Damask*,
Kalifer Ommijader!
- 10 Da *deres* Kæmpe-Tid var endt,
For Ny vi havde Næde,
Da var vi trætte saa omtrent,
Og satte os til Sæde!
- 11 Da som et Babylon paa Ny
Vort *Bagdad* kom for Orde,
Dog Lykke i *Al-Mansurs* By
Ei *Abassider* gjorde!
- 12 *Al-Raschid* og *Al-Mamun* vel
Paa Roes og Bøger heied,
Dog blev Kalifen snart en Træl
For Trøstere, han leied!
- 13 Ja, tog *Seldschukerne* ei Alt,
Det var, fordi paa Krykker,
Prophetens Jorde-Rige faldt
I Stumper og i Stykker!

XXVII. Frankerne.

- 1 *Gallien* besat vi fandt
Af hvem veed hvormange,
Men vi kom, og saae, og vandt,
Slog, og tog til Fange!
- 2 Med de Spanske *Gother* laae
Længe vi i Haaret,
55Til dem Nok at blæse paa
Gav *Araber-Saaret!*
- 3 Trods vor Mur, fuldhøi og breed,
Og vort Helte-Rygte,
Røverne fra Øster-Leed
Ogsaa os hjem søgde;
- 4 Men vor *Hammer* gav dem Smæk,
Han var Lande-Værge,
Saa de snart sig skrubbed væk,
Over alle Bjerge!
- 5 Mange tusind *Mohrer* dog
Tog hos os til Takke,
Med en lille skummel Krog

I vor Galge-Bakke!

- 6 *Merovinger* kaldte sig
Dengang vore *Grammer*,
Kongeligst i Fred og Krig
Skinned dog vor *Hammer!*
- 7 Sønne-Sønnen og af ham,
Keiser *Karl* den Store,
Reed Araber-Skimlen tam,
Med sin Gylden-Spore!
- 8 Ja, til *Ebro* godt han kom;
Over *Po* tillige,
Hented Kronen selv i *Rom*
Til sit Keiser-Rige!
- 9 Seierrigt hans Banner foer
Indtil *Raab* for Resten,
56Og til *Eideren* i Nord,
Eller dog saa næsten!
- 10 *Sachserne* var studse nok,
Voved tit at mukke,
Maatte med hver Steen og Stok
Dog omsider bukke!

XXVIII. Karl den Store.

- 1 *Carolus Magnus*, Franke-Drot!
I tusind Aar tillige
En Hytte liden var dit Slot,
En Grav dit Keiser-Rige,
Men under Gylden-Krone dog
End gaaer dit Navn fra Bog til Bog,
Fra Mund til Mund paa Jorden!
- 2 Hvad har du gjort i gammel Tid,
Som freder om dit Minde!
Hvad togst du vel med Storm og Strid,
Som vare kan og vinde!
Hvi gløder end ved *Ronceval*
Med *Holger Danske* hver en Skjald
For Keiser *Karl* den Store?
- 3 Med Foden flink du stødte om
Lombardens Røver-Throne;
Med Haanden let du tog i Rom
Den gamle Keiser-Krone,
Betalde Kroningen saa godt,
At Bispen blev en Kirke-Drot,
Og du hans Kirke-Værger!
- 4 57*Araberen*, saa stolt og stor,
Dit Glavind stak af Hesten,
Den vilde Kraft i Syd og Nord,
I Østen og i Vesten,
Du tæmmed med din Keiser-Vaand,
Og sønderbrød med Kæmpe-Haand
Den stive *Irmin-Sule!*
- 5 Med Sværd-Slag ingen Ridder-Stand
Der skabes i Guds Rige,
Og Blod er daarligt Vie-Vand,

Det maae vel *Christne* sige;
Men Ære med den Herre bold,
Som førde Lyset i sit Skjold,
Med Korset i sit Banner!

- 6 Ja, *Eginhard* og *Alkuin*!
I løfte høit med *Føie*
Carolus over *Constantin*,
Langt bedre var hans *Øie*,
Han saae, det er kun Aandens Glands,
Der skabe kan en Straale-Krands
Om Korset under Bue!
- 7 Langt heller end til Lurens Klang,
I sine gyldne Sale,
Han lyttede til Skjaldens Sang,
Og til de Vises Tale!
Med Sværdet skar han Tydsklands Pen,
Saa Dens og *Morten Luthers* Ven,
Maa vel hans Daad ophøie!

XXIX. Angel-Sachserne.

- 1 Vikinger af Moders Liv,
Valhals rette Giæster,
Strømmed sammen vi paa Hav,
Styred saa i Vester,
Kom til Bretland i en Fart,
Tog, som Kæmper, hver sin Part,
Sloges om det Hele!
- 2 Riger saa vi reiste syv,
Regner man det nøie,
Vest-Sex og *Nord-Humberland*
Var dog Hoved-Fløie:
Hisset var den tydske Haand,
Her var Nordens Kæmpe-Aand,
Sjælen i det Hele!
- 3 Kronen først dog havde *Kent*,
Konge kan man være,
Skjøndt man af sit *Parlament*
Skiel og Skik maa lære;
Over-Huset var i Nord,
Under-Huset fra i Fjor
Stemmed for det Hele!
- 4 *Ina* var en Vestsex-Drot,
Angler han gav Love,
Egbert var af samme Slægt,
Angled Alt tilhobe,
Alfred var en Hoved-Mand,
Ædling god var *Adelstan*,
Sachser i det Hele!
- 5 59Funt og Kors, med *Augustin*,
Fik vi fra det Fjerne:
Man af sine Side-Mænd
Mestres ikke gierne;
Heller end os christne ret,
Havde os vel ogsaa ædt

Britter i det Hele!

- 6 Kirken i Nord-Humberland,
Christi, op ad Dage,
Himmelhøi og klippefast,
Hæved sig nu fage,
Døbde langs fra Donaus Væld,
Over Hartz og Dovre-Fjeld,
Norden i det Hele!
- 7 Kloster-Skolen var og god,
Klog paa meer end Daaben:
Beda med sin Kirke-Bog
Bærer Viisdoms-Kaaben!
Kundskabs-Træerne ved Rhin
Kiernelagde *Alkuin*:
Manden for det Hele!
- 8 Falke-Syn, fra Heden-Old,
Fulgde vore Skjalde,
Mestere i Harpe-Slag
Maa dem Norden kalde:
Lære-Digt og Spaadoms-Sang
Ligegodt i Øret klang,
Herlig i det Hele!
- 9 *Cædmon* var en Kirke-Skjald,
Kongelig i Aanden,
60Davids-Harpen sært ham faldt
Drømmende i Haanden,
Toned høit om Paradis,
Toned til *Jehovahs* Priis,
Prægtig i det Hele!
- 10 Andre Sagn og Æventyr
Arved efter *Brage*,
Harpen kaldte, under Kors,
Heden-Old tilbage,
Bragende om *Grændel* Troid,
Bjovulf, *Hengst*, og *Hnæf* og *Skjold*,
Norden i det Hele!
- 11 Viking-Magt, som Viking-Liv,
Varer sjelden længe:
Hedninger fra Viking-Hjem
Hærged Mark og Enge,
Daad og Digter sank i Muld,
Daner tog vort Sølv og Guld,
Efterhaands det Hele!
- 12 *Daner* gik, *Normanner* kom,
Dybt vi sank i Dvale,
Keiseren med *Douzepers*
Kom da ret paa Tale,
Artus ved det runde Bord
Arved Heltene fra Nord:
Aanden i det Hele!
- 13 Vi til Kræfter kom igien,
Kun som Dødens Fanger,
Aanden giæsted nu og da
Enkelt Helt og Sanger,
61Dog, med Synerne vi saae,
Som i Dvale mest Den laae,
Slumred i det Hele!
- 14 Dvale er dog ikke Død,

Dages det derhjemme,
Fuglen vel med Fjer igien
Faaer sin gamle Stemme,
Staver sig, i Glemme-Bog,
Til vort Syn, som til vort Sprog,
Herligt i det Hele!

XXX. Knud den Store.

1 Hvor smilende Kyster,
Ved Sundene smaa,
Som Broder og Syster,
Hinanden forstaae;
Hvor Hav-Fruer dandse,
Med Skovmærke-Krandse,
Paa Bølgernes Top;
Hvor Ager-Høns klukke,
For Sø-Haners Vugge,
Der voxde jeg op!

2 Som *han*, der paa Snekke
Kom spæd over Sø,
Med Odd og med Egge,
Til Dannemænds Øe,
Og vilde, hensoven,
Skrinlægges paa Voven,
Med Guld og med Rav;
Som *Skjold*, end paa Baaren,
62 Mig vinked om Vaaren
Det vildende Hav!

3 Hvor *Havelok* Dane
Sin Fæste-Mø vandt,
Paa sælsomme Bane:
Hvor *Guldborg* han fandt,
Bag Vester-Havs Bølger,
Hvor Grav-Høien dølger
Den Høvding saa bold;
Der, underlig fremmed,
Jeg syndes, var Hjemmet
For Ætten af *Skjold*!

4 Der lod, paa Høi-Sæde,
Med Kronen saa prud,
Jeg Skjaldene kvæde
Om Store Kong *Knud*;
De voved at sige:
Han var i sit Rige,
Hvad Gud er i Sit,
Og Lov-Taler grove
Behage, til Hove,
De Fine for tit!

5 Jeg reiste min Throne
Ved *Themsen* fuld nær,
Med Scepter og Krone,
Jeg satte mig der,
Tog kraftig til Or'e,
Holdt Ting med de Store,
Til Høi-Vandet kom.
I Høielofts-Sale
63 Lod Høvdinge tale
Med Skjalde derom!

- 6 Fra gyldne Høi-Sæde
Jeg tordnede: Flod!
Vov ikke at væde
Din Over-Mands Fod!
Fuldhøit er jeg steget,
Her staaer paa sit Eget
Min Konninge-Stol,
Tænk ei, i mit Rige
For dig jeg skal vige,
Mens Øiet seer Soel!
- 7 Sig høined dog Floden,
Stiltiende kvær,
Gik lukt over Foden,
Gik Knæ-Skallen nær,
Da sprang jeg fra Sæde,
Og flygted med Glæde,
Og sagde ei blot:
Kun Han eier Landet,
Hvem Veiret og Vandet
Vil kiende for Drot!
- 8 For Herredoms-Skiellet
Mig gjordes saa klart,
Til Vindsor-Kapellet
Jeg vandred fuldsnart,
Der Helten jeg kroned,
Som Støvet udsoned
Med Aandernes Drot,
Hvis Bud over Bølge
64Al Verden maa følge,
Hvis Scepter er godt!
- 9 Derefter paa Thronen
Jeg, Mide i Muld,
Ei praled med Kronen
Af Demant og Guld,
Og *Danmark* og *Norge*,
Med *Anglernes* Borge,
Jeg kaldte nu *Hans*,
Som skabde i Skoven,
I Skyen, i Voven,
Et Speil for sin Glands!
- 10 I Mund-Harper sære,
Med Strænge af Guld,
Som tone til Ære
For Guder af Muld!
I Lov-Tunger snilde!
Hvi friste, forvilde
I Skjoldunger saa,
At sjelden paa Vinge
De høit sig opsvinge
Som Land-Vætter smaa?

XXXI. Harald Haardraade.

- 1 Norge, Kæmpers Fødeland,
Var min Konge-Moder,
Spiret var en spydig Gran,
Bjørnen var min Broder,
Nattergal var mig som Giøg,
Ørn og Maage, Ravn og Høg,

- 65 Det var mine Fugle!
Klinge-Døn paa Skjolde-Tag,
Bedre end alt Harpe-Slag,
Huged mig i Thule!
- 2 Da en Leer-Grav var min Strand,
Spaaner mine Baade,
For mig svæved *Øde-Land*,
Paa en Orlogs-Flaade;
Mønstred jeg i Gry, og Kveld,
Drømmene om Fryd og Held,
Legenes Kiær-Minder,
Immer slog, paa Mørke-Blaat,
Rosen-Rødt og Lyse-Graat,
Valens Keiserinder!
- 3 Fylt jeg var ei femten Aar,
Da med Hænder bolde
Bønder jeg gav Bane-Saar,
Kløved Herre-Skjolde,
Det var, da paa *Stiklestad*
Kongen faldt for Bonde-Had,
Hellig-Olav blegned,
Der, med dybe Kæmpe-Saar,
Dog med bedre Konge-Kaar,
Jeg paa Valen segned!
- 4 Modig Mand er Lykkens Ven,
Ven er meer end Frænder,
Brat jeg leved op igjen,
Faldt i gode Hænder,
Stævned over Bjerg og Dal,
Stævned over Bølgen sval,
66 Did hvor Lykken vinked:
Hvor for Mænd med Helte-Kaar,
Luren klang i *Magle-Gaard*,
Gylden-Hjelmen blinked!
- 5 Der jeg, som en *Væring* bold,
Tjende mange Dage,
Som for Æren, saa for Sold,
Ledte om min Mage:
Blaamænd meied jeg med Sværd,
Sanked Guld i Herre-Færd,
Stormed Klippe-Borge;
Sank engang i Orme-Gaard,
Klædte dog i Manddoms-Aar
Konge-Stol i Norge!
- 6 Jeg kun loe ad Bonde-Had,
Vant til Kæmpe-Dyster,
Aved med mit Øxe-Blad
Einer Bue-Kryster;
Længdes mere, Aar for Aar,
Modig efter *Magle-Gaard*,
Hvor, med Brag og Bulder,
Under Storm og staa graa Sky,
Sværdet Vinter reed ad By,
Over Kæmpe-Skulder!
- 7 Da fra *England* kom der Bud:
Jarlen krøb paa Thronen,
Bedre vel end Danmarks *Knud*,
Passed mig Guld-Kronen,
Med en Skov af Eeg og Gran
Tog jeg til Nord-Humberland:
67 Gammel-Norske Egne;

Drømde *Thord*, og drømde *Gjord*,
Drømde selv jeg fælt ombord,
Hvad var det at regne!

8 Jarler sank for Konge-Sværd,
Som det sig mon sømme,
Kæmper fyldte godt i Kær,
Blodet flød i Strømme!
Jorvik thinged som en Skielm;
Brynjeløs, med Skjold og Hjelm,
Reed jeg i min Kofte,
Klædt i Staal fra Taa til Top,
Konge-Jarlen med sin Trop
Mødte mig paa Tofte!

9 Slaget stod ved *Stanford*-Bro,
Det er vel at mærke:
Normænd stod vel Een mod To,
Uden Brynje-Særke!
Purpurfarved der man saae,
Med min Kofte mørkeblaa,
Mange Brynjer hvide,
Skjold-Borg min jeg selv kun brød,
Maatte dog, som Nornen bød,
Bleg i Græsset bide!

10 Med min Lykke og min Roes,
Mellem Gran og Birke,
Slumrer jeg i *Nidar-Oos*,
I Vor Frue-Kirke!
Hellig-Olav, har man sagt,
Kæmped kun for Troens Magt,
68*Harald* for sin egen;
Sikkrest er det simple Ord:
Hvad end kæmpes for paa Jord,
Døden ender Legen!

XXXII. Normannerne.

1 Alle vi kom fra *Nørre-Leed*,
Gjorde sædvanlig kort Beskeed,
Fyldte i *Karolingers* Tid
Vester-Leden med Storm og Strid;
Seiled saavidt som Sø var blaa,
Levned ei Liv, hvor Rov vi saae!
Alle som Bier vi fløi og trak,
Surrede og Alle som de og stak,
Men om en Viser flink og ferm
Flokke sig dog en rigtig Sværm,
Satte sig fast, hvor sødt det klang,
Kube sig vandt i *Blomster-Vang*,
Blev til et Stade, stort og stolt,
Hvor der paa Norsk er aldrig koldt,
Virkede Vox og Honning sød,
Værk til Kierte og saa til Mjød;
Sværmede rask over Bjerg og Sø,
Saa det blev kiendt paa mangel Øe,
Mest hvor de *Blomster* fandt og Ly,
Saa der blev Værk og Sværm paa Ny!

2 Viseren god heed *Gange-Rolv*,
Gik for To af de store *Tolv*!
Han sig til Kube, frank og fri,

Fik *Bretagne* og *Normandi*,
Var vel kun Søn af en *Møre-Jarl*,
69Raged dog høit over *Tosse-Karl*,
Kyste ham saa med *Fynd* paa *Fod*,
At paa sit *Hoved* *Franken* stod!

3 Jarle-Kongen, som *Norges Drot*
Turde ved *Jorvik* byde *Spot*:
Lidt over syv *Fod* *Jord* i *Alt*,
Der sig at hvile, naar han faldt,
Meer ikke selv af *Engeland*
Fik under *Skiftet* med *Norman!*
Villum *Bastard* den *Rollung* heed,
Som saa i *Ring* ved *Hastings* reed,
At var end *Harald* sadelfast,
Græsrytter dog han blev i *Hast!*
Ægttere var ikke *Spyd* og *Sværd*
I nogen *Høvding*s *Herre-Færd*,
(Angler det sanded tit med *Sorg*)
End i den *Jarls* fra *Rudeborg!*

4 Prægtig nu gik *Normanners* *Plov*,
Kroner om *Land* man holdt for *Rov*,
Og hvor paa *Vove* løs det gik,
Immer de høiest *Øine* fik!
Lystig det gik over *Bjerg* og *Sø!*
Krone har fleer end *Anguls* *Øe*,
Robert Guiskard sig smedded sin
Hinsides *Alp* og *Apennin*,
Græker og *Blaamand* *Tankreds* *Søn*
Værkstedet gav i *Arbeids-Løn*,
Det var *Neapel* og *Sikel-Øe!*
Brat over *Bjerg* og *salten* *Sø*
Teede sig klart, i *Herre-Færd*,
At endnu *Lyn* man smedded der:
70Trindt om *Tankred* og *Boemund*
Lynede *Sværd* i allen *Stund!*

5 Da var *Normannen* i sin *Glands*:
Glimrende var den *Hæders-Krands*,
Han, fra *Neapel* og *Normandi*,
Vandt under *Kors* paa *Kæmpe-Sti!*
Lykken dog er af *Boble-Art*,
Brister i al sin *Pragt* fuldsnart:
Robert Curthos, den *Helt* saa prud,
Han var *Normanners* *Krone-Skud*,
Immer dog feil derad han tog:
Kronen i *Jorsal* han afslog,
Greb efter den i *Engelland*,
Snubled, og faldt i *Slavestand!*
Med ham i *Taarn*, og saa i *Grav*,
Sank da *Normanners* *Høvding*s *skab*,
Vi, som en *Draabe* *Norsk* og *Dansk*,
Sank i et *Hav* af *Vælsk* og *Fransk*,
Indtil omsider *Normandi*
Tabde endog sit *Navn* deri!
Dog, førend *Cherbourg* fandt sin *Grav*
Midt i det tomme *Ærme-Gab*,
Som i *Seine* *Undergang*
Dieppe, *Havre* og *Rouen*,
Mestrede saa man *Børn* i *Beck*,
Malede saa med *Pen* og *Blæk*,
Rimede saa om *Kraftens* *Aar*,
Og om den *favre* *Rosen-Gaard*,
At det er kiendt paa *Vidskabs* *Sti*:
Været der har et *Normandi!*

Krønike hver, som rimer net,
71 Mester *Vace* er af din Æt;
Villum af *Lorris!* din Roes du faaer,
Hvergang man nævner *Rosen-Gaard*,
Som en fortryllet Have skøn,
Duftende sødt i Lys og Løn!

XXXIII. Tydskland.

- 1 Konge-Vei gik der igiennem min Krop,
Fuld længe, det fik jeg at finde,
Før Keiser *Carl* slet Ingen stod op,
Som mægted mig ret at forbinde!
Vittekind trodsed i tredive Aar,
Han maatte omsider dog bukke,
Snart *Carolinger* fik knappere Kaar;
Da *Sachserne* turde vel mukke!
Keiserlig blev nu min Krone fuld bradt,
Men Navnet dog Magten ei skaber;
Tiest og bedst have Thronen besat
Sachser, og *Franker*, og *Schvaber!*
- 2 *Otto* den Store, en *Sachser* af Byrd,
Han vandt *Longobardernes* Krone;
Røver-Kiøb var den, og blev dog fulddyr,
Thi falsk er den flækkede Throne!
Henrik den Fjerde, en *Franke* saa fro,
Som ret over *Rom* vilde raade,
Han maatte staae uden Hoser og Skoe,
Og vente paa *Hildebrands* Naade!
Romeren listig, *Lombarden* og studs,
Som leged med Kryster og Tosse,
Spared end ikke for Puf eller Puds
72 Den kiække, den snu *Barbarosse!*
Han var en *Schvaber*, ved Benene hvid,
En Tiger mod *Sachsernes* Løve,
Glimrende var *Hohenstaufernes* Tid,
Stod dog kun daarlig sin Prøve!
Fredrik Araber tog med sig dens Glands,
Derned, hvor ei Høvdinger bramme,
Scepteret, som endog neppe var hans,
Man jordede der med det Samme!
Siden med *Kronen* der stadsedes blot,
Endogsaa paa *Viener-Borgen*,
Og nu selv Navnet af Tydskernes Drot
Er jordet med Spiret og Sorgen!
Konger og Fyrster ved *Donau* og *Rhin*,
Som de har lært i *Paris* og *Berlin*,
Opløse Forfatningens Gaade!
- 3 Sproget dog lever i Mund og i Bog,
Og Tydskernes Pen, tør jeg mene,
Som haver knukket de Fremmedes Aag,
Den kan vel og Hjemmet forene!
Bjerge vel syv har jeg gjort af Papir,
Slet Ingen saae Mage til Banker,
Herlig paa dem, med min Pen til mit Spir,
Jeg throner alt i mine Tanker,
Er, i *Ideen*, paa Bjergene syv,
Det *Hellige Romerske Rige*,
Smilende stolt ad de jordiske Kryb,
Som veed ei, hvad det har at sige!
Bøsserne alle, de store og smaa,

Hvor høit de end stemmede Braget,
Lidt til Berømmelse vilde forslaae,
73For *Den*, som har *Krudtet* opdaget;
Thi det er *Den*, der, i Tid som i Rum,
Har skabt hvad al Verden maa ære:
Tid gav den Tunge, som ellers var stum,
Det kan man af Seier-Værk lære;
Den lærde Tosser at prænte i Bog,
Og den lærde Bønder at stave;
Den paa sig selv gjorde Jord-Drotten klog,
Og knuste den klodsede Pave!
Altsammen Værk af den *Tydske Fornuft*,
Som finder i Verden ei Mage,
Spotterne sige: den lever af Luft,
Velan! det gjør sorgløse Dage!
Trods, tør jeg sige, om Mage man fandt,
Til Kæmper i Tænkingens Rige,
Som min *Albertus*, og *Leibnitz* og *Kant*,
Med *Fichte* og *Schelling* tillige!
Niflunge-Kvadet jeg finder saa boldt,
Og storladent, som *Æneiden*,
Og uden Føie jeg er ikke stolt
Af Digterne jeg havde siden:
Ikke at tale om *Luther* og *Sachs*,
Og dem, hvormed Avind mig driller,
Kransen for Mesterskab kræver jeg strax
Til *Vieland*, til *Göthe* og *Schiller*!
Kort at fortælle, og livlig og godt,
Det har jeg bestandig for Øie,
Naaer jeg det ikke, saa kommer det blot
Deraf, at jeg sigter for nøie!
Det, som en *Tacitus*, naaede dog
Min *Schveitser*, til Ære for Fliden,
74Fyndigt og kort er hans filede Sprog,
Og Klarheden kommer med Tiden!

XXXIV. Alperne.

- 1 Høie Bjerge, dybe Dale,
Stille Vande, stærke Fos,
Alt hvad deiligt er at male,
Finder Vandringsmand hos os!
- 2 Kiælne Kiør, uvane Tyre,
Seer man her i Flæng og Flok!
Vil for Guld man Kæmper hyre,
Her end findes immer Nok!
- 3 Borge stod med stolte Mure,
Fordum trindt og tæt paa Hald,
Hyrde-Horn, som Kæmpe-Lure,
Vied dem til Knald og Fald!
- 4 *Habsburg* var et Jarle-Sæde,
Det sig speiled stout i *Aar*,
Vidt og bredt paa Alpe-Kiæde
Grevnen eied Huus og Gaard!
- 5 Til hver Borg, med Vold og Grave,
Vogter-Løn fra Dalen kom,
Kiør og Faar, og Hytter lave,
Var dog Hyrdens Eiendom!

- 6 Vidt det spurgdes mellem Fjelde:
Jarlen blev en Keiser bold!
Vogter med formegen Vælde
Fører Sværdet i sit Skjold!
- 7 ⁷⁵*Albert* var fuldstræng en Herre,
Og, som det med Svende gaaer,
Gesler var ti Gange værre,
Bød hver Hyrde Trælle-Kaar!
- 8 *Gesler* sad paa *Uri*-Borgen,
Raabde: neier for min Hat!
Dog, fuldsnart en *Nyaars-Morgen*
Fulgde paa en Jule-Nat!
- 9 Hyrder troe fra tykke Skove
Sankedes i Maane-Skin,
Svor hinanden Tro og Love,
Borge-Fald fra Bjerger-Tind!
- 10 Deilig gryed *Nyaars-Morgen*,
Og da Aften-Klokken lød,
Gesler sad ei meer paa Borgen,
Rask i Grav man Volden skiød!
- 11 Modig, rolig, uden Mage,
Hyrde-Stav mod høien Hald,
Satte saa i gamle Dage
Uri, *Schveits*, og *Untervald*!
- 12 Keiser-Børn, med stolte Hære
Ærlig prøved Hyrdens Mod,
Maatte dog blandt Alper lære:
Ridder faldt, hvor Hyrde stod!
- 13 Slægter døe, og Dage rinde,
Mange i *femhundred Aar*,
Dog end som et Hæders-Minde
Hytten fri i Dalen staaer!
- 14 ⁷⁶Mistet har den sin Indbygger,
Med den stærke, stille Hu,
Dog omsvæve Helte-Skygger
Sæter-Alperne endnu!
- 15 Hisset, hvor med Brag neddaler
Floden til et Alpe-Fos,
Glødende opstod en Maler,
Skabt for Hyrderne og os!
- 16 Det var Maleren *Johannes*,
Heltene han maned frem,
Men med Pen kun Skygger dannes,
Aanden farer ei i dem!

XXXV. Italien.

- 1 Hvor kun Træ har friske Blade,
Frukt paa Kvist, og Marv i Grene,
Hvor den tynde Over-Flade
Kun har Blomst med Farver rene,
Hvor i Kirke, som paa Gade,
Storhed har kun Bauta-Stene,
Hvor, i Hesperiders Have,

- Alle Muser har kun Grave;
- 2 Hvor, som i de Dødes Rige,
Timer kun og Floder rinde,
Hvor kun Sti-Mænd føre Krige,
Hvor kun Silke-Orme spinde,
Hvor kun Svovel-Luer stige,
Hvor kun Slave-Lænker binde,
77Hvor kun Død og Dorskhed finder
Hundrede Med-Beilerinder;
- 3 *Der* engang, i gamle Dage,
Efter Faldet af Tyranner,
Mellem Børn af *Gother* strage,
Longobarder og *Normanner*,
Saae man Travlhed uden Mage,
Over Bog, som under Banner,
Der opstod, trods Rom og Paven,
Skjaldskab, Konst og Kløgt af Graven!
- 4 *Rom* sig dreied snu og snedig,
Florents var sig selv en Gaade,
Pisa, *Genua*, *Venedig*,
Kappedes om Kram og Flaade,
Alle, hvor kun Rum var ledig,
Kappedes om Roes og Baade;
Som mod Tysker stod Latiner,
Gvelfer stod mod *Gibelliner*!
- 5 Paa hver Markeds-Dag i *Brügge*
Steeg min Velstand og min Hæder,
Mine Sømænds Drift og Lykke
Priste Nordens *Hanse-Stæder*!
Ædel-Steen, og Gylden-Smykke,
Indigo og Purpur-Klæder,
Bomuld, Perler og Korender,
Alt gik giennem mine Hænder!
- 6 Til *Salerno* Læge-Vættens
Vinkede med Sundheds Bæger;
Fra *Amalfi* Romer-Retten
Kom, at tæmme Tyv og Jæger,
78*Der* og stak, hos Nordmands-Ætten,
Naalen som mod Norden peger,
Saa hos mig selv lærde Giække
Styrmands-Konst paa Borg og Snekke!
- 7 Dog, mit herlige *Athenen*,
Hvor min Tunge fandt sin Tone,
Florens! Du er Ædel-Stenen
I min tabte Dronning-Krone!
Stolt er af din Glands Camenen,
Hilser fra sin Marmor-Throne
I dit Høie-Loft, med *Gjotti*,
Hundreder til *Buonarotti*!
- 8 Hvilken Skjald er stor som *Dante*!
Dog end *Chaucer* fandt sin Mester,
Galeazzos Violante!
Mellem dine Bryllups-Giæster,
Lærde Blomster at udplante
Af mit Tempels Over-Præster:
Af *Boccaz* og *Lauras* Sanger,
Bod for hvem jeg aldrig fanger!
- 9 Var hos mig *Latinus* jordet,
Stod og her han op af Døde,

- Her oprandt, med Romer-Ordet,
Vidskabs gyldne Morgen-Røde,
Ved hvis Kys, trods Tyrke-Mordet,
Hellens Kinder maatte gløde!
Ved det Kys forligdes glade
Æneid og *Iliade*!
- 10 Dog, hvi skal jeg, kun til Kvide,
Mindes lam min Løbe-Bane,
79Koglene ved Midnats-Tide,
Helte-Skyggerne opmane,
See dem blege giennemskride
Hallen, under Dødning-Fane,
See paa Ny min Roes nedstige
Med dem til de Dødes Rige!
- 11 Nei, *Villani!* bane-saaret
Af min falske Yndlings Pile,
Ei som du, i Jubel-Aaret,
Kan ad Skyggerne jeg smile,
Og med Epheu-Krands paa Haaret,
Male dem, mens de bortile!
Kun i Glemsel, ei i Minde,
Fattig Lindring jeg kan finde!
- 12 Ak, *Colombo!* ei berømme
Kan jeg Lykken, dig at føde,
Thi for dine stærke Drømme
Grusomt maa din Moder bøde:
Med dem sank i fjerne Strømme
Hendes gyldne Aften-Røde;
Efter Maane-Skin, i Kvælde,
Mørket brat brød ind med Vælde!
- 13 *Ariost* og *Tasso!* Begge
Maane-Soten har I malet,
Stavet paa at sammenlægge
Fasten ret med Carnevalet!
Efter Eder har kun Giække
Mig et Øieblik hugsvalet:
Rigtig kun paa Narre-Sæde
Kan man baade lee og græde!
- 14 80*Bonaparte!* Lys du tændte,
Som *Vesuv* i Vinter-Nætter,
Tryllet frem, hvor klart det brændte,
Syndes Alt hvad Stort udretter;
Men, o vee! med Afmagt endte
Sig Fortvivlelsens Idrætter,
Som, naar over Bjerge rømme
Dødninger for Lava-Strømme!
- 15 Ak, *Pompeii!* dine Sale
Sjunkne under Aske-Taget,
Dine Drikke-Kar i Dvale
Kun til Gru jeg har opdaget,
De min gyldne Tid afmale,
Jordet under Bogstøv-Laget,
Vidne kun, naar frem den træder,
Om hvad haabløs jeg begræder!
- 16 Nys, som *Niobe*, jeg vilde
Mod al Pine mig forhærde,
Mig i Marmor *selv* afbilde,
Mageløs, med Trods-Gebærde;
Men, o vee! hvor jeg foer ilde!
Domme-Dag er nu paafærde;

Kommer, Bjerge, mig at skjule!
Selv min Kunst fordunkler *Thule!*

XXXVI. Paven i Rom.

- 1 Jeg var en Bisp fra Arilds-Tid,
Med Hyrde-Stav og Hue,
Men der mig Lykken syndes blid,
Jeg spændte høit min Bue!
81Af denne Verden, sagde vel
Vor Drot, er ei mit Rige,
Dog tykdes mig, med Ret og Skiel,
Man kunde ham modsige;
Thi er han alle Drotters Drot,
Skal Konger ham jo lyde,
Og i hans Navn jeg fandt for godt
Min Tøffel dem at byde!
Haardnakket var vel mangan Een,
De Fleste dog jeg bøied,
Saa Kronerne de kaldte Lehn
Af ham, sig selv ophøied!
Saa styred med min krumme Stav
Jeg Verden, paa en Maade!
I Grunden Røver-Kiøb jeg gav
Paa Himlens Gunst og Naade;
Men af de mange Bække smaa,
Som løb ved *Tibren* sammen,
Sig danned dog en Guldstøv-Aa,
Den skummed jeg med Gammen!
- 2 Da bedst man lød mit Herre-Bud,
Som Drot for Christenheden,
For Graven bød jeg Leding ud
Af hele Vester-Leden!
De flokkedes som Fisk i Hav,
Med Kors og Sværd og Buer,
Men før de kom til Herrens Grav
De Fleste faldt som Fluer!
- 3 Statholder hedd jeg vel for Christ,
Dog mindst af alle hued
82Mig hvem der troed paa ham hist,
Thi de mig overskued;
En saadan Karl var *Johan Huss*,
Som stygt mig giennemhegled,
Til smukke Folk, med gyldne Blus,
Hans kaade Mund forseigled!
Ak, at ei ham i *Husses* Spor
Et Reise-Pas blev givet,
Som piinde mig med Ukvems-Ord
Snart Sjælen ud af Livet!
Den Tigger-Munk var splittergal,
I Pennen som i Munden,
Han bandte paa, at jeg var *Baal*,
Og Belial i Grunden!
Paa Skrift han raabde Dag og Nat,
Men alle mine *Buller*,
Hvori dog skrevet stod en Klat,
Han kaldte lutter Nuller!
Han blæste ad vor Frues Krands,
Og ad Sanct Peders Nøgle!
Han spyed Gift paa al min Glands,
Den ubesvorne Øgle!

Da mange Konger Spot mig bød,
Det bød mig Stor og Liden,
Dog gav mig Somme Naadsens-Brød,
Dermed jeg slider Tiden;
Men lurer immer dog i Løn
Paa Leilighed og Lykke,
Som Sætte-Konge for Guds Søn,
Lidt høiere at bygge!

XXXVII. Tyrken.

- 1 Hjemme jeg har ved den *Kaspiske Sø*,
Gider knap levet, foragter at døe,
Veed ei, hvad *Skæbnen* kan nøde mig til,
Gjør, naar jeg raader, dog kun hvad jeg vil.
- 2 Først som Bujide til Bagdad jeg kom,
Naar og hvordan, jeg ei bryder mig om!
Mahomeds Lykke jeg kaarede der,
Men hans *Kalif* maatte troe paa mit Sværd!
- 3 Høit som *Seldschuker* jeg æred min Tro,
Fik dog for *Frankiske* Hunde ei Ro,
Til jeg bag Sky, som en ærgerlig Soel,
Skjulde mig for *Mameluk* og *Mogol*!
- 4 Endelig blev jeg til Større end Stort,
Det er til den *Ottomanniske Port*!
Asien var med *Ægypten* forlidt,
Alt under Solen med Rette var mit,
Derfor, med *Stambul*, som i et Minut,
Landene tog jeg til *Donau* og *Pruth*!
Hundene siger, jeg Styrke og Mod
Drak som en Troid kun af Menneske-Blod
Lad dem ad Maanen kun længe nok giøe,
Mahomeds Bad er den høirøde Sø,
Og at min Viisdom ei noksom er priist,
Det har *Kossova* med *Varna* beviist!
- 5 Ærgrelse nok vel af Rus og Polak,
Ungrer, og hele det *Frankiske* Pak,
Døiet jeg har mange hundrede Aar;
84Blev dog ei bindegal førend i Gaar;
Da jeg med *Skiælds-Ord* fik Sværd-Slag til Tak
Af det forbistrede *Grækiske* Rak,
Fordi af *Medynk* jeg traadte kun paa,
Hvad det var Smaating at spidde og flaae!
Kyse mig vil nu vel Franke og Rus,
Spilde ved *Navarin* nys mig et Puds,
Men jeg skal lære de Hunde, at jeg,
Om de end flaae mig, ydmyges dog ei,
Og, hvilket Bud de end gjør paa mit Huus,
Sælger for Blod, som i *Varna*, kun Gruus!

XXXVIII. Spanien.

- 1 Navnkundig jeg er fra Heden-Old,
En Dronning med Beilere mange;

- Thi kæmped og manges Ridder bold,
Og segned i Spaniens Vange!
- 2 *Phoeniceren* var min første Gemal,
Mit Sølv kunde han vel skatte,
Fra *Gades* det fløi over Bølgen sval,
Min Roes saa i Omløb han satte!
- 3 Af *Romeren* fik for Sølv jeg Staal,
Og Kaar han mig bød som Slavinde,
Numantia da til Dronning-Baal
Sig kaared *Kastiliens* Kvinde!
- 4 Mod Verdens-Aanden, med Staal i Bryst,
Ei *Tajo* jeg mægted at væрге,
Dog modig prøved jeg manges Dyst
Imellem *Asturiens* Bjerge!
- 5 85Som Kæmper om mig i Kredsen gik
Alaner, *Vandaler* og *Svever*,
Men Prisen dog vandt Kong *Alarik*,
Omringet af *Gothiske* Grever!
- 6 Saa blev *Vest-Gothen* min anden Gemal,
Og vel maatte jeg ham lide,
Dog Ingen taalde vel større Kval,
End jeg ved den Herres Side!
- 7 *Araberen* kom, som en Tiger-Kat,
Og saared i Brystet min Løve,
Da faldt mine Taarne og Mure brat,
Slavinde-Kaar maatte jeg prøve!
- 8 Dog lægdes Løven igien vel brat,
Imellem *Asturiens* Bjerge,
Og længe ei mægted den Tiger-Kat
Kastilien for ham at væрге!
- 9 Jeg Kæmper avled til Storm og Strid,
Saamange som Strand haver Stene,
Om Frands *Gonzales*, og *Rodrik Cid*,
End sjunges i *Sjerra Murene*!
- 10 Saa steeg i Purpur en Skjold-Mø prud,
Kastiliens Blomst: *Isabelle*,
Og *Arragon* til den Konge-Brud
Udklækked en Ægte-Fælle!
- 11 Da misted *Mahom* det sidste Gran
Af Rov, som en Æble-Kierne,
Og bradt udstrakke min *Ferdinand*
Sit Spir over Hav i det Fjerne!
- 12 86For Sølv, jeg misted i Heden-Old,
Fik Bod jeg nu, som kunde batte:
I Vest en Verden jeg fik i Vold,
Med *Perus* og *Mexikos* Skatte!
- 13 Det var *Kolumbo*, den Hæders-Mand,
Som banded mig Vei paa Vove,
Med Lænker lønnet ham *Ferdinand*;
Man husker ei godt til Hove!
- 14 Da Tyrken standsed, og Paven sank,
Man Alt over Spanien glemde,
Paa Verdens-Thronen da sad fuldrank
Hos mig Keiser *Karlos* hin *Femte*!

- 15 Den *Spanske Sø* er fuldhøi og breed,
Derover sig løfted hans Throne,
For i hans Rige ei Soel gik ned,
Saa glimrende var ingen Krone!
- 16 *Italien, Tydskland, og Høi-Burgund*
Sig bøied for *Spaniens Løve*,
Kun *Frankrig* voved, fra Stund til Stund,
Dens Kraft og dens Høimod at prøve!
- 17 Paa Lykkens Kugle min Throne stod,
Og Kuglen sig dreied saa fage,
Til paa min Vaande at raade Bod,
Hvor er nu en Verden tilbage!
- 18 Nys Lænker mig bød *Napoleon*,
Jeg turde ham dog vel trodse,
Jeg stolt som Dronning af *Arragon*
Opoffred mig i *Saragosse!*
- 19 87For Guld jeg græder nu penge-bar,
Og Solen gaaer ned i min Vove,
Ved Natte-Tide ei Ro jeg har
For Bulder og Blod at sove!

XXXIX. Portugal.

- 1 Silde født, og tidlig mød,
Ret for tungt man regned,
Som, naar Kinden knap blev rød,
Før igjen den blegned!
- 2 *Lusitaneren* omtrent
Ligned *Portugise*:
Længe var de lidt bekiendt,
Stakket kun at prise!
- 3 Af *Kastilien* til Lehn
Fik mig en *Burgunde*;
Spanske Næser uden Been
Gav mig franske Munde!
- 4 *Henrik*, klog paa Himlens Løb,
Læste i min Stjerne:
Fal mig var for Røver-Kiøb
Lykken i det Fjerne!
- 5 Ud jeg løb paa Æventyr,
Landed paa *Madere*,
Der jeg gjorde Vinen dyr,
Længdes efter Mere!
- 6 Øer fleer jeg fandt endnu,
Deilige og grønne,
88Den Seilads mig randt i Hu
Kunde godt sig lønne!
- 7 *Diaz* kom til *Gothaabs* Pynt,
Stort var der i Vente,
Hvad der var saa vel begyndt,
Gama snart fuldendte!
- 8 *Gama* kom til *Calicut*,
Toned Markeds-Flaget,

- Papegøien var nu skudt,
Indien opdaget!
- 9 Mildhed er min bedste Ven,
Nemt er dog at fatte,
Tiger-grumme Musselmænd
Ei den veed at skatte!
- 10 *Hindu*-Koen malked godt,
Ormus skummed Fløden,
Aden leved ogsaa flot,
Mange tjende Føden!
- 11 De mig gjorde al den Tort
Og Fortræd, de kunde,
At jeg satte Haardt mod Haardt
Nægtes ingenlunde!
- 12 Manden for det Mester-Værk:
Mussel-Mænd at spæge,
Don Alfonso Albuquerque
Var ei af de Væge!
- 13 Ret han til det røde Hav
Gjorde *Babel-Mandel*,
89Gjorde *Ormus* til en Grav
For sin Blaamands-Handel!
- 14 Op nu stod jeg som en Soel,
Over Øster-Lide,
Goa var min Gylden-Stol,
Ved *Stor-Moguls* Side!
- 15 *Der Camoens*, min Hoved-Skjald,
Sang sin *Lusiade*,
Tækkede min Dronning-Hald
Saa med Blomster-Blade!
- 16 Men, o vee! da kom med Brag
Stærke Hvirvel-Vinde,
Leged med det løse Tag,
Knuste mig derinde!
- 17 Alt for yndig sammenflød,
Over mine Vange,
Morgen rød og Aften sød:
Helte-Daad og Sange!
- 18 Blaamænd Kæmpe-Drotten slog,
Dermed daled Solen;
Spanien min Krone tog,
Holland Dronning-Stolen!
- 19 Krone uden Herredom
Fik jeg kun tilbage,
Hvis den er, man kives om,
Mig er den til Plage!

XL. Nederländerne.

- 1 Hvad vi alle hedde i Fjor,
Blev vidtløftigt at fortælle,

Navne-Tal er tomme Ord,
Vi kun see paa det Reelle!

2 At *Bataver* først vi hedd,
Morer os dog paa en Maade,
Thi deri, hvad bedst vi leed,
Spore vi: den kiære *Baade!*

3 Hvor man finder sin Profit,
Finder man med Fryd sin Lykke
Lede om den maa man tit,
Nemmest fandt vi den i *Brügge!*

4 Der var Dag og Nat Rykind,
Kræmmer-Huus for hele Verden;
Der og først det *gyldne Skind*
Glimrede paa Ridder-Hærden!

5 Hertug *Philip* af Burgund
Styred os da vel tilmode,
Elsked *Gods* af Hjertens Grund,
Og blev derfor kaldt *den Gode!*

6 Som en Helt af Konge-Blod,
Axled stout han Gylden-Skindet,
Desuagtet Kiøbmand god,
Nederlandsk han var i Sindet!

7 Meer end Kronen, let tilfals,
Elsked han det rene Væsen,
91Avled dog en Vove-Hals,
Stikkende i Sky med Næsen!

8 Knappen satte han paa Spil,
For et Over-Træk at vinde;
Hovedet han satte til,
Hvor ei Kronen var at finde!

9 Men hans Kronings-Diamant,
Mageløs om Land at skue,
Der en Alpe-Stodder fandt,
Solgde tosset for en Hue!

10 Vove-Halsen, ællevild,
Panden løb mod Klippe-Vægge,
Hvor ei fire *flamske* Sild
Var tilfals for tusind Egge!

11 Først han tabde Guld og Pragt,
De ved *Granson* gik i Løbet,
Saa ved *Murten* Vid og Magt,
Lod da Knappen gaae i Kiøbet!

12 Bedre *Carl*, med Keiser-Stav,
Siden kom hos os paa Fode,
Men den *Philip*, han os gav,
Det var ikke af *de Gode!*

13 Trods vort gode, stille Sind,
Frosten ligere end Flammen,
Nær udaf vort gode Skind
Var vi gaaet allesammen!

14 Raade vilde for vor Tro
Philip, og for vore Penge,
92Nøi'des ei med Eet af To,
Overspændte alle Strænge!

- 15 *Alba*, som en Slagter-Hund,
Immer glubsk, og rød om Snuden,
Flaa'de os af Hjertens Grund,
Legede Tagfat med Huden!
- 16 For det gik paa Livet løs,
Hælvten af os faldt til Føie,
Hælvten steilede og fnøs,
Spytted *Alba* i hans Øie!
- 17 Tro og Jords-Mon og Profit
Skildte *Flæming* fra *Hollænder*,
Amsterdam, for Mit og Dit,
Efter skiød med begge Hænder!
- 18 Nu ei længer for vor Dør
Laae Profiten, som i *Brügge*,
Saa lidt fjernere end før
Søges maatte Livets Lykke!
- 19 Dertil laae *Antwerpen* bedst,
Kneised alt iblandt de Prude,
Derfor var dens Fald en Fest
Paa hver *Amsterdammer-Skude*!
- 20 *Der* man havde den Forstand:
For Procent og Fragt og Hyre,
Giennem Ild, som gennem Vand,
Giennem *Helved* maa man styre!
- 21 Til en *Jordisk* Matador
Blev den styrende *Hollænder*,
93Knippet af de Syv i Nord
Blev forgyldt i begge Ender!
- 22 Seit var Knippet, det er sandt,
Som Fornuften os kan lære,
Men om Baandet dog man fandt,
Det var nemt at overskiære!
- 23 Som sin Vugge, saa sin Grav
Republiken fandt i Vandet,
Flæming, *Friser* og *Batav*
Mødtes da igien paa Landet!
- 24 Konge-Riget *Nederland*
Hedder sexten, sytten Stykker,
Rundt omkring, paa Land og Strand,
Lede vi om vore Lykker!
- 25 Gierne til et billigt Kiøb,
Som nok *Holland* kan betale,
Indskudt i vort *Levnets-Løb*
Ønsked vi det *Nationale*!
- 26 Siger man, det er omsonst,
Hvad der fattes at forlange,
Hvad er da historisk *Konst*,
Hvorned Professorer prange!
- 27 Liv i Kappeløb bestaaer,
Næsten da man let kan støde,
Men paa hver en Kirke-Gaard
Kiønt forliges alle Døde!
- 28 Malerier ligesaa,
Alt som vore Mester-Stykker,
94Af de Store og de Smaa,

Rubens, Lukas, og Van Dycker!

- 29 Tit vel gaaer det broget til,
Over Borde, over Stole,
Immer dog man kiendes vil
Ved den *Nederlandske Skole!*
- 30 Al den Tid der er forbi,
Lignes passelig ved Graven,
Grav-Skrift kun og Maleri
Kræve vi af Saga-Staven!
- 31 Med *Arminius, Gomar*
Skal forliges, det er Prøven,
Lykkes det, er Sagen klar,
Som i *Leiden*, saa i *Løven!*
- 32 *Zuydersee* og *Maas* og *Vaal*
Glemme da vel gammel Trætte,
Om, hvis eget *Moders-Maal*
Kaldes skal det ene rette!
- 33 Ja, af *Hollandsk, Vælsk, og Flamsk*
Der med Konst maa gøres Noget,
Ikke fransk, og ikke jamsk,
Glimrende, om end lidt broget!
- 34 Kan kun dertil vi faae Ram
Tør i Aand vi Alle trodse,
Hemsterhuys og *Zwammerdam*
Vil der Noget til at rosse!
- 35 En *Erasmus* vi kun har,
Og der er ei to *De Grooter*,
95Comines, og *Froissard*
Slaae Sparto til Herodoter!
- 36 Vrager man vor Poesi,
Der dog, skiøndt man savner Aanden,
Er forsvarligt Tømmer i,
Resten kommer efterhaanden!

XLI. Det Østerrigske Huus.

- 1 *Habsburg* ligger paa Alpe-Fjeld,
Nedsjunkt halv i Gruset,
Borgen ligger ved *Berner-Væld*,
Og derfra stammer Huset!
- 2 *Hohenstaufernes* Tid var endt,
Og dermed Tydsklands Vælde,
Med en Hyrde var Riget tjent,
Som vogted Faar paa Fjelde!
- 3 *Rudolph* kaldtes den Greve skøn,
Som da blev Romersk Keiser,
Efter ham det og blev hans Søn,
Det glemmer ingen *Schveitser!*
- 4 Ætten siden i hundred Aar
Saa høit ei kunde stige,
Maatte nøies med Hertugs-Kaar,
Og Krands i *Østerrige!*

- 5 Efter Bane man faaer dog Bod,
Naar Lykken hun vil føie:
Keiser-Huset igien opstod
Med tvende Spir og Fløie!
- 6 96Et blev *Tydsck*, og det Andet *Spansk*,
De var dog nær forbundet,
Havde mellem ei ligget *Fransk*,
Var Spillet maaskee vundet!
- 7 Hoved-Manden af Østerrig
Var Keiser *Carl* den *Femte*,
Meget over den Franske Krig,
Og *Luther*, vel han glemde!
- 8 Spanske-Fløiet for slemt Utøi
Lod Port og Dør staae aaben,
Bedre stod sig det Tydske Fløi,
Med Spir og Ørne-Vaaben!
- 9 Dog forgiæves i tretti Aar
Dets Fliser og dets Fjæle,
Gæster ventede til Huus og Gaard,
Som ret forstod at knæle!
- 10 Sjæl og Legem en *Ferdinand*
Til Knæfald vilde kuert,
Wallenstein var hans Høvedsmand,
Ei værre Troid har truet!
- 11 Prøv ei, Høvding! ihvad du gjør,
At lægge Sjæl i Lænker!
Meer den mægter, og meer den tør,
End nogen Voldsmand tænker!
- 12 Vidne skal den *Vestphalske* Fred,
Saalænge Saga taler:
Aanden immer dog vinder ved,
At man den sort afmaler!
- 13 97*Ungern*, *Bøhmen*, og *Halv-Burgund*,
Med *Mailand*, og Meer tillige,
Sanked, som i en Aften-Stund,
En *Carl* af Østerrige!
- 14 Søn ei havde den Keiser from,
Men Daatter dog, som dued:
Kæmper mange om Kvinden kom,
Men Ingen hende kued!
- 15 Var *Therese* kun Hertugs-Brud,
Hun blev dog Keiser-Moder,
Sønner havde den *Syster* prud
Som gjorde Skiel for Broder!
- 16 Rystet blev af en Kæmpe-Haand
Det Huus med Marmor-Tinde,
Bedre dog end *Napoleon*,
Det stod for Kaste-Vinde!

XLII. Gustav Adolph.

- 1 Hvor vittige Dvæрге
Udhamre af Bjerge

- De *Gothiske Sværd*,
Som aldrig kan døves,
Og silde kun sløves,
Med Hjelme i Færd;
Hvor Bønderne Bjørnen kan tæmme,
Der havde min Kæmpe-Trop hjemme!
- 2 Hvor Skyerne blaane,
Hvor Soel, og hvor Maane
98Har hver sig et Slot,
Hvor herlig de funkle,
Og er dog kun dunkle,
Mod Lys-Rigets Drot,
Hvor Liv har i Løndom sin Kilde,
Did svang jeg mig aarle og silde!
- 3 Hvor Strids-Mænd som Trolde,
Saa bistre, saa bolde,
Drak Menneske-Blod,
Hvor Børnene fromme
Bad Frelseren komme,
Som evig er god;
Derhen, ved et Vink fra det Høie,
Vi stævned med funkende Øie!
- 4 I *Vallensteins* Mærke,
Den Kolde, den Stærke,
Stod Iis-Bjerg og Staal!
I *Tillys*, den Fule,
Den gloende, hule,
Stod Helvedes Baal:
Han spared ei Liv eller Lemmer,
Han levned kun gnistrende Emmer!
- 5 En Sky over Jorden,
Med Regn, og med Torden,
Er Troldeenes Knæk;
Den *Leipziger*-Byge
Lod Baalet kun ryge,
Det slukdes i *Lech*!
Kan Røsten vel Tordneren hæve,
Og Bjergene skulde ei bæve!
- 6 99Nei, bæve de maatte,
Med Throner og Slotte,
For Døn over Dal;
Den Keiser med Kolden,
For Iisbjerge-Trolden
Sig bøied i Sal,
For hidtil, med Torden i Tørning,
End trodsed den stolte Eenhjørning!
- 7 Som Torden med Trolde,
Saa mødtes vi Bolde,
I Blot-Maaneds Ny!
Saa stanges, saa stødes,
Saa brydes, saa blødes,
Ei tit under Sky;
Jeg fandt, jeg mit Maal havde fundet,
Men *Han* der mig sendte har vundet!
- 8 Ved *Lützen* jeg blegned,
Men høit, før jeg segned,
Det runged i Fjeld,
Og, medens mit Øie
De evige Høie
Betragted i Kveld,

Da revned de Blokke med Bragen,
Som Tordneren trodsed om Dagen!

- 9 Lad Bannere smuldre!
Lad Bølgerne buldre
I Tidernes Elv!
Lad falde min Støtte!
Jeg kæmped og blødte
For Meer end mig selv!
100Jeg brød for en Konge min Landse,
Som kroner med evige Krandsse!

XLIII. Friedrich den Eneste.

- 1 Hvem er min rette Fader dog,
Undtagen den, der gjør mig klog,
Med Godt tilgavns forbunden!
Hvad, uden Glemsel af den Haand,
Der os omvandt med Trylle-Baand,
Er *Unatur* i Grunden!
- 2 Hvem kiender ei den Mester-Haand,
Som mig omvandt med Trylle-Baand,
I denne gyldne Tale
Af *Henriadens* Kæmpe-Skjald,
Hvis Sang, med Viisdoms Tone-Fald,
Er Slag af Natter-Gale!
- 3 Lad Taaber kun, bag Kirke-Mur,
Sig korse for *min Unatur*,
I Følelsen og Smagen,
I Tunge-Maal og Reflexjon,
I tolerant Irreligjon,
Hvortil de ei saae Magen!
- 4 Jeg ligelidt dog blev Patron
For den *pragmatiske Sanction*,
Og Laurbær faldt ei færre
Ved *Møllwiz*, *Rosbach*, og ved *Prag*;
Ja, ligegod dog blev min Sag,
Og *Schlesien* ei værre!
- 5 Man har med Taarer tit fortalt,
Jeg vendte op og ned paa Alt;
101Men Skam faae mine Hænder,
Om ikke, hvad jeg vendte saa,
Og fik kun daarlig til at staae,
Var galt i begge Ender!
- 6 Ja, mon jeg dog ei mangen Een
Lod staae paa sine skiæve Been,
Og Mund ad Mester vrænge;
Og mon Bag-Bæsterne ved Plov
Ei sang paa Tydsk, med mit Forlov:
Nu hviler Mark og Enge!
- 7 At *Tydsk* var mig et Hunde-Sprog,
Voltaires Vers min Psalme-Bog,
Og fransk Fornuft min Herre;
Blev først og sidst min egen Sag,
Og knap, om Fler fik samme Smag,
I Verden gik det værre!

Gik det med Hoveder saa vidt,

- 8 At hver fik et, og fulgde sit,
Kom Alt i Vilde-Rede;
Men at ei fattes Faar i Flok,
Det passer vist de Sorte nok,
Som Dumhed kun gjør fede!

XLIV. Frankerig.

- 1 Jeg er *Liliernes* Land,
Som i Skjold jeg fører,
Og paa Alt jeg sætte kan
Deilige Coleurer!
- 2 Rart det er at findes smuk,
Morsomt at behage,
102Koster dog og mangt et Suk,
Det maa jeg beklage!
- 3 Alt ved *Julius* saa prud,
Keiser paa en Maade,
Blev jeg Romer-Ørnens Brud,
Mig til liden Baade;
Maatte taale megen Tort
Af de grove *Hunner*,
Klappe, skiøndt det faldt mig haardt,
Gother og *Burgunder*!
- 4 *Frankerne*, som kom tilsidst,
Derfor lod jeg raade,
Lærde dem i Dage-Frist
Bedre Leve-Maade!
Snart de blev for Tydsken frie,
Efter *Carl* den *Store*,
Chlodovig i mit *Louis*
Neppe er at spøre!
Det blev Folk, som gjorde Spas,
Selv med Spanske Grander,
Det blev Folk, som gjorde Stads,
Selv med braadne Pander!
- 5 Om end tit i Knæ jeg sank,
Som med *Karolinger*,
Immer steeg igien jeg frank,
Som paa Ørne-Vinger!
Dog mig var en Lehnsmand dyr
Rolf med hans *Normanner*,
Deres værste Æventyr
Var, de blev *Brittanner*!
103Sagtens steeg min Roes derved,
Norden for *Canalen*,
Men før jeg den fik med Fred,
Maatte jeg betal'en!
Ihvorvel den sorte *Prinds*
Skammelig mig klemde,
Tigang værre dog tilsinds
Henrik var, den Femte:
Da mig *Bullen* bange Kaar
Gjorde med sin Stangen,
Til min Glut, som vogted Faar,
Kyste ham af Vangen!
- 6 Oprør altid mig en Pest
Været har, og bliver,

Den som Skoen trykker, bedst
Veed, hvordan den kniber,
Men skiøndt jeg var gammel vant
Dengang til Complotter,
De balstyrigste jeg fandt,
Var dog *Hugonotter!*
Vistnok blev til stort Uheld
Bærtelsmæsse-Natten,
Hoved-Manden, seer man vel,
Var ei Karl for Hatten,
Men dens Hensigt var dog Fred,
Fred som kunde vare,
Og for den, som Alle veed,
Blod er ei at spare!

- 7 Siden af Bourbon sig skrev
Mine *Capetinger*,
Baaret om min Ære blev
104 Vidt paa Fjere-Vinger!
Fjerde *Henrik* er min Helt,
Skiøndt han faldt paa Gaden,
Grunden smukt udførlig meldt
Er i *Henriaden!*
Men dog ret mig egen Sø
Lærde mig at seile
Cardinal *Richelieu*,
Det kan aldrig feile!
Og først under *Grand Louis*
Kaldtes jeg med Rette
Dronningen i Poesi,
Og i alt det Nette!
Regne-Mestre tælle maae
Mine Kvægsølv-Vætter,
Som i Fade, store, smaa,
Lutter fine Retter
Satte paa min Skive rund,
Krandserig i Midten,
Gjorde dermed Smagen sund,
Skiærped Appetiten!
Hvad jeg ei fortie kan
Er dog, at *Racine*
Blev *Corneilles* Over-Mand,
I det Super-Fine,
At *Terents* sig bukke maa
Smukt for *Moliere*,
Og at Verden aldrig saae
Mage til *Voltaire!*

- 8 Lærde Mænd i Skokke-Tal
Nemt det var at nævne,
Thi til Alt har Franskmænd Kald,
105 Overflødig Evne;
Men, som Eet er snarest talt,
Encyklopedien
Under Eet omfatter Alt,
Med Philosophien!
Der paa Eet gaaer Alting ud,
Viser, det er Tingen:
Man blir nemmest til en Gud,
Naar man troer paa Ingen!
Hele Verden, efter den,
Nu, som for Poeter,
Saa for mine vise Mænd,
Blæste i Trompeter!
Det var en piqvant Musik,
Kostelig at høre,

Som den kom, dog og den gik,
Glat igiennem Øre!
Hvad var Livs-Philosophi,
Tænkte jeg med Rette,
Naar man ei dens Theori
Skulde iværksætte!
Hvortil Kirke vel og Præst,
Naar, som uden Tiende,
Uden Gud man lever bedst,
Kan sig selv forblinde!
Naar de Store, hvor de staae,
Kun er til Ulykke,
Hvorfor skal da ei de Smaa
Blæse dem et Stykke!
Alt det Fine i en Hast
Derfor lod jeg fare,
Handled kun med Tømmer-Last,
106Og med grove Vahre,
Gjorde *Frihed* til min Gud,
Tog min Drot af Dage,
Slagted, eller drev dog ud,
Præst og Ridder fage!
Af sig selv Bul-Øxen gik,
Efter mine Tanker,
Til min Harm jeg styret fik
Paa de fine Franker!

- 9 Havde Franker spillet Giæk,
Vidt og bredt til Hove,
Satte nu i Konger Skræk
Mine *Galler* grove!
Grovere i Grunden dog
Var min *Corsikaner*,
Som i *Tyrken* selv indjog
Skræk med franske Faner!
Atter ved den Herre prud,
Keiser paa en Maade,
Blev jeg Romer-Ørnens Brud,
Mig til liden Baade!
Sagtens var jeg i mit Es,
Alle for mig bukked,
Penge havde jeg som Græs,
Skam fik hvem der mukked,
Skiønt sig og den skarpe Konst
Skabde Mindes-Mærker,
Prise maatte den omsonst
Andres Mester-Værker!
Men det vared kun saa kort,
Tydskerne var drøie,
107Guldet fløi med Konsten bort,
Det var haardt at døie,
Og Skamflikkerne, jeg fik,
Baade for min Herre,
Og for hvad jeg selv begik,
Det var hardtad værre!
Fik jeg nys paa Gylden-Skrin
Hylding fra hvert Hjørne,
Nu jeg maa, selv vesten Rhin,
See de flakde Ørne,
Høre, det er ret tilpas
Til *Voltaires* Kvinde,
Som, paa Farcens Skueplads,
Spilled Keiserinde!

NYTT RAPPORTER BOKPARKEN

- 1 Smaalig man i Cabinetter
Syslede med Spindel-Væve,
Ypped, jævned Børne-Trætter,
Plukked Giæs, og spilled Ræve,
Kaldte Skaktavls-Leg Idrætter,
Hvorved Bjerge maatte bæve:
Som i Sal, var glemt paa Vale
Det *Gigantisk-Colossale!*
- 2 Daaden i de gamle Tider,
Af *Sesostris, Alexander*,
Mellem Døgnets Myg og Mider
Brød nu kun Bog-Ormes Pander;
Labyrinth og Pyramider
Glemdes over Tude-Kander,
108Times den største Ære,
Naar Kritiken lod dem være!
- 3 Da, paa Verdens-Skuepladsen,
Hæved sig *Revolutionen*,
Pludselig, med Taler-Bassen,
Blev gigantisk Franker-Tonen,
Som et *Bjerg* sig Folke-Massen
Vælted over Konge-Thronen:
Over Taarn, som over Tofte,
Over alle Høie-Lofte!
- 4 *Bjerget* Bro, med stolte Buer,
Lagde over Maas og Rhinen,
Vildt dog, som i Jette-Stuer,
Blod man kaldte Helte-Vinen,
Mistog, under *røde Huer*,
Krampe-Træk for Kæmpe-Minen!
Som Blod-Igel kun, desværre,
Kolossalsk var *Robespjerre!*
- 5 Under ham jeg steg paa Valen,
Sank dog ei med ham i Kulen,
Vaagned pludselig af Dvalen,
Stak i Sky som Konge-Fuglen,
Slog og ned i Alpe-Dalen,
Fældte Rytteren og Mulen,
Fløi, som Straaler gaae fra Sole,
Over *Lodi* til *Arcole!*
- 6 Sønder slog jeg da og sammen
Baade *Keiseren og Paven!*
I Venedig Doge-Stammen
Jeg formælede med Graven!
109Over *Genua*, med Gammen,
Brød for *Corsika* jeg Staven,
Blev *Italiens* Befrier,
Samled godt Dens Gallerier!
- 7 Vidt nu gik om Land mit Rygte,
Videre gik mine Tanker:
Hvad de gamle Jetter bygde,
Maale vilde jeg med Franker;
Det Gigantiske jeg søgde,
Da i Løn jeg letted Anker,
Stævned, trods *Crokodilen*,
Stolt og djærv i Hug, til *Nilen!*

Pyramiderne jeg skued,

- 8 Under franske Maale-Snore!
Godt mig vel *Cairo* hued,
Dog min Hug stod til *Mysore*,
Der, (hvormed kun *Tippo* trued)
Selv John Bull at giennembore,
Før paa *Samorinens* Throne
Smykked ham *Stor-Moguls* Krone!
- 9 Dog end styrer Folk og Sværde
Skæbnen, meer end eget Tykke,
Andensteds var Stort paa Færde,
Did mig vinked *Cæsars* Skygge,
Over Britters Bølge-Giærde
Did bar Snekken *Cæsars* Lykke!
Der og lønned Diademmet
Løseren af Stats-Problemet!
- 10 Klavre kan fiirskaarne Britter,
Gaae til Tops paa Alp og Snekke;
110Knap dog *Foxer* eller *Pitter*,
Om for Een de gik end Begge,
Med min Tvær-Sæk Stien hitter,
Op og ned ad Klippe-Vægge,
Som til Æren var den rette:
Veien til *Marengos* Slette!
- 11 Længe nok har Preusen pralet
Af sin *Friedrich* uden Mage,
I *Berlin* har Hanen galet
For hans Mester mange Dage,
Der, som Franker-Idealet,
Med Forlov kun lod det brage,
Kom og gik med Hat og Kaarde,
Uindbudt, i Kongers Gaarde!
- 12 Ja, hvor er det Fastlands-Hjørne,
Hvor ei sporedes min Finger,
Hvor ei mine Keiser-Ørne
Stak i Sky, og slog med Vinger,
Hvor ei, selv blandt vilde Bjørne,
Om min Daad end Drapen klinger!
Mig indskrænked kun, som Jorden,
Strand i Vest, i Syd og Norden!
- 13 Britter blegned bag Canalen,
Trosed dog paa Orlogs-Stavne,
Fnøs, da Penne-Strøg i Salen
Lukkede dem alle Havne,
Sørged for, at ei paa Valen
Værk og Glands jeg skulde savne,
Lured trædsck paa Jovis-Fugle
I den Spanske Røver-Kule!
- 14 111Stolt jeg dem dog Ryggen vendte,
Giæsted Ørken med de Kiække,
Blegned ei, da *Moskau* brændte,
Blinked ei for Odd og Egge!
Buen kun, som Skæbnen spændte
Kunde Ørnens Vinger stække,
Fælde ham med listap-Pilen,
Som ei sank for Torden-Kilen!
- 15 Frost og Snee-Fog, Storm og Hunger,
Sammensvor sig mod de Bolde,
Gade-Viser rask besjunger
Tabte Næser, Tæer kolde,
Men ei tusind Skjalde-Tunger

- Skildre Kampen uden Skjolde,
Da vi hist, i Vinter-Mørke,
Prøved med Naturen Størke!
- 16 Blodig Graad for sine Stærke
Maatte Frankrig vel udøse,
Stille under deres Mærke,
Sine ranke Kæmpe-Knøse,
Men al Verdens Brynje-Særke
Kløve dog ei Skiægge-Løse;
Med al Verden til sin Fiende,
Maa sig selv man overvinde!
- 17 Det jeg gjorde, da med Seire
Nederlaget jeg beredte,
Og da hele Verdens Leire
For min Hoved-Stad sig bredte!
Ingen Mod-Vind skal henveire
Blomsterne, jeg da oplødte,
112Der jeg, sænkende min Landse,
Tog for Kroner Offer-Krandse!
- 18 Dog, fra Lunden, hvor jeg dvæled,
Skæbnen vinked mig tilbage,
Vilde end til Efter-Mælet
Lægge Daad i hundred Dage,
Hvor jeg som et Liig besjæled
Levningen af Kæmper strage,
Kyste, uden Magt og Lykke,
Hele Verden med min Skygge!
- 19 Slaget med de tvende Hære,
Er et Ridder-Spil at nævne,
Til den faldne Keisers Ære,
Som sin Død end vilde hævne,
Og slet Ingen af de Kiære
Den forhadte Arving levne,
Saa, hvormed end Britten pranger,
Han kun trætted min Gien-Ganger!
- 20 Kun som Ikke-Keiser maatte
Jeg hans Klippe selv beklæde,
Selv mit Bryst for Griffen blotte,
Som udhuggede med Glæde
I min Lever sig en Grotte,
Til et kiøligt Aften-Sæde!
Huult det gjalder over Vove:
Griffen hedd Sir *Hudson Love!*
- 21 Under Hyld paa *St. Helene*
Ingen Taarer mig hugsvale,
Men, som mine Bauta-Stene,
Alper skal til Sønnen tale,
113Sandt udtrykke, tør jeg mene,
Det Gigantisk-Colossale,
Som med Gru man saae opstige,
I mig fra de Dødes Rige!

XLVI. John Bull.

- 1 Somme vel sige om John Bull:
Tin er hans Sølv, og Bly hans Guld,
Men er end Sølv i Gruben tyndt,

Bjerge jeg har af Guld i Mynt!
Silke jeg spandt af Hør og Uld,
Guineer mynted jeg af Kul,
Fylde jeg fik af Vind og Dunst,
Derfor saa priser jeg min Kunst!
Liden er jeg, og Verden stor,
Verden et Skib, og jeg dens Roer!
Landfast er jeg kun med mig selv,
Har dog ved Pol min Grændse-Pæl,
Flytter den frit, hvorhen jeg vil,
Thi som jeg fløiter, gaaer mit Spil;
Ende kun har mit Herredom,
Hvor ikke Vand gaaer udenom!
Dronning paa Hav, det er mit Navn,
Nøgel jeg har til hver en Havn,
Guldet er mit, og Sølv et med:
Huus-Guder ved hvert Arne-Sted!
Høi er min Vold, og dyb min Grav,
Evig min Roes paa Verdens Hav!

2 Fristed end tit jeg Over-Vold,
Det var dog kun i Heden-Old,
114Og hvad man fik, var Laan paa Pant,
Saa jeg tilsidst dog immer vandt!
Efter hvert Folk, som blev min Giæst,
Arved jeg, hvad mig huged bedst!
Tyriers Skat, for *Røver-Kiøb*,
Angled jeg saa alt i mit *Svøb*:
Kiøbinge-Kløgt og *Landsby-Konst*,
Øvet jeg har dem ei omsonst!
Romeren lod hos mig sit Staal,
Baade i *Bryst* og *Tunge-Maal*,
Seent jeg det fandt, for dybt det laae,
Passer nu som en *Smed* derpaa!
Sachseren mig, i *Bod* for *Tog*,
Pantsatte *Blik* og *Billed-Sprog*,
Som vel poetisk kun gjør *Pund*,
Gjør mig dog *Gavn* i *kiedsom Stund*!
Danske mig gav, om jeg saae grandt,
Flaade med *Flag* i *sikker Pant*!
Laande de lidt, det var ei *Tab*,
Godt sig forrenter *Sømandskab*,
Og kun en *mundkaad fransk Bastard*
Kalder min *Løve* en *Leopard*!
Snarest mig snød vel *Sir Norman*,
(Nærig han var som *Haand* og *Tand*)
Thi skiøndt jeg fik hans *Smag* og *Sværd*,
Som er til *Nød* al *Ære værd*,
De dog, som *Rosen rød* og *hvid*,
Gav mig en *slem uroelig Tid*,
Og, under *Tudor-Slægten* haard,
Trods mine *Breve*, *Trælle-Kaar*!

3 Siden jeg slog min *Drot* ihjel,
Som kun tildeels bekom mig vel,
115Friheden kun i *hundred Aar*
Ret jeg har nydt med *Dronning-Kaar*!
Fri er jeg nu, som *Fisk* i *Vand*,
Thi blev end mit al *Hindostan*,
Fast jeg bygger dog paa det *Gruus*
Kun mit *Ostindiske* *Kræmmer-Huus*!
Hvad jeg beholdt i *Amerika*,
Regner jeg mindre til end fra,
Solgde kanskee det for en *Øe*,
Som laae bekvemt i *Øster-Sø*!
Skammelig nys med *Havne-Baand*

Drilled mig vel *Napoleon*,
Lærde tilsidst dog paa min Øe:
Jeg kunde lukke den Spanske Sø!
Grav-Sted han vandt kun paa min Strand,
Malta fik jeg, og *Helgoland*,
Ja, fik af Holme slig en Flok,
At jeg fornam, kun Alt er Nok!

- 4 *Russen* endnu mig slaaer en Bom,
Som jeg kan ei gaae udenom,
Giør mig og mangen en Time mørk,
For han er haard ved den kiære *Tyrk*,
Som jeg vel nys, ved høilys Dag,
Gav med de Andre det glatte Lag,
Men tør dog sige: ved *Navarin*
Skylden var hans, og Skaden min!

XLVII. Engeland.

- 1 Gaade-Land i Vester-Leden!
Flakt er du fra Arilds-Tid,
116Fattes derfor immer Freden,
Viet ind til Tvist og Splid;
Mund for *Gale* og for *Belger*
Vrager selv, hvad den udvælger!
- 2 Seer jeg paa din Orlogs-Flaade,
Og paa hvad den brugdes til,
Seer jeg dig, for egen Baade,
Sætte kiæk dig selv paa Spil;
Overalt jeg seer for Øie,
Lavt du bygger paa *det Høie*!
- 3 Tit med Harmen, tit med Smerte,
Speided jeg dit Blandings-Gods,
Selv med Nag, og Sorg i Hjerter,
Jeg istemmer dog din Roes,
Kalder dig, ei for at bande,
Dronningen paa dybe Vande!
- 4 Kiæk din gamle Stamme-Tavle
Giætter paa din Byrd i Løn,
Lader *Færge-Manden* avle
I sin *Ark* en fjerde Søn,
Og udregner fra den Samme
Dine Drotters Herre-Stamme!
- 5 Er end Regningen forfeilet,
Sig dens Facit tør vel staae,
Thi med Falke-Syn i Speilet
Dit Grund-Billede Du saae,
Under Dæk, paa skyhøi Bølge,
I den hele Verdens Følge!
- 6 Ja, der stod din Vættes Vugge,
I det lille Verdens-Huus,
117Som en Konst det var at hugge,
For Enhver: fra Mand til *Muus*,
Ja, fra Ørn paa Bjerger-Tinde,
Til de Graae, som gaaer i Blinde!
- 7 For hans Vugge alle Fugle
Sang, og med sit Neb enhver,

Natter-Gal saavel som Ugle,
Lærke, Drossel, Giøg og Stær,
For ham leged *Sem* paa Strænge,
For ham snakked Poppe-Dreng!

- 8 Ud i Eet med Folke-Talen,
Brum og Brøl, og Mjav og Bjef,
Drøn og Brægen, Hane-Galen,
Giennemtonede din *Skef*,
Runged, surred, peeb og sused;
Trindt de høie Bølger brused!
- 9 Dunkelt kun der var om Vuggen,
Yndelig, om end vi frit,
Ovenned dog giennem Gluggen
Glimted Soel og Maane tit,
Gik de ned, da saa man gjerne
Tindrende en Konge-Stjerne!
- 10 Derfor, *England*, hos din Vætte,
Som om Tunge, saa om Rang,
Føre alle Stemmer Trætte;
Derfor blev din høie Sang,
Som hos *Shakspear*, saa hos *Spenser*,
Uden Smag, og uden Grændser!
- 11 Men hvem hørde Aander tale,
Og hvem kiender *Dines* Kvad,
1181 de gamle Kongers Sale,
Og den nye Hoved-Stad,
Som ei, for de dybe Toner,
Sig med Skurringen forsoner!
- 12 Vel hos dine Viismænd alle
Lyset bryder sig fuldsært,
Dog er dem, som dine Skjalde,
Himmel-Lyset immer kiært,
Straaler mindre det end lyner,
Dem dog times store Syner!
- 13 Ja, mig falder Skiæl fra Øie,
Klarlig som et *Arke-Land*
Sig fortone dine Høie,
I den stride Mellem-Strand:
I den store Syndflods-Rende,
Mellem *Folke-Verdner* tvende!
- 14 Da omsider Skiæg paa Hage
Fik den *fjerde* Noe-Søn,
Hav kun var for ham tilbage,
Der han foer i Lys og Løn,
Kiørde kun paa lis i Kjelke,
Sov ei under sodet Bjelke!
- 15 Dog, med Aar kom Efter-Tanke:
Drotten paa den vilde Strand,
Skielned Øe, som Østers-Banke,
Færdig fra det faste Land,
Sluttet: det kan aldrig feile,
Sø er der, hvor jeg kan seile!
- 16 Flux da havnede din Vætte,
England! prud og snild i Hu,
119 Sloges djærvt med *Kolbrand* Jette,
Gjør i Grunden saa endnu,
Regner hver en Øe til Kravet,
Som han har paa Verdens-Havet!

- 17 Derfor leder du saa saare,
Under Pol, om aaben Sø,
Gjorde gierne, med din Aare,
Hele Verden til en Øe,
Saa den Lille, født i Arken,
Arved Alt, som Bølge-Marken!
- 18 Saa det Lave paa det Høie
Bygde du af al din Magt;
Gran af Støv det gode Øie
Tit paa Jord har ødelagt,
Intet Under, at alt Støvet
Har og dit sin Dyd berøvet!
- 19 Glar du kan som *Tyrus* blæse,
Sliber det og godt som Faa,
Sørg ei blot for Andres Næse,
Sæt dog dine Brillen paa,
See, hvor *Kolbrand* dig forvilder,
Saa paa Luft din Magt du spilder!
- 20 Kirken prud, med Spir og Bue,
Sagas Borg, med Bølge-Tag,
Vinge-Fjer af Noahs Due,
Vimpel af hans Arke-Flag,
Daarlig du for dit kun regner,
Veed du ei, hvad Strand *betegner!*
- 21 Kiender du ei Svane-Vangen,
Hvori, under Bifraust-Bro,
120Sig nedsænker Midgards-Slangen,
For al Verden at omsnoe,
Medens *Odin*, paa sin Snekke,
Kiøl kun lader Skorpen flække!
- 22 *Der*, naar Flod og Ebbe skifter,
Fødes Folke-Færd, og døe,
Der er Øerne Bedrifter,
Tidens Løb den salte Sø;
Der, hvor *Aand* kun fylder Seilet,
Tunge-Maal har Snekke-Speilet!
- 23 Tid og Flid de alle spilde,
Som vil staae for Styret *der*,
Drak de ei af *Mimers* Kilde,
Kalken, meer end Guldet værd,
Som, i Skjalde-Syner høie,
Odin kiøbde for sit Øie!
- 24 End du raaber over Bølgen:
Kun *Erfaringen* gjør klog,
Glemde dog alt længe Følgen,
Vinket trindt i Skiæbnens Bog:
Gammel, Selv-Klog, tag dig vare!
Alle Folk kun Alt erfare!
- 25 Høie-Loft af Kalk og Stene,
Kirke slig, med Gylden-Spir,
Kæmpe-Træer med tørre Grene,
Søndags-Syner paa Papir,
Minder under Laas og Lukke,
Derpaa kun de Døde pukke!
- 26 Derfor vandt, paa Dybets Throne,
Tyrus kun en Dronning-Grav!
121Skal igien maaskee nu tone,
Over Dronningen paa Hav,

- Mellem Klipper Klage-Maalet:
Ak, Cherub! du har afstraalet?
- 27 Bedre vorde Bretlands Lykke!
Vætte! drik af Mimers Skaal!
Sælg ei Kronen for dens Skygge!
Lyt til Nordens Bjarke-Maal!
Kæmp for hvad du saae i Drømme:
Folke-Havets Herredømme!
- 28 Livets Speil er Levnets-Løbet,
Viisdom er Forstand derpaa;
Alt for den, er Perle-Kiøbet,
Som kun Daarerne forsmaae!
Over Dødt er Magten givet
Hvem der vandt Forstand paa Livet!
- 29 Held det Land, hvor Saga stiler,
Over Aanders Støv og Skrift,
Ei paa Et "*herunder hviler*"
Beenrad-Sproget, koldt og stivt,
Men paa Et "*her aabenbared*
Aand, hvad Tidens Løb forklared!"

XLVIII. Skotland.

- 1 Al Verden kiender *Walter Scott*,
Min Knøvhed med det Samme,
Thi Alt hvad han har malet godt,
Det sidder i min Ramme!
- 2 122Det er just ellers ikke rart,
Undtagen til at male,
At huse Folk af stridig Art,
Som *Pikte* er, og *Gale*!
- 3 For Syn staae Bjerge immer bedst,
Og de er mit det Meste,
Og Skygge-Helt paa Taage-Hest
Er yndet af de Fleste;
- 4 Desaaarsag er i *Fingals* Huus
Man allevegne hjemme,
Imens om *Vallas*, og om Bruus,
Kun Faa har nogen Stemme!
- 5 Der var engang en Tyve-Drot,
Som stjal den Skotske Krone,
Og flytted til sit Røver-Slot
Min Ædel-Steen fra *Skone*!
- 6 Den Dag, da Christ paa Korsets Træ
Udsoned Alles Brøde,
I *Bervik* han slog Folk som Fæ,
Saa Stenene blev røde!
- 7 Hos mig den Drot sædvanlig hedde:
Han med de lange Skanker;
Vil Nogen vide hvad jeg leed,
Til Helved gaae hans Tanker!
- 8 Da *Vallas* drog, i Clydes-Dal,
Sit lange Sværd af Balgen,
Men fandt, at Skotlands Ridder-Sal

- Endnu kun var i Galgen!
- 9 123Forhadt af dem med Hjelm og Skjold,
Forladt af dem i Nøden,
Forraadt han kom i Bødlens Vold,
Som dobbelde med Døden!
- 10 Men *Robert Bruus* var Lykken huld,
Da ret han kom i Aande,
Med Samt det prude Kæmpe-Kuld,
Som godt ham gik tilhaande!
- 11 Tyrannen fnøs, men Hælsot brat,
Dog standsed ham i Farten,
Og Karl mod *Bruus* ei for sin Hat,
Var *Edvard fra Caermarthen!*
- 12 Ved *Bannokborn* da stod et Slag,
Der mindes skal saa længe,
Som Solen, paa Midsommers-Dag,
Beskinner Skotske Dreng!
- 13 Der Kæmper sank for Skotte-Lee,
Som Brægner, og som Skræpper,
Og Ridder-Sporer før maaskee
Blev aldrig maalt i Skiepper!
- 14 I Øre godt da Luren klang,
Og Ild der gik af Staalet,
Saa deraf blev en Helte-Sang,
Om *Bruus* paa Moders-Maalet!
- 15 Den gjorde *Jon af Aberdeen*,
Mens ny end var den Handel,
Og kæmped saa for Kongen fiin,
Med *Douglas*, og med *Randel!*
- 16 124Hvor *Makbeth* med den røde Haand,
Sig lader see for Penge,
Der udebliver *Banchos* Aand
Sædvanlig ikke længe;
- 17 Og hvis man ei har regnet feil,
Udspringer fra den Samme,
Som Skyggen i hans Konge-Speil,
Den blege *Stuart*-Stamme!
- 18 Den throned i trehundred Aar,
Og fik tredobbelt Krone,
Men throned som paa Dødning-Baar,
En Brøde at afsone!
- 19 En *Piktisk*, og en *Galisk* Rod,
Var der vel løst forbundet,
Af *Bruses* vel med *Fingals* Blod
En Draabe sammenrundet!
- 20 Da Stammen fældte, under Staal,
Sit Vandskud ved *Culloden*,
Kun *Ossianske* Klagemaal
Udsprang af Klippe-Roden!
- 21 Med England i tohundred Aar
Jeg deelde Krig og Drotter,
Men saae dog helst, at Kongens Gaard
Laae ei saa langt fra Skotter!
- 22 Det gamle Ord var talt med Vid,

Om Skotte-Kongens Throne,
Som stunde skulde immer did,
Hvor Stenen laae fra *Skone!*

- 23 125Men *Edingborg* alt overseer
Dog *London*, paa en Maade,
I mange Dage Meget skeer,
Og Fremtid er en Gaade!

XLIX. Rusland.

- 1 Jeg er en egen Verdens-Deel,
Veed knap mig selv at maale,
Er dog endnu ei ganske heel,
Hvad tit er tungt at taale!
- 2 Fra den Tid *Kiew* og *Novgorod*
Var mine Hoved-Stæder
Jeg tit har skiftet Drott og Lodd,
Kom seent til gode Sæder!
- 3 *Mogolerne* engang mig tog,
Og det var Hedning-Hunde,
Derfor til Helved jeg dem jog,
Det snarest jeg kunde!
- 4 Skiøndt Krigen bliver immer ved,
Er Freden dog min Glæde,
Men ingen Mand har længer Fred,
End Naboer tilstæde!
- 5 Imidlertid, for varig Fred,
Jeg intet Offer sparer,
Og Midlet til mit Øiemed
Beständig bedre svarer!
- 6 Med *Polen* velforligt jeg blev,
Med *Sverrig* nogenlunde,
126Og *Persien* jeg foreskrev
Den bedste Fred jeg kunde!
- 7 Engang min gamle Hoved-Stad
Vel tog de *Franske* Trolde,
Men der de fik det varme Bad,
Hvorefter kom det Kolde!
- 8 Med *Tyrken* har jeg prøved Alt,
Det Onde med det Gode,
Men ei engang med *Varna* faldt
Storherren mig til Fode!
- 9 Vil han, saa stokblind i sit Had,
Slet ingen Godhed ændse,
Jeg maaskee først ved *Zarograd*
Faaer en naturlig Grændse!
- 10 For England har jeg al Respekt,
Men nægter ei, mig tykkes,
Det tjende til vor Lige-Vægt,
Ifald det kunde lykkes!
- 11 Al Verden kjender *Peter Czar*,
Han var min Skole-Mester,
Ham takker jeg for hvad jeg har

Ved Øster-Sø i Vester!

- 12 Har nu jeg Flaade, Konst og Kram,
Forstand paa alle Dele,
Bli'r *Petersborg* et *Amsterdam*,
Jeg skylder ham det Hele!

127

L. Sverrig og Norge.

- 1 Hvis ikke Tant er Yngling-Tal,
Fra Sverrigs Konge-Borge
Sig svang den Æt til *Skiringshald*,
Som throned høit i *Norge*,
Men *Tungen der* blev *Sagas Skjold*,
Mens hende kun paa *Fyrresvold*
Man satte Bauta-Stene!
- 2 Selv *Skiøde-Konningen* var glemt,
Med sine Raadmænd strage,
Hvis ei hans Lignelse var giemt
I *Hellig-Olavs Sage*;
Da *Gamle Hakon* sank i Grav,
Først Bauta-Steen fik Rune-Stav
Paa *Upsals* Konge-Høie!
- 3 Til Grunde gik i Synke-Bæk
Kong *Hakons* Herre-Stamme!
Med Tvilling-Kronen *Magnus Smæk*
Det undtes da at bramme;
Men dog langt bedre stædt den var
Paa Daatter fiin af *Valdemar*,
Der voxde Gylden-Smykket!
- 4 Vel fik det aldrig siden Bod
For Nordens store Kone,
I firehundred Aar dog stod
Sig Nordens Tvilling-Krone,
Saa Riger to, i Aand og Ord,
Ei bedre gik for Eet paa Jord,
End *Dannemark* og *Norge*!
- 5 128Nu smeddet er i Nord, af Ny,
En anden Tvilling-Krone!
Til Kvad om den i høien Sky
Har Slettens Fugl ei Tone,
Og har end nye Kroner Glands,
Dog Tidernes Kiærminde-Krands
Omslynger kun de Gamle!
- 6 At *Kiøl* forbinder bedst i Nord,
Det nægtes kun af Giække,
Et Tvistens Æble er det *Ord*
Dog mellem Fjeld og Snekke,
Og Tiden er saa liig et Hav,
At skal den sige Dommen af,
Sin Sag vel Snekken vinder!

LI. Danmark.

- 1 Er jeg lav, og er jeg lille,
Mine Bække smaa,
Medens Klipper stande stille,
Kappes til en Aa!
Høiere end Skytter stærke,
Stige kan den svage Lærke!
Dybere end Kæmper hugge,
Kan og Barnet dukke!
- 2 Danmark, deiligst Vang, og Vænge,
Lukt med Bølgen blaa,
Kaldtes jeg af voxne Dreng,
Og af Piger smaa,
Under Nyn i grønne Skove,
Under Kvad paa blanken Vove,
129Om min *Dane-Bod* hin feire:
Kongens Viv i *Leire*!
- 3 Om end, i mit Skygge-Rige,
Riim fra Heden-Old,
Aldrig ret sig lod forlige,
Om min *Dan* og *Skiold*;
Immer dog han er min egen,
Drotten, slumrende paa Negen,
Vugget mild paa Orlogs-Snekke,
Inden Skjolde-Vægge!
- 4 Ei jeg praler af min *Frode*,
Brammer ei med *Rolv*,
Kjender Helte nok saa gode,
Som hans Kæmper tolv;
Glad jeg dog, i Bjarke-Maalet,
Hører Klang af Meer end Staalet,
Som, med *Frede-godes* Minde,
Vare kan og vinde!
- 5 Om, paa Øster-Søens Kyster,
Vingeslagne Aand,
Hørde Graad af bedre Syster,
Over *Phaeton*,
Derom tvistes maae de Lærde,
Lavt som jeg er og mit Giærde,
Danmark Taareperle-Hjemmet
Blev dog aldrig fremmed!
- 6 Om de fredegode Sjæle,
Andensteds i Vraa,
Fandt et bedre Efter-Mæle,
Under Skyer blaa,
130End i mine grønne Skove,
Derom tør ei Kamp jeg love,
Vist dog i et kiærligt Minde
Leved de herinde!
- 7 *Hrodgars* Kvad i Ridder-Salen,
Konge-Riim fra *Soer*,
Sagas Røst i Jøkul-Dalen,
Skovens Fugle-Chor,
Tone, over Skjoldung-Grave
Tolke godt de Rune-Stave,
Saxo snildt, med Romer-Prenen,
Prak i Kampe-Stenen!
- 8 Mellem mange grønne Grave
Har man Venner faa,
Og med Penne-Fjer til Stave,
Maa man varlig gaae,

Sagtens blev jeg lidt tilbage,
Fremfor i de gamle Dage,
Dog endnu jeg Bølge-Heste
Rider med de Bedste!

9 Seiles kan der mange Mile,
Mens paa een man gaaer,
Lov man har til sig at hvile,
Medens Vinden staaer!
Derfor, Gutter, ud med Snekken,
Overalt, ja selv i *Bækken!*
Blade-Skib med Penne-Master
Der kun Daaren laster!

10 Solen seer man allevegne,
Maanen ligesaa,
131 Sky sig over alle Egne
Hvælver dyb og blaa,
Himlen, som i dybe Strande,
Speiler sig i flakke Vande,
Og hvor ei er Væld og Rende,
Der er Verdens Ende!

11 Derfor, selv paa vilden Hede,
Hvor en Hytte stod,
Immer, uden langt at lede,
Hitter man en Flod,
Seilbar for den sære Snekke,
Der sig folde kan og strække,
Er som *Rummet* og som *Tiden*,
Baade stor og liden!

12 Om den sang de gamle Skjalde,
Som de kunde bedst,
Pleied den og tit at kalde
Odins Ride-Hest!
Hest paa Hav, og Kiøl paa Klipper,
Ligegodt, naar ei den glipper;
Her dog skal den Bølgen flække,
Som en *Blade-Snekke!*

LII. Den Christne Tro.

1 Jeg er saa underfuld en Magt,
Hvor ret jeg kom til Live,
At Pennen, selv med Aand i Pagt,
Ei klart det kan beskrive!

2 Usynlig er jeg, fremfor Alt,
Og dog saa nem at kiende,
132 Som om i himmelhøi Gestalt
Jeg saaes til Verdens Ende!

3 Vel fremmed, paa hver Plet af Jord,
Man fundet har min Stemme,
Dog overalt, hvor *Sandhed* boer,
Jeg har i Grunden hjemme!

4 Som den Eenbaarne, jeg af Muld
Kun Tidsel har og Nælde,
En Torne-Krands, og Korsets Bul,
Hvortil jeg mig kan hælde!

Men overalt, hvor gode Ord

- 5 Kan gode Steder finde,
Jeg skaber Mark, i Syd og Nord,
Hvor Melk og Honning rinde!
- 6 Og naar jeg misted hvad, af Jord,
Jeg syndes kun at have,
Da blev min Magt og Ære stor,
Ved mine Venners Grave!
- 7 Jeg Verden altid var forhadet,
Og bar kun Torne-Krone,
Men aldrig stod jeg dog forladt,
Og aldrig faldt min Throne!
- 8 Med Sølv og Guld min Kæmpe-Trop
Jeg frister ei og fæster,
Men siger blot: Guds Fred! stat op,
Og sid blandt Kongens Giæster!
- 9 Det Ord, i attehundred Aar,
Befolket har mit Rige,
133Skiøndt altid paa min Kirke-Gaard
Et Kors var Himmel-Stige!
- 10 Min Gaade er et *Guddoms-Ord*,
Som skaber hvad jeg nævner,
Som fylder Dale trindt paa Jord,
Og Klipperne udjævner!
- 11 Med *Det* indvier jeg min *Daab*,
Velsigner jeg mit *Bæger*,
Saa hist udspringer Livets Haab,
Og her det vederkvæger!
- 12 Med *Det* jeg skaber gode Kaar,
For mine Kæmper lave,
Saa de kan lee ad Bane-Saar,
Og springe over Grave!
- 13 Med *Det* jeg skaber Viin af Vand,
Og Paradis af Ørke!
Med *Det* jeg skaber Lys om Land,
Mens Verden raaber: Mørke!
- 14 Mit Rige kaldes *Christenhed*,
Og Herren kiender Sine,
Skiøndt ingen Mand paa Jorden veed,
Hvormange der er *mine*!
- 15 Kun det er *klart*, *de* er det *ei*,
Som ei mig vil bekiende,
Og at jeg løi, ifald min Vei
Gik ei til Verdens Ende!
- 16 Men dog, saa vist, som *Sandhed* kun
Med *Ord* kan *Alt* beseire,
134Er *Sandhed Ordet* i min Mund,
Og *Gud* i mine Leire!
- 17 Jeg trodsed Dumhed, trodsed Kløgt,
Og Verdens Aand i Vælde,
Og Verdens Lyst, og Dødens Frygt,
Jeg trodser Aar og Ælde!
- 18 Jeg laae i Dvale mangan Gang,
Men blev ei Orme-Føde,
Og aldrig bølged nogen Vang,
Hvis ikke Sæden døde!

- 19 Lad hvisle kun i Orme-Gaard,
At nu jeg er lagt øde!
Jeg kroner ligefuldt mit Aar,
Med Frugtbarhed og Grøde!
- 20 Ja, op jeg staaer, som Ax i Vang,
Som Mai i Bøge-Skove,
Og prægtig, under Fugle-Sang,
Som Gylden-Soel af Vove!
- 21 At Lyset er mit Klædebon,
At Korset er min Ære,
Og at mit Ord er Liv og Aand,
Det skal da Verden lære!
- 22 Det kiendes skal, naar, som en Soel,
Jeg straalere brat med Størke,
Adspredende, fra Pol til Pol,
Alt Hedenskabets Mørke;
- 23 Opvækkende de tørre Been
Til Liv af *Jakobs* Grave,
135 Fremlokkende af Stok og Steen
En deilig Blomster-Have;
- 24 Udstraalende den Herres Glands,
Som aabenbar kun døde,
For at med Livets Rosen-Krands
Jord-Klimpen *Ham* kan møde!
- 25 Ja, naar *Han* kommer i det Blaa,
Da er mit Værk tilende,
Hvad Troende i Speilet saae,
Skal Salige erkiende!
- 26 Om *Han* end tøver, troe *Ham* dog!
Han Ingen har bedraget,
Som, trods al Prat om Billed-Sprog,
Paa *Ordet* *Ham* har taget!

Anmærkninger.

Aden, i Arabien ved Bab-el-Mandeb, var en rig og mægtig Stad, saalænge den ostindiske Handel gik over det røde Hav.

Alba var i 6 Aar Philip den 2dens Statholder i Nederlandene, og roste sig selv af, i den Tid at have ladt 18000 Mennesker henrette. Han oprettede sig ogsaa selv en Ære-Støtte i Antwerpen, hvor man saae ham som en Jern-Mand træde to Mennesker paa Nakken.

Albuquerque lagde Grunden til Portugisernes Magt i Ost-Indien, ved at anlægge Goa, og indtage saavel Ormus, som Malacca.

Alexandrien (ved Nilen og Middelhavet) er anlagt af Alexander den Store, som der fandt sit Gravsted. Den blev mest bebygget med Græker og Jøder, og var i Ptolomæernes Tid det berømteste Lærdoms-Sæde i hele Verden. Under de Romerske Keisere havde ogsaa de Christne deres berømteste Høi-Skole der, og i

Middel-Alderen var den Oplags-Stedet for de Ost-Indiske Vahre, som afhentedes der af Venetianer og Genueser.

Alfred er den berømteste af alle de Angelsachsiske Konger, regierede omtrent 30 Aar, forsvarede Landet kiækt mod de Nordiske Vikinger, som idelig angreb Kysterne, og skal selv have skrevet endeel angelsachsiske Bøger, som endnu er til.

Alkuin var En af de lærdeste Angel-Sachser i det 8de Aarhundrede, som i lang Tid opholdt sig ved Keiser Carl den Stores Hof, og oprettede siden en berømt Skole i Tours.

Amalfi er en Søstad i Kongeriget Neapel (ikke langt fra Salerno) hvor man først (under Kors-Togene) fandt den gamle romerske Lov-Bog (som fører Navn efter Justinian den 1ste) fuldstændig igien, som siden har været Ju¹³⁷risternes Bibel, undtagen i Engeland, (og tildeels i Norden) hvor Folkets egne gamle Lov-Bøger fik Lov til at giælde. Omtrent paa samme Tid skal man ogsaa først have fundet Compasset i Amalfi.

Amsterdam i Holland hviler paa Ege-Pæle i et Hænge-Dynd. Da Antwerpen (som dengang var Dronningen blandt de Nederlandske Handels-Stæder) udholdt en frygtelig Beleiring af Spanierne, skal Amsterdammerne have sagt: lad kun Spanierne tage den, saa flytter alle de protestantiske Indbyggere til os; og det er ganske troeligt, thi da Hollands egen Statholder siden beleirede Antwerpen, blev en Amsterdammer (Byland) overbeviist om at have ført Krudt og Kugler til Fienden, men han svarede meget fripostig, at det Samme havde Saamange gjort, og at hvor der var Noget at hale, vilde han seile, om det saa end var giennem hede Helvede, og see, han blev frikiendt.

Angelo (Michael Buonarotti) er den berømteste af alle florentinske Malere. Han overlevede Midten af det 16de Aarhundrede, og hans store Maleri af Domme-Dagen, som endnu findes i Rom, agtes for mageløst i sit Slags.

Angel-Sachser er det vedtagne Navn paa alle de Nordiske Vikinger, som i det 5te og 6te Aarhundrede indtog det meste af Engeland, og stiftede 7 Riger, hvori Alt (undtagen Wales) endnu inddeles. Deres Sprog (en egen Blanding af Tydsk og Nordisk) var det Første, som efter det Romerske ret blev et Bog-Sprog, og, skiøndt der endnu kun er faa angel-sachsiske Bøger præntede, har man dog mange i Haand-Skrift. Det var ogsaa fornemmelig ved Angel-Sachser, at Christendommen udbredtes baade i Tydskland og Norden.

Antiochien, anlagt af Seleucus, (som efter Alexander den Stores Død stiftede det Syriske Rige) blev, ligesom Alexandrien, mest bebyggt med Græker og Jøder, og her fik de, der troede paa Christus, først Navnet Christne. Un¹³⁸der det første Korstog blev Antiochien ved Forræderi taget af Boemund, men strax derpaa beleiret og udhungret af en stor Tyrkisk Krigshær, saa her fandt mange tusinde Korsfarere deres Grav, og kun ved et stort Vidunder slog Gotfred sig, med Levningerne af Hæren, igiennem Fienden, og indtog Jerusalem.

Antwerpen hedder egentlig Andorp, og var en af de rigeste Handels-Stæder i Europa, da den blev

udplyndret og tildeels brændt af Spanierne (1576) og neppe havde den forvundet dette Stød, da den efter det mest haardnakkede Forsvar maatte overgive sig til Hertugen af Parma, mistede sine driftigste Indbyggere, som flyttede til Amsterdam, og forfaldt.

Arcole er en Landsby ved Floden Etsch, ei langt fra Bergamo, hvor Napoleon vandt sit andet Hoved-Slag i Sommer-Krigen 1796.

Ariost var en berømt italiensk Digter fra Lombardiet, i Keiser Carl den Femtes Tid, og er især navnkundig af sit store Riim over Keiser Carl den Stores æventyrlige Jævning Roland (Orlando).

Arke-Land kalder jeg Engeland, fordi man der finder Spor af Alt hvad Mærkeligt der var i den gamle Folke-Verden omkring Middelhavet, baade Ondt og Godt.

Arminius og Gomar var to navnkundige Theologer paa Høi-Skolen i Leiden, som bestreed hinanden paa Liv og Død.

Artus eller Arthur, med sine Riddere omkring det runde Bord, er en æventyrlig Helt, om hvis store Vælde, og glimrende Seire, saavel over Romerne, som over alle Kongerne i Norden, de gamle Britte-Krøniker fra Wales og Bretagne veed Meget at fortælle.

Augustin var Hoved-Manden for de Munke, Biskop Gregor den Store i Rom (omtrent 600 efter Chr.) sendte over til Engeland for at christne Angel-Sachserne, og han blev den første Ærke-Biskop i Canterbury.

139 Bancho er en af Makbeths Stal-Brødre, hvem der skal være spaaet om kongelig Æt, og fra hvem man siger, Stuarterne nedstammede.

Bannokborn er en lille Aa i Nærheden af Stirling, hvor det store Slag stod mellem Skotter og Engelskmænd. (Midsommers-Dag 1314).

Bataver er i Romerske Bøger Navnet paa Endeel af Nederlænderne, og det er snurrtigt, at Hollandske Lærde selv har udledt Navnet af baat γ : Baade, Profit.

Bec var et Kloster i Normandiet, hvor Lombarden Lanfrank, i Vilhelm Erobrers Tid, grundede en berømt og frugtbar Skole.

Beda en angel-sachsisk Munk (700 eft. Ch.) var i sin Tid vel den lærdeste Mand i hele Christenheden, og har iblandt andet efterladt en Historie om Christendommens Indførelse og Skæbne i Engeland, som er meget vigtig, og bekjendt under Navn af Bedas Kirke-Historie.

Bjerget var netop Navnet, de Grummeste, med Robespjerre i Spidsen, gav dem selv.

Bifraust er, i Nordens gamle Hedning-Kvad, Navnet paa en Bro de tænkte sig mellem Gudhjem og Jotunheim eller Jette-Verden.

Bjovulf besynges i et herligt angel-sachsisk Digt, som en Gothisk Stærk-Odder, der sloges kiækt med Trolden Grændel og hans Moder i Danmark, og tilsidst med Ild-Dragen Stærkhjort i Gothland, som ogsaa

fik sit Banesaar, men ødelagde Helten.

Boccz var en af de berømteste Toskanske Digtere i det 14tende Aarhundrede, jevnaldrende og godevenne med Petrarch.

Bonifas den Ottende (ved Aar 1300) var en af de herskesygeste Paver i Rom.

Bruus (Robert) blev efter mange æventyrlige Hændelser sit Fædrenelands Befrier fra det Engelske Aag, og var Hoved-Manden i Slaget ved Bannokborn, men hans Mands-Stamme paa den Skotske Throne uddøde med hans Søn David, hvorpaa Riget tilfaldt hans Daatter-Søn Robert Stuart.

Brygge (Brügge) en Kiøbstæd i Flandern, hvor Hertug Philip den Gode sædvanlig holdt Hof, og hvor det store Marked stod for hele Europa, medens Venedig og Genua i Syden, og Hanse-Stæderne i Norden, besørgede Verdens-Handelen.

Buonarotti var Maleren Michael Angelos Binavn.

Bærtelsmæsse-Natten ∴ Bartholomæus-Natten er det almindelige Navn paa et grueligt Blodbad, som det Franske Hof, under Karl den Niende, svigefuld anrettede mellem Hugonotterne.

Caermarthen er en Bye i Wales, hvor Kong Edvard den Anden var født.

Calicut er en Søstad paa Malabar-Kysten i Ost-Indien, hvor Vasco de Gama først landede.

Calvin var en Franskmand, der, i det 16de Aarhundrede, efter Luthers Exempel, stod op imod Paven, og fik sit Borgeleie i Fristaden Genf, hvor han, som en Pave, vendte op og ned paa Kirken efter sit eget Hoved.

Camoens, den eneste portugisiske Skjald, som er blevet berømt i Europa, tilbragde selv en Deel af sit urolige Levnets-Løb i Goa, besang i sin Lusiade Portugisernes Helte-Giæringer i Ost-Indien, og oplevede selv Portugals Indtagelse af Spanierne.

Carl den Dristige faldt ved Nancy i Lothringen (1477) og var Sidste-Manden af det Burgundiske Huus.

Carl den Sjette, Keiser i Tydskland, Konge i Ungern og Bøhmen, og Herre over Lombardiet og Nederlandene, var Sidste-Manden af det Østerrigske Huus (d. 1740) som over i trehundrede Aar havde baaret Keiser-Kronen.

Carmel-Guden, som (efter Taciti Beretning) spaaede Vespasian sin Lykke, maa, efter Beskrivelsen, være Jehovah, hvis gamle Alter paa Bjerget Carmel (opreist af Propheten Elias) vel har givet Anledning til Opkomsten af et Orakel eller Spaa-Huus der.

Carthago skal være bygt førend Rom, af Tyriske Flygtninger, under Prindsesse Didos Anførsel, og blev, efter Ødelæggelsen af Romerne, opbyggt igien, saa der var (indtil Vandalernes Indbrud) en af de berømte Biske-Stole i den gamle Christenhed.

Chaucer levede i det fjortende Aarhundrede og agtes for den Ny-Engelske Poesies Fader. Han var samtidig

med Petrarch og Boccacaz, og hans Riim er mest Oversættelser af Italienske og Normanniske.

Christendom betyder historisk den Tro paa Jesus Christus, som Guds eenbaarne Søn og Verdens Frelser, der alt for 1500 Aar siden var udbredt over hele det Romerske Rige, og faldt ei med det, men skabde en nye Christenhed af Skyther og Barbarer, som Paven i Rom (det eneste overblevne Apostoliske Sæde) vel bragde under Aaget, men som dog bevarede den oprindelige Tro der fulgde med Daaben, og avlede en Troes-Helt i Morten Luther, der afkastede Pave-Aaget, og stræbde, ved Hjælp af Bibelen, at give den nye Christenhed samme Skikkelse som den Gamle, hvilket vi kalde at reformere. Under Revolutionen afskaffede Franskmændene høitidelig Christendommen, og giennem det attende Aarhundrede syndes den Christne Tro allevegne at ville uddøe, saa den tilsidst hardtad kun nævnedes som en forældet Over-Tro, der skulde spottes med; men da Troen øiensynlig er levet op igien i det nittende Aarhundrede, har de Vantroer, der af verdslige Grunde vil skride for Christne, bemærket, at man gierne ved Christendom kunde forstaae alle deres Lærdom, der kaldte Jesus Christus deres Lære-Mester, endskiøndt de ikke troede paa ham, men bestred den Christne Tro, og naar man i saa alvorlig en Sag vil lege med Ord, lader det sig ganske rigtig sige; men naturligviis bliver denne splinterny Christendom aldrig den 142 Gamle, der har gjort Gierningerne i Tidens Løb, og Oplysningens Venner maae de for Alting ikke kalde sig, der, ved at stemple Modsigelse af den Christne Tro til Christendom, aabenbar stile paa at forvirre Kirke-Historien, og Menneskets Begreber om Tro og Vantro, Ja og Nei, Sandhed og Løgn, som Lyset skarpt adskiller, og kun ægyptisk Mørke kan synes at forbinde.

Cid (Roderik) er den berømteste Spanske Helt fra Middel-Alderen, om hvem der er gjort deilige Kæmpe-Viser. Han levede i det ellefte Aarhundrede, og indtog Toledo faa Aar før det første Korstog. Den Normanniske Digter Corneille har opfrisket hans Ihukommelse ved et Skuespil som bærer hans Navn.

Comines (Philip) var en Flæming, først Minister hos Hertug Carl den Dristige i Burgund, og siden hos hans Arve-Fiende Kong Ludvig den Ellefte i Frankrig. Han har beskrevet sin Tids Historie.

Constantin den Store lod sig først kort før sin Død ved Daaben indlemme i den Christne Kirke, saa det er intet Under, om man finder hans Levnet uchristeligt, men Tro paa Christus, som en almægtig Skyts-Aand, og paa Korsets Tegn, som et uovervindeligt Skjolde-Mærke, havde han aabenbar fra den Tid, han (efter hans egen Fortælling til sin Levnets-Beskriver Biskop Eusebius) saae det Kors i Skyen, og overvandt sin Medbeiler Maxents med det Tegn i sit Banner.

Culloden, ikke langt fra Inverness, var det Sted, hvor den sidste Stuart (Carl Edvard) efter endeel Fremgang, leed et afgjørende Nederlag (1746) saa han neppe selv i Kvinde-Klæder undslap til Frankerig.

Cædmon er en berømt angel-sachsisk Skjald, om hvem Beda, der var samtidig med ham, men noget yngre, fortæller, at han paa sine gamle Dage blev Skjald, ved at drømme, Kong David rakde ham sin Harpe. Man har endnu 143 deilige Brud-Stykker af hans Bibel-Riim, men kun sammenblandede med maadelige Efterligninger.

Danmark er det Mindste af Nordens Riger, men at det dog i Old-Tiden maa have været Hjem-Stavnen for

de navnkundigste Mænd, og Skuepladsen for de mærkværdigste Begivenheder, synes klart, da Angelsachser og Islændere veed mest om Danske Konger at fortælle. Dog kommer dette vist ogsaa tildeels deraf, at Danmark (som vi see af Saxos Krønike) omhyggelig har giemt paa sine Old-Sagn, og altid næret en besynderlig Lyst til at smykke Fædres Grave med levende Blomster.

Dante, Fader til den Toskanske, og paa en Maade til hele den ny-europæiske Digte-Kunst, var en Florentiner, og blomstrede ved Aar 1300.

Douglas er Navnet paa en Skotsk Adels-Slægt, som har frembragt mange berømte Mænd, blandt hvilke den Navnkundigste er Robert Bruces tro Stal-Broder James, som efter Kongens Død gik i hans Sted til Spanien, og holdt Slag med Troens Fjender (Mohrerne) hvor han faldt paa Ærens Seng.

Douzepers er et fransk Ord, som betyder Carl den Stores tolv Jævnninger (efter Frankrigs gamle Inddeling i tolv Provindser) og gik i denne sære Skikkelse med Normannerne over i det engelske Sprog.

Druserne er et stridbart Folk, der vanker halvildt omkring mellem Libanons Bjerge.

Dyk (van) kaldt Portrait-Malernes Konge levede i det 17de Aarhundrede, og var en Discipel af Rubens.

Edvard. Af dette angel-sachsiske Navn havde Engeland i Middel-Alderen tre Konger paa Rad, som regjerede over et heelt Aarhundrede (f. 1272 til 1377) og af hvilke især den Første og den Tredie ere saare mærkværdige. Edvard den Første (som Skotterne kalde Langskank) indtog Wales, og tilsneg sig den Skotske Krone, som hans Søn, Edvard af Caermarthen, igien tabte ved Bannokborn. Edvard den Tredie var Fader til den saakaldte sorte Prinds, Frankrigs Rædsel, og Stamfader til Husene York og Lancaster, der i det femtende Aarhundrede førte blodig Kiv om Thronen.

Eginhard var Haand-Skriver hos Karl den Store, og har beskrevet hans Levnet.

Einer Buekryster ♂: Thambeskælver, Norges berømteste Bue-Skytte, som i sin tidlige Ungdom var med Olav Tryggesen paa Lang-Ormen, og i sin Alderdom blev lumskelig myrdet af Harald Haardraade.

Encyclopædi er et græsk Ord, som betyder en Kundskabs-Kreds, og saaledes samler hvert Folk gierne Kiernen af sine Kundskaber under Eet, naar Det troer omtrent at være udlært; men den franske Encyclopædi har den gruelige Mærkværdighed, at den er et Liv-Stykke af Voltaire og hans Stalbrødre, som agtede det for den høieste Viisdom at være uden Gud i Verden, og stræbde at hendreie al deres Kundskab til Besmykkelse af den største Taabelighed.

Engeland har, siden Vilhelm Erobrers Dage, kun i tohundrede Aar (1485-1689) haft Konger af indenlandske Huse, Tudor-Slægten nemlig, som var Kymbrisk (Vallisisk) og Stuarternes, som var Skotsk; men det er mærkeligt, at saa misfornøiet man i det Hele var med disse herskesyge Slægter, var det dog i aandelig Henseende Englands gyldne Tid, hvori det opfyldtes, hvad enkelte Stor-Mænd, som Viklef (En af Luthers Forløbere) og Chaucer i det fjortende Aarhundrede havde spaaet. Det er nemlig forbausende, hvilken Mængde af store Hoveder i alle Fag, Engeland i det sextende og syttende Aarhundrede avlede og fostrede, blandt hvilke en god Deel har skaffet sig et udødeligt Navn ved deres efterladte Skrifter.

Under den Sidste af Tudor og den 145første Stuart (Dronning Elisabeth og Jakob den Første) levede saaledes de overordenlig store Digtere Spenser og Shakspear, den sjeldne Historieskriver Holinshed, og den dybe Tænkter Frands Baco, medens Mange heldig kappedes om at oversætte Oldtidens og Middel-Alderens Mester-Værker af fremmede Sprog. I det attende Aarhundrede blev derimod Smagen og Synsmaaden for aandelige Ting mere og mere fransk, og udvortes Magt og Rigdom de Hoved-Hjul, hvorom Alting dreiede sig, og man forstaaer vel nu de store Engelskmænd bedre udenlands, end i deres Hjemstavn.

Erasmus fra Rotterdam var, i Begyndelsen af det sextende Aarhundrede, agtet for den lærdeste og kløgtigste Mand i hele Europa.

Ferdinand. Af dette Navn er især tre Fyrster mærkværdige, nemlig: den Spanske Ferdinand den Catholske, hans Daatter-Søn, som (efter sin Broder Carl den Femte) blev den første Keiser af dette Navn i Tydskland, og Dennes Sønne-Søn, Ferdinand den Anden, som i Trediveaars-Krigen ubarmhjertig stræbde at udrydde Protestanterne.

Fingal, Bjerg-Skotternes (de skotske Galers) æventyrlige Helt, er først egenlig blevet bekiendt efter Midten af det attende Aarhundrede, ved de Ossianske Digte, hvori han løftes til Skyerne.

Florents i Toskana (de Gamles Tuscien eller Etrurien) kaldtes i Middel-Alderen Italiens Athenen, fordi den (ligesom Athenen i Grækenland) gav Bog-Sproget Love, og var længe Hjem-Stavnen baade for Kunst og Kløgt. Den borgerlige Tilstand var ogsaa meget urolig (ligesom i Athenen) thi først sloges Adelen enstund om Regieringen, og siden havde hvert Laug sin korte Regierings-Tid, indtil Slagterne omsider fik Hals og Haand over Folk, og beredte det Mediceiske Kiøbmands-146Huus et langvarigt Herredømme, fra Begyndelsen af det sextende Aarhundrede.

Frankerig havde, ved Midten af det syttende Aarhundrede, sin første berømte Skuespil-Digter i Normannen Corneille, og hermed begynder den Franske Literaturs Guld-Alder, (hvor den Engelske slipper) varende til henimod Slutningen af det attende Aarhundrede. Hvad Europa altid var enig om, angaaende den Franske Stads og Fiinhed, at det var uægte Glimmer, har man først nylig ret begyndt at anvende paa den Franske Aandelighed, men det er derfor ikke mindre passeligt, og det er langt mere nødvendigt, naar Mennesket ikke vil fornedre sig til Dyrene, men svare til sin guddommelige Herkomst; thi at belee det Guddommelige, fordi det er over os, (underligt) og forgude det Dyriske, fordi det er under os (falder os begribeligt) det er Franskmændenes ægyptiske Viisdom. Derfor er hos deres Digtere (fremfor alt hos Voltaire) det Gudelige og Menneskelige sædvanlig koldt og dødt, men det Dyriske og Djævelske varmt og levende, thi Spot med det Guddommelige, i og over os, maae vi kalde Djævelskab, da den ikke er dyrisk, men dog ligesaa umenneskelig som ugudelig.

To nøie sammenhængende Fortrin har imidlertid de franske Mester-Stykker for alle Andre i det ny Europa, det er Eenhed og Klarhed, som vist nok kiøbes meget for dyrt paa Dybdens eller Sandhedens eller Livets Bekostning, men som derfor ligefuldt bør skattes efter deres Værd, og maa med Flid, paa en forsvarlig Maade, eftertrages, naar det skal poetisk gestalte og videnskabelig klare sig, hvad Engellænderne have sammenblandet, og Tydskerne sønderlemmet.

Friedrich den Eneste blev Konge i Preusen paa samme Tid, som det Østerrigske Huses Mands-Stamme uddøde, med Carl den Sjette og han fandt det godt at fiske i rørte Vande, hvorved han erhvervede den største Deel af 147Schlesien, som han siden, i Syvaars-Krigen, (1756-63) til hele Europas Forundring, kiækt forsvarede mod Østerrig, Frankerig og Rusland. Al Tro var ham Tant, og Tydsk en Pestilense.

Froissard, fra Valenciennes i Hennegau, laae immer paa Reisen mellem Kongers og Fyrsters Gaarde, i Engelland (under Edvard den Tredie) Italien, Frankerig og Burgund, for han holdt meget af Stads og Lystighed, men da han var et godt Hoved, og havde sine Øine med sig, er den store Krønike, han skrev om sin Tid, netop ved hans megen Færdsel, blevet en af de vigtigste Kilder til det fjortende Aarhundredes Historie, med hvilket han endte sin Bog og sine Dage.

Fyrresvold ved Upsal, var, efter Yngling-Tal, det almindelige Gravsted for de Svenske Drotter af Yngling-Ætten.

Gjotto var en af de første berømte Byg-Mestere i Florents.

Gonzales er den Ældste af de Castiliske Helte, som gjorde sig berømt i Krigen mod Mohrerne.

Godtfred af Bouillon (i Lothringen) døde, efter Jerusalem's Indtagelse, før Aaret var omme.

Groot (Grotius) er den berømteste Hollandske Skribent fra det syttende Aarhundrede.

Gustav Adolph var Sidste-Manden af Vasa-Slægten paa Sverrigs Throne, og faldt i Slaget ved Lüzen (1632).

Gylden-Skindet er Navnet paa en Ridder-Orden, som Hertug Philip stiftede i Brygge, og som nu uddeles baade i Spanien og Østerrig.

Havelok var, (efter et gammelt engelsk Sagn) en Dansk Prinds, der i Old-Tiden blev gift med den engelske Prindsesse Guldborg, og fra hvem Svend Tveskiæg og Store Knud udledte deres Ret til Engeland! Sagnet ligner besynderlig vores om Amllet.

Hanse-Stæderne var et stort Kræmmer-Laug, med Hamborg 1480 og Lybek i Spidsen, som, efter Valdemar Seiers og Hakon den Gamles Tid, spillede Mester i de Nordiske Farvande, og rev al Handelen til sig.

Harald Haardraade, Hellig-Olavs Halvbroder, findes lyslevende beskrevet hos Snorro.

Hastings, i Sussex, var Landings-Stedet for Vilhelm Erobrer, da han, med sine Normanner, indtog Engeland (1066).

Henrik den Fjerde, den første Bourbon paa Frankrigs Throne, og en udmærket Konge, blev myrdet paa Gaden i Paris, i Begyndelsen af det syttende Aarhundrede.

Herodot er en af Verdens vigtigste Bog-Skrivere, thi han levede mellem Cyrus og Alexander den Store, bereiste baade Grækenland og hele det Persiske Rige, og har af de indsamlede Efterretninger leveret os en Verdens-Krønike i den jævreste Stil, som vi skylder næsten Alt hvad vi veed om Ægyptens, Asiens, og

Grækenlands Tilstand i Old-Tiden.

Hildebrand, hvis Pave-Navn blev Gregor den Syvende, omtales sædvanlig som et Uhyre, men mellem de kraftige Paver var han dog uidentvivel den mest uegennyttige.

Homer berømmes over al Verden, for sine to Helte-Digte, der knytte sig til Troja-Toget, saa Iliaden besynger Græker-Livet under Trojas Beleiring, og Odysseen de Æventyr, Odysseus (Ulysses) fristede paa sin Hjem-Reise, fra Troja til den lille Græske Øe Ithaka. Disse Kvad er saa livlige og troe Skildringer, at man ligesom seer for Øie hvad de beskrive, og mere derfor ligesaa meget, som de fleste andre saakaldte Helte-Digte kiede.

Hugonotter er et Øge-Navn, som man i Frankerig gav Calvins Tilhængere.

Johannes Müller fra Schaffhausen, (der først er død for 20 Aar siden) begyndte paa en Schweitser-Historie, som trætter lidt, fordi Stilen er tvungen, men skildrer godt, og 149staaer som et Alpe-Stykke mellem det attende Aarhundredes kiedsommelige Mose-Krøniker.

John Bull er et Øge-Navn, Engellænderne har givet dem selv, som et Stats-Legeme betragtet.

Jon Barbour, fra Aberdeen, skrev endnu i det fjortende Aarhundrede sin Rim-Krønike om Robert Bruus, og det er Nok sagt til dens Roes, at, skiøndt den (saavidt man veed) først blev trykt i Begyndelsen af det syttende Aarhundrede, er den dog blevet en Folke-Bog i Skotland, og har oplevet over tyve Oplag. Udenfor Stor-Britannien er den imidlertid endnu hardtad ganske ubekendt.

Jorvik er det gammelnordiske Navn paa York.

Irmin-Sule ☉: Verdens-Støtten, var de hedenske Sachsers ypperste Helligdom, og skulde vel svare til Asken Ygdrasil i Norden.

Italien blev, efter Carl den Stores Tid, en Skue-Plads for stor Forvirring, da de Tydske Keisere, lige indtil Midten af det trettende Aarhundrede, gjorde Paastand paa Over-Herredømmet, og mægtede dog neppe at holde de lombardiske Stæder i Ave, end sige da at holde Styr paa Pave, Araber, og Normanner. Siden var der enstund i Lombardiet og Toskana omtrent ligesaa mange smaae Republiker som Stæder, og skiøndt det dermed gik uroeligt til, var dog det fjortende og femtende Aarhundrede Italiens gyldne Tid; men allerede i det femtende Aarhundrede opløste de fleste Republiker sig i smaa Tyrannier, som efterhaanden smeltede sammen til større, uden at det derfor blev bedre.

Julius Cæsar opkastede sig til Roms Herre, og af hans Navn har Keiser-Titelen sin Oprindelse.

Julian var en Syster-Søn af Constantin den Store, som igjen oprettede Afguderiet, hvorfor de Christne kalde ham Apostaten ☉: den Frafaldne, men egenlig narredes han dog kun med de gamle Fabler; og tragtede kun efter Meisterskab i Koglespil og sorte Konster, som Christendommen fordømde.

Jøkler ☉: Iisbjerg.

Kolbrand Jette svarer i de Engelske Kæmpe-Viser omtrent til Langbeen Rise i vores.

Kvægsølv-Vætter kan vel betegne hvad Franskmændene kalde Skiønaander, thi naar vi sige om En: der er Kvægsølv i ham, mene vi dermed en vis flygtig Livlighed, som netop hos de vittige Franskmænd er i sin Kraft.

Leonidas, Konge i Sparta, holdt med en Haandfuld Kæmper Stand mod Serxes i Snevringen mellem Oeta-Bjergene (Thermopylæ) og, skøndt han faldt med alle sine Følge-Svende, satte han dog derved Mod i sine Lands-Mænd, og vandt et udødeligt Navn.

Lodi, med sin Bro over Adda-Floden, blev navnkundig over hele Europa, ved den glimrende Seier, Bonaparte vandt der over Østerrigerne (i Mai 1796).

Lukas fra Leiden er Formanden for de hollandske Malere, som ikke bryder dem stort om, hvad de maler, naar det kun bliver godt afmalet som det er. Lukas var samtidig med Luther.

Luther (Morten) er et stort Vidunder, thi med ham *levede*, i det sextende Aarhundrede, aabenbar den gamle Christne Tro, der syndes at være baade død og begravet, op igien, med en forbausende Kraft, og skabde, ved Hjælp af Bibelen, en christelig Oplysning, der aldrig kan bruges saa ilde, den jo høirøstet vidner om, at de som følge Christus, gaae ikke i Mørke.

Løwen, i Brabant, er Sædet for Nederlændernes gamle Høi-Skole, (stiftet i Begyndelsen af det femtende Aarhundrede) men fik, under Opstanden mod Philip, en farlig Medbeilerinde i Leiden, i Holland, og disse to Høi-Skoler udtrykte siden paa det Bestemteste baade den kirkelige og borgerlige Uforligelighed mellem Holland og Belgien.

Macbeth, en Skotsk Jarl, som (i Knud den Stores Tid) myrdede sin Konge Dunkan, og ranede Kronen, er egentlig først blevet navnkundig ved det Skue-Spil af Shakspear, som bærer Navn efter ham.

Maglegaard eller Myklegaard var det Nordiske Navn paa Konstantinopel.

Mainotterne udgive sig for de gamle Spartaneres Afkom, hvis Land de beboe, og have selv under Tyrken beholdt en vis Selvstændighed, der taler for Herkomsten.

Mameluker ☪: Trælle er oprindelig Navnet paa Slaver fra Nord-Asien, som en ægyptisk Sultan i det trettende Aarhundrede købte af Mogolerne til Krigs-Brug, men de bemægtigede sig snart Regieringen, og oprettede et Mameluk-Rige, (med Kairo til Hovedstad) som varede indtil Tyrkerne (i Begyndelsen af det sextende Aarhundrede) indtog Ægypten, og selv siden vedblev Mamelukerne, som Kriger-Stammen (der immer fornyede sig med Nord-Asiatere) at raade mest i Landet. Deres Høvedsmænd kaldtes Beier, og gav selv Napoleon Nok at bestille, men Mahommed Ali har stjaalet Livet af de Sidste (1811) og dermed, indtil videre, gjort Ende paa Mameluk Magten.

Marengo en lille By paa Sletten mellem Alessandria og Tortona (i Montferat) som er blevet berømt ved den

store Seier Napoleon, efter sin æventyrlige Alpe-Vandring, vandt over Østerrigerne, i Skiærsommer 1800.

Maroniterne er den eneste Levning af Østerledens christnede Indbyggere, der, (mellem Libanons Bjerge) have vedligeholdt deres Selvstændighed mod de Mahomedanske Erobrere. Deres kirkelige Overhoved boer i Klosteret Kanobin, og kalder sig Patriarch af Antiochien.

152 Melkarth var en Tyrisk Halv-Gud, som mange af de Sagn tilhøre, Grækerne fortælle om Hercules.

Mexico (Mejiko) var et stort Keiserdom i Nord-Amerika, da Spanierne fandt den nye Verdens-Deel, men det blev snart indtaget af Vove-Halsen Cortez med en Haandfuld Spanier, og stod nu under Spanien, indtil Napoleon bemægtigede sig den Pyrenæiske Halv-Øe, men da rev hele det Spanske Amerika sig løs, og adskildtes, under bestandig Splid, i flere Stater, hvoraf Republiken Mejiko indtil videre er En.

Midgards-Ormen ☉: Verdens-Snogen skildredes af Nordens Hedning-Skjælde som et Hav-Uhyre, der snoede sig om hele Verden.

Mimer er et angel-sachsisk Ord, som betyder hukommelig, (det latinske memor) og bruges af Skjaldene, som Navn paa en guddommelig Viis-Mand, til hvem Odin pantsatte sit ene Øie, for at faae en Drik af hans Kilde. Det er altsaa aabenbar ret Erfarings-Klogskab (historisk Vidskab) i en Lignelse.

Morer eller Maurer kaldes egenlig Marokkanerne og andre Stammer i det nordvestlige Afrika, men i Spanien kaldtes alle Mahomedanerne saa, fordi de Alle sidst kom fra de Egne.

Mysore var i forrige Aarhundrede et stort og mægtigt Rige i Ost Indien, hvis Fyrste, Tippto Saib, ei blev træt af at bekjæmpe Engellænderne, indtil han faldt med sin Hovedstad Seringapatnam 1799.

Mollwitz er en Landsby i Schlesien hvor Friedrich den Eneste vandt sin første Seier over Østerrigerne.

Møre-Jarl. Af Snorro lære vi, at Rolf var en Søn af Harald Haarfagers gode Ven, Røgnvald Jarl paa Møre (Sønd-Mør og Nord-Mør) i Norge.

Navarin (Nyborg) er en Søstad paa Morea (Pelopones) med en ypperlig Havn, hvor en engelsk-fransk-russisk Flaade 153 løb ind, med den engelske Admiral Edvard Codrington i Spidsen, og ødelagde den Tyrkiske Flaade. (20de Octbr. 1827).

Nederlandene hørde til Karl den Stores Rige, men adskildtes siden i mange Herskaber, som deels antog Kongerne i Frankerig, og deels Keiserne i Tydskland for deres Lehnsherrer. Grevskaberne Holland, Frisland, Flandern og Brabant var de mærkeligste.

Niflung-Kvadet (Lied der Niebelungen) er et langt tydsk Digt fra Middel-Alderen, om blodig Kiv mellem gamle Herre-Slægter, som Nordens Skjælde kalde Volsunger, Gjukunger og Budlunger. Da det først kom ud (seent i forrige Aarhundrede) ændsede Ingen det, men i det nittende Aarhundrede, da alle de Folk der har en historisk Old-Tid, føle sig drevne tilbage til den, har det mærkelige (men tørre og langtrukne) Digt ei blot oplevet endeel Udgaver, men agtes af mange Tydskere for et Side-Stykke til Iliaden.

Norge har, ved sit bestandige Samkvem med Island, (hvor det gamle Norden fandt sin Skriver-Stue), havt det store Held, at faae sin Historie beskrevet i Middel-Alderen paa et levende Sprog, og det ny Europa har ingen Historie-Bog, der kan taale Sammenligning med Snorro Sturlesons Heimskringle, hvor igien Hellig-Olavs Sage er et Maleri af Nordmands-Livet, og hvad dermed kommer i Berørelse, som forener den Homeriske Synlighed med den Herodotske Trohjertighed og med historisk Nøiagtighed.

Normandiet er en af Frankrigs gamle tolv Provindser, som det revolutionære Galenskab har skildt ved sit historiske Navn, og opløst i ny vandede Inddelinger, hvad man imidlertid udenlands lidet eller intet burde ændse, men holde sig til den Inddeling, der oplyser Historien, overladende det til dens Fiender at forvirre den.

Numantia, ved Duero-Floden i Gammel-Castilien, trodsede 154 hele den Romerske Magt, og da omsider Carthagos Ødelægger (Scipio Africanus) tvang den ved Hunger, vandt han kun en Gruus-Dynge, og en Aske-Hob.

Odins Hest (Sleipner) var aabenbar et Billede paa Skjaldskab, ligesom Grækernes Pegasus, og at ham tillægges otte Been, reiser sig vel af det otte-liniede Vers, som man ansaae for en Opfindelse af Odin.

Odins Skib (Skibladner) som kunde seile med alle Vinde, og lægges sammen til at puttes i en Lomme, var ligeledes et Billede paa Skjaldskab.

Ormus er en lille ufrugtbar Øe i den Persiske Bugt, men var et arabisk Oplags-Sted for de ostindiske Vahre, indtil Albuquerque indtog den, da der reiste sig en portugisisk Kjøbstæd, som agtedes for den rigeste i Verden, men i Begyndelsen af det syttende Aarhundrede forenede Perser og Engellænder sig om at indtage den, og det lykkedes. Nu er den igien arabisk under persisk Høihed, men ubetydelig.

Ossianske Sange. Det var noksom bekiendt, at Bjerg-Skotterne, lige til Nederlaget ved Culloden, havde deres Barder eller Skjalde, som satte en Ære i at giemme og gientage gamle galiske Sange, men Ingen Andre havde brudt sig derom, førend en bjerg-skotsk Adelsmand (Macpherson) midt i det attende Aarhundrede udgav en Samling paa Engelsk, som han tilskrev en Kong Ossian, Fingals søn, der skal have levet omtrent 300 eft. Ch. Der blev meget stridt om Digtenes Ægthed, men de læstes med Begiærlighed, og oversattes paa mange Sprog, selv paa Polsk og Russisk. Ossian forestilles som en blind Olding, der har mistet alle sine Stalbrødre, og sin Eenbaarne, (Oskar) og har nu ingen anden Trøst, end ved Harpen at mindes tabte Glæder, og især Fingals Helte-Giærninger, som trodsede Guderne, og rider nu paa en Sky fægtende i Luften; saa man maa vel ligne de 155 Sange ved uroelige Vinternats-Drømme mellem nøgne Fjelde, som, i et mindre upoetisk Aarhundrede end det attende var, vilde neppe gjort synderlig Lykke.

Pantheon, i Rom, er bygt i Augusti Dage, til et fælleds Tempel for alle Af-Guder, som der havde deilige Billed-Støtter, og siden blev det kaldt en Kirke for vor Frue og alle Helgene.

Paven i Rom betyder, historisk, den herskesyge Romerske Biskop, der vilde troes paa sit Ord i gudelige

Ting, som en Ypperste-Præst og Prophet, og tilskrev sig, som Herrens Fuldmægtig, Nøglen til Hans Huus, baade her og hisset. Dette Pavedom maa betragtes som en Efterligning af det Mahomedanske Kalifat, og da de Romerske Paver (fra Midten af det niende Aarhundrede) ved deres Thron-Bestigelse høitidelig aflagde deres Døbe-Navn; traadte de paa en Maade ud af det Christne Kirke-Samfund, saa deres Uchristelighed er i sin Orden. Pavens verdslige Rige kaldes Kirke-Staten, som Napoleon bemægtigede sig, og satte Paven (Pius den Syvende) i Fængsel, men ved Napoleons Fald kom han igien paa Thronen, og det er mærkeligt, at Russen, Tyrken og Engelskmanden, (som alle kirkelig protestere mod Paven) kappedes om at indsætte ham i sin Værdighed.

Peru var, ved Spaniernes Ankomst, et stort og mægtigt Rige i Syd-Amerika, fuldt af Guld og Sølv, men det indtoges lettelig af Pizarro, og var under Spanien til den almindelige Opstand (1810). Nu er det en Republik.

Peter Czar sad ved det attende Aarhundredes Begyndelse paa Thronen i Moskau, og fattede det æventyrlige Forsæt, i en Haande-Vending at omskabe sit barbariske Folk til Lighed med de slebne europæiske Folke-Færd, og, skjøndt det var umueligt, vandt han dog hele Europas Beundring, da det lykkedes ham at tage Landet ved den Finske Bugt 156 fra Sverrig, hvor han bygde sig en ny Hovedstad (Petersborg) i europæisk Smag, som for en stor Deel befolkedes med Fremmede; thi i det attende Aarhundrede betragtede man alle vegne Hoved-Stædernes Indbyggere som det egenlige Folk, og tog alt Glimrende for Guld.

Petrarch var en Toskaner, født i Begyndelsen af det fjortende Aarhundrede, og virkede usigelig meget til Oplivelsen af Græsk og Romersk Sprog-Kundskab, og i det Hele til historisk Videnskabeligheds Fremme. Hans berømteste Digte er Elskovs-Viser om hans Kiæreste Laura, derfor kalder man ham Lauras Sanger.

Phaeton var, efter en gammel (ventelig Phønicisk) Fabel, Soel-Gudens Søn, som en Dag fik Lov til at kiøre Soel-Vognen, men da Hestene løb løbsk, faldt han af, og druknede i Eri-Danus, hvor hans Søstre Heliaderne (Soel-Døttrene) paa Strand-Bredden udøste gyldne Taarer for ham, som blev til Rav. At Eri-Danus skal betyde Øster-Søen, med Rav-Landene omkring sig, er klart, og for Resten kan man tænke sig ved Fabelen hvad man vil; jeg tænker mig ved Phaeton den faldne Menneske-Aand, og ved Soel-Døttrene, hans Søstre, de Hjerte-Folk der have Følelse for Aand.

Philip den Gode, Hertug af Burgund (Bourgogne paa Grændsen af Italien) nedstammede fra det Franske Konge-Huus, arvede efter sin Fader desuden Endeel af Nederlandene (Flandern og Artois) og skrabede saa Resten sammen paa allehaande Maader. Han var en høianseelig Fyrste, og forsmaaede Konge-Titelen, som Keiser Frederik den Tredie tilbød ham, og som hans Søn Carl Vovehals siden forgjæves beilede til.

Phønicierne, som beboede det lille Land-Strøg mellem Libanon og Middell-Havet var fra Arilds-Tid bekjendte, som de første Glas-Pustere og Purpur-Farvere, men især som fyrstelige Skippere og Kiøbmænd, der drev Land-Handel med hele Asien, og beseilede ikke blot Middell-Havet, men 157 det store Verdens-Hav, hentede Rav fra Øster-Søen, Tin fra Bretland, Sølv fra Spanien (Tharsis) og Guld fra Ophir

(maaskee Peru). At det ogsaa har været et aandrigt Folk, kan man blandt Andet slutte af mange sindrige Græske Fabler som røbe phøniscisk Herkomst, men i Øvrigt er al deres Herlighed forgaaet med Tyrus og Sidon, saa man kun paa Mynter og enkelte Minde-Stene kan stave sig til deres Skrift-Sprog, som har lignet det Ebraiske.

Pitt og Fox var to berømte men indbyrdes stridige engelske Stats-Mænd i Napoleons Tid.

Plato var en Athenienser, en Discipel af Sokrates, og med ham En af de to ædleste og sandhedskiærligste Grublere i Grækenland, henimod Alexanders Tid.

Poesie er et græsk Ord, som betyder Skabelse, og, skøndt de Lærde er meget uenige om, baade hvad og hvordan en ordenlig, rigtig Poet skal skabe, saa lære de Umyndige dog snart at skjelne det Døde fra det Levende, og det Morsomme fra det Kiedsommelige, paa Riim saavel som i daglig Tale, og dermed har de Grund-Begrebet om Poesie, der naturligviis som alle Gaver kan bruges baade ilde og vel. Skulde jeg imidlertid give en Slags Beskrivelse af Poesien, vilde jeg sige: det er Skabelse af Billed-Legemer, hvori det Aandelige, som er usynligt i sig selv, kan betragtes i en Lignelse med Liv og Lyst.

Pompeii var fordem en berømt Stad i Neapel, men under Keiser Titus blev den, tilligemed flere Byer, begravet i Aske, der ligesom nedregnede over den, og er først opdaget derunder, i Midten af det attende Aarhundrede, som en Stad i de Dødes Rige, hvor Alting staaer, som det for 1700 Aar siden blev forladt.

Portugal hed fordem Lusitanien, blev, tilligemed Spanien, indtaget af Araberne, og siden, da deres Magt forfaldt, (i det tolvte Aarhundrede) gjort til et eget Kongerige, under en med det Castiliske Konge-Huus besvov¹⁵⁸ret Burgundisk Herre-Stamme. Det var immer ubetydeligt, undtagen i det femtende og sextende Aarhundrede, og hvor de mødes, under Emanuels Regiering, finde vi Rigets saakaldte gyldne Tid. Den regierende Mands-Stamme uddøde med Sebastian, som faldt i Afrika, Philip den Anden tog da Kronen, og Hollænderne Handelen, og skøndt Portugal igien (fra Midten af det syttende Aarhundrede) blev et eget Rige, under Konge-Huset Braganza, var det dog kun et Skygge-Rige under Engelsk Beskyttelse, indtil Napoleon her, som i Spanien, forstyrrede de Dødes Ro. Siden er hele den Pyrenæiske Halv-Øe at ligne ved en aaben Begravelse, hvori vilde Dyr rives og slides om Ligene.

Prag er Bøhmens gamle Hoved-Stad, hvor Preuserne, i Syvaars-Krigen, vandt en glimrende men i Øvrigt ubetydelig Seier over Østerrigerne.

Pragmatisk Sanction kaldtes Keiser Carl den Sjettes Testament, hvorved han vilde sikkre sin Daatter Marie Therese alle sine Arve-Lande, og, blandt mange andre Fyrster, havde Friedrich den Enestes Fader høitideligt lovet at fremme denne Arve-Gang, men Friedrich fandt, han var sig selv nærmest, og tog Schlesien.

Protestanter betyder nu, i mange Bøger, Folk, der i Troes-Sager vrage Alt hvad der ikke er efter deres Hoved, men historisk er det Navnet paa Christne, som kun vrage den Fuldmagt Paven i Rom har givet sig selv, som Christi Statholder, med Alt hvad deraf flyder, saa ogsaa herom have de der skreg paa Oplysning, aabenbar stræbt at forblinde Øine, og forvirre Begreber.

Racine (Jean) var en af Frankerigs berømteste Skuespil-Digtere under Ludvig den Fjortende.

Rafael, født i Urbino (i Kirke-Staten) samme Aar som Luther i Eisleben, (1483) har Ord for at være den største Maler i hele Verden, og det er fornemmelig i det Vatikanske Pallads (i Rom) man seer hans beundrede Mester-Stykker. Han døde (37 Aar gammel) under Afskildringen af Christi Forklarelse paa Bjerget.

Randel (Thomas) var en Syster-Søn af Robert Bruus, og En af hans bedste Hjelpere i Slaget ved Bannokborn, og siden. En af hans største Helte-Gierner var Indtagelsen af Edingborg.

Richelieu (Cardinal) er navnkundig, som en af de verdenskløgeste men ogsaa en af de hjerteløseste Stats-Mænd i det nye Europa. Han regjerede Frankrig under Ludvig den Trettende i det syttende Aarhundrede.

Robespjerre var en af de mange Lomme-Procuratorer, som ved den franske Revolution kom til at føre det store Ord, og han regjerede Frankrig uindskrænket eet Aar, som med Rette kaldes Rædsels-Tiden; thi saa mistænkelig, iskold, grum og blodtørstig en Tyran findes kanskøe neppe nok blandt de Romerske Keisere.

Rolf. Af dette Navn er især To berømte: den Danske Kong Rolf i Old-Tiden, og Normandiets Erobrer i Middel-Alderen.

Ronceval er en Dal mellem Pyrenæerne, hvor der skal have staaet et blodigt Slag mellem Araberne og Carl den Store.

Rosbach er en Landsby ved Naumburg, hvor Preusserne i Syvaars-Krigen vandt en glimrende Seier over Franskmændene.

Rosen-Gaarden (Roman de la Rose) er et Elskovs-Digt, begyndt af Villiam fra Lorris i det trettende Aarhundrede, og skøndt det ikke er for rart, blev det dog bearbejdet af Chaucer paa Engelsk, og er som en Moder til mange berømte Digte.

Rubens fra Antwerpen blomstrede fra Begyndelsen af det syttende Aarhundrede, og er den Berømteste af de Flamske eller Belgiske Malere.

¹⁶⁰Rudeborg er det nordiske Navn paa Normandiets Hovedstad Rouen.

Røde Huer var, under den franske Revolution, Kiende-Mærket paa de største Tigre, som ellers kaldtes Jakobinere.

Sachs (Hans) Luthers Samtidige, og Skomager i Nürnberg, var i sin Tid en meget berømt Digter (Mester-Sanger).

Sachsen har i Tidens Løb været Navnet paa forskellige Landskaber i Nord-Tydskland, og, skøndt det

forrige berømte Kurfyrstendom Sachsen nu (fra Napoleons Tid) bærer Navnet af et Konge-Rige, er det dog langt mindre end før, da Preusserne efter Napoleons Fald bemægtigede sig Wittenberg (hvor Luther opstod) og snart det halve Land.

Salerno, en Søstad i Neapel, hvor Læge-Konsten (fra det tolvte Aarhundrede) havde sin første berømte Høi-Skole i det nye Europa.

Samorin var Fyrste-Titelen i Calicut, da Portugiserne kom did, og vedblev at være det, indtil Tippto Saibs Fader (Hyder Aly) omstyrkede den gamle Throne, og grundede Riget Mysore.

Saragossa, Hoved-Staden i Arragonien, er især blevet berømt ved at forsvare sig mod Franskmændene (1808-9) som Numantia mod Romerne. Den arragoniske Adelsmand Palafox var Høvding i Staden, og Huus for Huus maatte den indtages.

Shakspear, den Berømteste af alle Engelske Digtere, og sagtens den Største af alle det nye Europas, var fra den lille By Stratford i Mercia (Warwick Shire) og blomstrede paa Over-Gangen mellem det sextende og syttende Aarhundrede, under Dronning Elisabeth. Uden for England er hans mageløse Skue-Spil imidlertid først blevet bekendt og berømt efter Midten af det attende Aarhundrede, og først taalelig oversatte (paa Tydsk og Dansk) i det Nittende.

161Skiold, efter hvem de Danske Konger kaldes Skjoldunger, var, efter islandske Sagn, en Søn af Odin, men, efter Bjowulfs Drape, et Barn af ubekendt Byrd, som eenlig kom drivende paa et Skib med store Kostbarheder til Danmark, hvor Folket dengang var høvdingløst, og opfostrede sig en Konge i ham, men maatte, efter hans Befaling, udstyre hans Liig, som de havde fundet ham, og lade Skibet dermed gaae for Vind og Vove.

Skue-Spil kalde vi enhver konstig Afbildning af Menneske-Livet i Handling og Samtale, og en saadan Afbildning, (ret eller vrang), kan naturligviis være ligesaa forskiellig, som Menneske-Livet er, men maa dog kunne indbefattes under en af tre Hoved-Arter, som en Afbildning, enten af Hverdags-Livet, af store Begivenheder, eller af Naragtigheder. I at fremstille det Naragtige har vi selv haft en Mester, nemlig Holberg, og i at fremstille det Store leder Shakspear om sin Mage, men, i at skildre Optrin af det huuslige Liv, i en honet borgerlig Familie, avlede især det attende Aarhundrede saamange Medbeilere allevegne, at det er sikkerst Ingen at give Prisen.

Spenser (Edmund) den anden engelske Hoved-Skjald i Dronning Elisabeths Dage, døde med det sextende Aarhundrede, glemtes snart i Engeland selv, og blev udenlands hidtil ei synderlig bekendt. Hans Hoved-Værk kaldes Fee-Dronningen, og Indholden er, hvorledes Helte af alle Skikkelser, med Kong Arthur i Midten, kæmpe ridderlig for Æren og for Dronningens Yndest, saa Dronning Elisabeths storladne og daadfulde Regjerings-Tid forblommet speiler sig deri.

Stor-Mogul var længe navnkundig i Europa, som Indiens Keiser, og Dragen over umaadelige Skatte. Det var paa samme Tid, som Portugiserne fandt Ost-Indien, at Babur, en Mogolisk Fyrste, trængte ind fra Norden, og grundede et Rige, som i det sextende og syttende Aarhundrede udbredte sig over den største

Deel af Hindostan, 162men sank i det Attende saa dybt, at den sidste Stor-Mogul (Allum) blev en Engelsk Sætte-Konge, og døde som en Almisse-Lem.

Stuart. Det var en Walter Stuart som blev gift med Robert Bruses Daatter, og hans Søn Robert besteg den Skotske Throne 1370. En af hans Ætmænd (Jakob den Sjette) blev, efter Dronning Elisabeths Død, under Navn af Jakob den Første, tillige Konge i Engeland, men Jakobs Søn (Carl den Første) blev halshugget, og hans Sønne-Søn (Jakob den Anden) udjaget. Saaledes mistede Stuarterne begge Throner, (1689) og kun forgiæves prøvede saavel den Uddrevnes Søn, som Sønne-Sønnen Carl Edvard, med hvem Stammen uddøde, at vinde dem tilbage.

Sverrig har ikke selv bevaret Sagn om sin Old-Tid, saa dets egen Krønike begynder først med Erik Læspe, i det trettende Aarhundrede; men efter Norske og Danske Sagn, skal der i Old-Tiden være kommet en Lykke-Frister did, som udgav sig for den forgudede Odin, og af hvis Følge Yngve-Frey blev Stamfader til en lang Række af Drotter i Upsal, saavel som til Harald Haarfager. Oluf Skiødkonning (i det ellefte Aarhundrede) regnede sig endnu i Slægt med Guderne, men hans Afkom uddøde snart, og siden var Kronen i trehundrede Aar et rødmusset Tvistens-Æble. I Slutningen af det fjortende Aarhundrede blev de tre Nordiske Riger forenede, under den Danske Konge-Daatter Dronning Margrethe, men Enighed blev der aldrig enten med Sverrig, eller deri. I Begyndelsen af det sextende Aarhundrede fik Sverrig en indfødt Konge-Stamme i Vasa-Slægten, som uddøde med Gustav Adolph, og, efter to andre Konge-Slægter, er nu en Tredie begyndt med En af Napoleons Høvdinger.

Syvaars-Krigen (1756-63) agtedes (indtil den franske Revolution) for den største europæiske Begivenhed i det 163attende Aarhundrede, da man i alle Maader tog Smaat for Stort.

Tasso (fra Bergamo i det Venetianske) døde med det sextende Aarhundrede, og var den sidste italienske Digter, som blev almindelig berømt. Hans Hoved-Værk kaldes: Det befriede Jerusalem, men er dog egenlig kun en æventyrlig Drøm om Heltene paa det første Kors-Tog.

Thot var en fabelagtig Person, som de gamle Ægypter tilskrev alle Opdagelser, og betød vel i Præsternes Sprog kun deres egen gode Fornuft og Forstand.

Tillys Grusomhed naaede sin høieste Spidse ved Magdeburgs Ødelæggelse, som han forvandlede til en blodig Aske-Hob, thi strax derpaa fulgde hans Nederlag ved Leipzig, og hans Banesaar ved Lech.

Trediveaars-Krigen (1618-48) var aabenbar myntet paa at gjøre Keiseren enevældig i Tydskland, og det Østerrigske Huus i Europa, og er desuden derved mærkelig, at det var den sidste store Krig (indtil Revolutionen) hvori Folkene, og ei blot Fyrsterne tog hjertelig Deel.

Tydskland var fra Arilds-Tid deelt mellem mange Stammer, som fælles Sprog og Fare kun sjelden meer end løselig forbandt, og da Nord-Tydskland i det sextende Aarhundrede rev sig løs fra Paven, medens Syd-Tydskland (med Undtagelse af Schwaben) blev hængende ved ham, baade røbedes og næredes derved en naturlig Uenighed, der neppe kan ophøre. Ligesom det kun var Franker, Schwaber og Sachser, der aandelig udmærkede sig i Middel-Alderen, saaledes er det ogsaa kun i det protestantiske Tydskland

den ny-tydske Literatur har hjemme, som Tydskerne selv skatte meget for høit, men Engellænderne og Franskmændene (som hardtad slet Intet kiende til den) ogsaa meget for lavt. Naar man undtager Jern-Fliden (som de selv kalde den) udmærke Tydskerne sig kun aan164delig ved deres store Lyst og Anlæg til Grublerie (Speculation) helst paa fri Haand, hvorved det lettelig hændes, baade at Bøgerne blive for mange, og for tykke, og at Grublerierne blive noget luftige. Det er da ogsaa skedt, og vi Danske, der i de sidste trehundrede Aar gjerne vilde læst alle tydske Bøger, naar det havde været mueligt, veed bedst, i hvilket Bloksbjerg af Tryk-Papir de klare Enkeltheder og skarpsindige Bemærkninger ligge begravne. Men ligesom Engellænderne selv maa bekiende, at det var Morten Luther, og hans Tydske Stalbrødre, som i det sextende Aarhundrede vakde en høist nødvendig Opmærksomhed, og skiærpede Efter-Tanken, saaledes skal vel Efter-Slægten sande, at det var Goethe, Schiller, og Jean Paul, som et Slags Lære-Digtere, og Kant, Fichte, og Schelling, som Tænke-Lærere, der, ved Over-Gangen til det nittende Aarhundrede, vakde Opmærksomhed paa det Attendes Flauhed, og skiærpede Efter-Tanken til at skatte Fortidens Herlighed, uden at ville opmane dens magtesløse Skygger. Uden Tydskernes Hjelp vilde vi neppe opdaget (hvad der vel selv i Engeland er en Hemmelighed) at det ikke er Frankerigs men Englands gyldne Tid, vi skal stræbe at fortsætte og forklare, medens det vilde være purt Galenskab for ethvert andet Folk at efterligne Tydskerne, hvis Skarpsindighed ei lader sig eftergiøre, og hvis Selvklogskab og Vidtløftighed, uden den, blive tomme og utaaelige.

Vace, fra Guernsei, skrev ved Midten af det tolvte Aarhundrede vel de to første Riim-Krøniker, den Ene om Rolf og hans Afkom, den Anden om de gamle Brittiske Konger, som i det trettende og fjortende Aarhundrede deels blev oversatte og deels efterlignede paa Engelsk. Mærkværdigt er det ellers, at blandt alle bekiendte Riim-Krøniker blev den Danske først præntet (alt i det femtende Aar165hundrede) medens af Vaces den Normanniske først nylig, og den Brittiske endnu ikke, er udgivet.

Valens Keiserinder ☺: Valkyrierne, eller de usynlige Skjold-Møer, som (efter de oldnordiske Drømme) mærkede i Slaget hvem der skulde falde.

Vallas (Villiam) fra Clydesdal i Syd-Skotland, reiste sig i Slutningen af det trettende Aarhundrede, som en Vovehals, mod Edvard Langbeen, vandt et Slag ved Stirling, og rensede Landet for Engellænder, men Slaget ved Falkirk, mod Edvard selv, tabde han, sank saa i Afmagt, blev taget ved Forræderie, og paa det Grummeste piint ihjel.

Vallensteen, som Keiseren engang havde givet Afsked, og maatte, efter Tillys Fald, ydmyge sig for, blev, efter Gustav Adolfs Fald, i Vien betragtet som den værste Fiende, og skaffedes af Veien ved Snig-Mord, som i det syttende Aarhundrede var skrækkelig i Mode. Den Schwabiske Digter Schiller har i vore Dage oplivet Vallensteens Ihukommelse ved et Skuespil, som bærer hans Navn.

Varna er en Søstad ved det sorte Hav, hvor Tyrkerne i det femtende Aarhundrede (1444) vandt en glimrende Seier over meensvorne Christne, og siden har denne Stad ei været i andre Hænder, før Russerne nylig kiøbde den som en Steenhob i dyre Domme.

Venedig selv er bygget paa Holme i det Adriatiske Hav, vel alt i det femte Aarhundrede, men blev dog først mægtig og berømt under Kors-Togene, og udstrakte efterhaanden sin Magt over Endeel af Lombardiet, Dalmatien, Morea, Creta, og de nu saakaldte Ioniske Øer. Uagtet nu Venetianernes Handel og Sømagt fik et uforvindeligt Stød med det sextende Aarhundrede, beholdt de dog selv Creta og Morea længe, og Resten til Napoleon, saa at sige uden Sværd-Slag, opløste Regieringen (1797) og delte Byttet med Østerrigerne, som nu har det Hele, paa de Ioniske Øer nær, som, efter Napoleons Fald, fik Engelsk Formynderskab.

166 Villani (Johannes), fra Florens, fattede ved det første Jubel-Aar i Rom (1300) under Vrimmelen af Fremmede fra alle Lande, en brændende Lyst til at beskrive det Forbigangne og Nærværende, og gjorde det, (som Kiendere forsikre, mesterlig) i en Verdens-Krønike, som endnu er til, og gaaer til hans Døds-Aar, da Pesten henrev ham (1348).

Violante, en Daatter af Mailands berømte Hertug Galeazzo Visconti, blev gift med den Engelske Hertug af Clarence, og til deres Bryllup var, blandt mange navnkundige Mænd, ogsaa Petrarch, Chaucer, og Froissard.

Voltaire var hvad Franskmændene kalde en stor Digter og Philosoph, men hvad vi vilde kalde en vittig Spotte-Fugl, og en letnem men overfladelig Tænkter. At bespotte og fra alle Sider bestride Christendommen var hans store Lyst, og at faae den udryddet var hans forfængelige Haab: men han er nu alt længe død, og den er Liv og Aand, og nu er det beviist, at den kan taale Spot, hvad Spotterne selv hørøstet erklærede for Kiende-Tegn paa evig Sandhed.

Vætter, som man i Heden-Old brugde til at betegne de usynlige Natur-Kræfter af alle Slags, bruger jeg i samme Betydning, da det tit kan forvirre at bruge Ordet Aand om Sligt.

Yngling-Tal er en Stam-Tavle paa Vers, fra Yngve-Frey til Harald Haarfagers Frænde, Røgnvald Himmelhøi, af hans Skjald, Thjodolf fra Hvine.

Zarograd er et Slavisk Navn paa Konstantinopel.

Ægypten er endnu fuld af uforklarede Mindes-Mærker fra en ældgammel Jette-Tid, hvorpaa dog Napoleons Tog har begyndt at kaste Lys, og da den nu saakaldte Vice-Konge der: Mahomed-Ali (en Tyrk fra Macedonien) 167ivrig stræber at faae Landet opdyrket, og fransk Oplysning indført, vil det sagtens herefter blive bedre bekiendt.

Ærme-Gabet (la Manche) er paa begge Sider af Canalen Navnet paa den.

Øde-Land eller Ødelæggeren var Navnet paa Harald Haardraades Banner.

Ørkens Skibe er et østerlandsk Navn paa Kamelerne, ligesom Havets Heste er et nordisk Navn paa Skibene.

168

169

Trykfeil.

Side 63	Lin. 1	Lod læs Lad.
- 70	- 13	Engelland læs Engeland.
- -	- 21	sln læs sin.
- 75	- 9	troe læs tre.
- 86	- 12	Karl os læs Karlos.
- 145	- 2	nedenfra go læs og.
- 147	- 19	Godtfred læs Gotfred
- 152	- 17	haus læs hans.
- 153	- 2	Ottbr. læs Octbr.
- -	- 27	Herodotske læs Herodotiske.
- 160	- 23	med læs mod.
- 163		sidste Linie selv selv læs selv.
170		